

La publicació d'actualitat econòmica de les Balears

CONJUNTURA

Núm. 22 · Juny 2008

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

CRÈDITS

• CONJUNTURA

• La publicació d'actualitat econòmica de les Balears

• Núm. 22 · Juny 2008

• Elaboració

• Centre de Recerca Econòmica (UIB · SA NOSTRA)

• Direcció

• Antoni Riera Font

• Coordinació

• Xavier Grimal Agell

• Col·laboradors

• David Martínez Bestard, Magdalena Massot Perelló (UIB), Juan M. Nave Pineda (UCH-CEU), Aina Ripoll Penalva, Jaume Rosselló Nadal, Joan Sendra Sánchez, Mariona Tugores Ques (UIB)

• Assessorament editorial i lingüístic

• Àngels Àlvarez Garí

• Disseny i maquetació: ddc

• Impressió: amadip.esment

• DL: PM-1204-2001

• ISSN: 1887-3332

• © de la present edició: "SA NOSTRA", Caixa de Balears

• © del text: Centre de Recerca Econòmica (UIB · SA NOSTRA)

• CONJUNTURA

És un butlletí destinat a la difusió dels principals agregats macroeconòmics, obert a la col·laboració de persones i institucions que treballen entorn de l'anàlisi econòmica.

Només té propòsits informatius, per consegüent "SA NOSTRA" no es responsabilitza de l'ús que se'n faci. Les opinions i estimacions són del Centre de Recerca Econòmica (UIB · "SA NOSTRA"), per la qual cosa poden estar subjectes a variacions.

S'imprimeix en paper ecològic i el preu inclou únicament les despeses d'edició i d'impressió.

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest document ni de la coberta, ni el recull en un sistema informàtic, ni la transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, sia electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o per altres mètodes, sense el permís dels titulars del copyright.

PVP: 6 €

índex

1

El comentari

«Debat d'estiu: entre la inflació i el creixement»

5

Conjuntura internacional i espanyola

Panorama econòmic

L'apunt: «Els moments estel·lars de l'economia mundial o les lliçons d'una crisi»

15

Mercat financer

21

Conjuntura balear

Producció i demanda

L'apunt: «Estagflació a les Balears?»

33

Mercat turístic

39

Mercat laboral

45

Preus

51

Medi ambient

Elcomentari

Debat d'estiu: entre la inflació i el creixement

A mesura que s'avança en el coneixement de l'evolució recent de l'economia balear, els indicadors disponibles confirmen la idea, àmpliament compartida, que des dels darrers mesos de 2007 es va experimentar una pèrdua de dinamisme en el creixement econòmic i en la generació d'ocupació.

D'aquesta manera, l'economia balear està cresquent a hores d'ara per sota del seu potencial, encara que tècnicament no es pot parlar de recessió econòmica. Tanmateix, malgrat que l'activitat no hagi retrocedit en termes reals durant dos trimestres consecutius, la multitud d'elements que protagonitzen l'escenari de desacceleració sobrepasa la importància del terme i escora l'anàlisi cap a la combinació d'efectes que revertiran en l'economia amb una intensitat i una durada incertes. Ens trobam, doncs, davant una etapa de desacceleració 'complicada' que té com a protagonista el refredament immobiliari, el daltabaix financer internacional i l'augment continu del preu del petroli i altres matèries primeres i que, amb major o menor intensitat, es trasllada als diferents sectors de la nostra economia.

Aquesta convicció sobre el curs de l'economia balear, que connecta amb les notícies més recents del que succeeix en el panorama nacional i internacional, és, sens dubte, una font de preocupació. La inquietud és tanta que han aparegut vells espectres. El debilitament de l'activitat econòmica, combinat amb la pujada de la inflació, ha reactivat el record de l'estagflació. Per a alguns, l'actual situació no deixa d'assemblar-se al fenomen aparegut l'any 1973 i 1979 arran de la pujada dels preus del petroli. *Ens trobam davant un cas semblant?*

Els economistes es mantenen prudents. A diferència dels anys setanta, l'evolució recent dels preus dels aliments i dels productes petrolífers no ha provocat encara una acceleració significativa dels salaris. En altres paraules, no s'ha iniciat cap espiral inflacionista.

Sigui el que sigui, la darrera dada d'inflació, del mes de maig, complica la situació. S'argumenta que una taxa del 0,8% d'inflació mensual, que ha situat la interanual del mes de maig a la nostra comunitat en el 4,4%, demostra que anam per mal camí.

A la UE, la taxa interanual d'inflació ha repetit el registre del mes de març (3,6%). Alemanya i el Regne Unit, que fins aleshores havien mostrat un comportament exemplar, la mantenen en el 3%.

La combinació d'una major inflació i d'un menor creixement és difícil de tractar. El debat està servit: *què és prioritari, controlar la inflació o reforçar el dèbil creixement?*

Una major inflació, deprimeix les rendes reals i, consegüentment, el consum. Repetits augments dels preus energètics i de les matèries primeres redueixen els marges de benefici en aquelles empreses que no poden traslladar els increments de costos. És per aquesta doble via que s'afirma que una major inflació pot frenar encara més el creixement econòmic.

Si la inflació fos producte d'una excessiva demanda o de problemes estructurals, seria certament molt preocupant. Però, l'anàlisi per rúbriques posa de manifest que els principals factors responsables de la pujada són el transport i els aliments. Tan cert és això que el nucli dur de la inflació, si bé ha anat guanyant dècimes al llarg dels darrers nou mesos, continua mantenint les distàncies amb l'índex general i suggereix la possibilitat d'un reajustament. Amb aquest resultat a la mà hom pot argumentar la naturalesa temporal de l'escalada experimentada pels preus finals, fet que en cap cas immunitza del risc de perpetuïtat. Allò temporal pot esdevenir permanent, sense una estreta vigilància que eviti efectes de segona volta i el contagi al nucli dur.

Quan l'economia global es va alentir tot feia pensar que els preus de l'energia es moderarien, però del mes de gener ençà el preu del barril de Brent s'ha incrementat de 92 a 130 dòlars. Agafant un horitzó més llarg, des de l'any 2006 el preu s'ha doblat amb escreix.

Molt s'ha escrit sobre els factors de demanda i d'oferta que s'amaguen darrera aquesta evolució i molt s'ha especulat sobre l'impacte que aquestes pujades podrien tenir sobre el creixement econòmic. Aquest mateix número de *Conjuntura* dedica també dos apunts específics a ajudar el lector a entendre millor aquesta situació, però el cert és que una vegada produït aquest increment, el millor que pot fer la societat és assumir el seu empobriment relatiu i repartir el cost de l'augment de la manera que pertorbi menys l'evolució futura del creixement econòmic i la generació d'ocupació. Com més aviat ho faci, millor. Aquesta és l'única manera de reprendre el

bon camí. Per contra, es produirà una inevitable pèrdua de competitivitat, perjudicial per a l'estabilitat de l'ocupació i el creixement a llarg termini.

Tres conclusions es desprenen d'aquesta recomanació:

- La primera, evitar que la major inflació registrada s'incorpori a les expectatives inflacionistes dels agents econòmics i generi un augment de les rendes salarials que és indesitjable si no va acompanyat d'un augment de la productivitat laboral, amb efectes sobre la inversió, la producció i l'ocupació.
- La segona, la necessitat de tenir molta cura amb la pràctica de la política fiscal. El coprotagonisme de la inflació en l'escenari actual d'alentiment de l'economia, obliga a ésser molt selectius en els projectes i mesures que impulsa l'Administració pública. Seria un error en aquests moments caure en la temptació 'd'escalfar' l'economia; si es fes així, el resultat seria senzillament més inflació. No ens convé. Cal donar prioritat a aquells projectes amb capacitat d'incidir ràpidament en les expectatives de beneficis i en l'ús de recursos productius (especialment de la mà d'obra), a fi d'evitar situacions d'atur i creixements subòptims.

- I, en tercer lloc, avançar en la competència dels mercats, especialment de serveis, com a via més efectiva de reduir a llarg termini la inflació.

I és que l'acceleració dels preus a la nostra comunitat no és un esdeveniment nou. En aquest sentit, cal tenir en compte que les darreres alces dels preus gestades als mercats internacionals s'afegeixen a la proclivitat inflacionista de fons a la qual l'economia balear ens ha acostumat.

Així, la inflació balear mostra una vegada més l'habitual caràcter diferencial –superant amb escreix la mitjana europea– i dual –d'acord amb la resistència a la baixa dels preus dels serveis–. Dues característiques que han marcat la tendència dels preus balears els darrers trenta anys i que permeten posar de manifest que davant xocs energètics, com els dels anys setanta i vuitanta, el diferencial de la inflació balear respecte de la resta de socis europeus s'intensifica.

Aquestes característiques de la nostra inflació recalquen que la moderació de preus i salaris és essencial per mantenir la competitivitat, i perquè l'activitat i l'ocupació cresquin, sobretot tenint en compte que l'augment de la productivitat continua essent la nostra assignatura pendent.

30 de juny de 2008

Principals macromagnituds

		2006	2007	2007				2008
				I	II	III	IV	I
PIB	Estats Units	2,9	2,2	1,5	1,9	2,8	2,5	2,5
	Japó	2,4	2,0	2,9	1,7	1,9	1,7	n.d.
	UME	2,6	2,7	3,1	2,5	2,6	2,2	2,1
	Alemanya	2,9	2,7	3,7	2,6	2,5	1,7	2,6
	Regne Unit	2,9	3,0	3,0	3,2	3,1	2,8	2,5
	Espanya	3,9	3,8	4,1	4,0	3,8	3,4	2,7
	Balears	2,5	2,7	2,8	2,7	2,8	2,6	2,4
Inflació	Estats Units	3,2	2,8	2,4	2,7	2,4	4,0	4,1
	Japó	0,2	0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,5	1,0
	UME	2,2	2,1	1,9	1,9	1,9	2,9	3,4
	Alemanya	1,8	2,3	1,9	2,0	2,2	3,1	3,0
	Regne Unit	2,3	2,3	2,8	2,6	1,8	2,1	2,3
	Espanya	3,5	2,8	2,5	2,4	2,4	4,0	4,5
	Balears	3,5	2,7	2,4	2,4	2,3	3,6	4,1
Taxa d'atur	Estats Units	4,6	4,6	4,5	4,5	4,7	4,8	4,9
	Japó	4,1	3,8	4,0	3,8	3,8	3,8	3,8
	UME	8,0	7,4	7,6	7,5	7,4	7,2	7,1
	Alemanya	8,8	8,4	8,7	8,5	8,3	8,0	7,5
	Regne Unit	5,3	5,3	5,5	5,3	5,2	5,0	5,0
	Espanya	8,5	8,3	8,2	8,1	8,3	8,6	9,2
	Balears	6,5	7,0	9,2	5,5	4,5	9,0	10,7
Ocupació	Estats Units	1,8	1,1	1,3	1,2	1,0	0,9	0,5
	Japó	0,8	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1
	UME	1,5	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9	2,3
	Alemanya	0,6	1,7	1,9	1,7	1,6	1,6	1,8
	Regne Unit	0,9	0,7	0,4	0,6	0,7	1,1	1,6
	Espanya	4,1	3,1	3,4	3,4	3,1	2,4	1,7
	Balears	6,0	2,4	3,9	3,7	1,5	0,7	2,1

* Variacions anuals en percentatges, excepte taxa d'atur en termes absoluts

Font: EUROSTAT, INE, BLS, ILO, Ministry of Internal Affairs and Communications of Japan i elaboració pròpia

Conjuntura
internacional
iespanyola

Panoramaeconòmic

La travessia econòmica supera l'equador amb perspectives revisades.

Les expectatives s'acompleixen i l'economia mundial arriba a la segona avaluació trimestral de l'exercici amb la nota justa i la cartera plena de deures per fer. El cert és que, aquesta vegada, superar el curs no és tasca fàcil, sobretot si es pren en compte la multitud de matèries que, progressivament, han aparegut en escena i que, per tant, determinaran part de la nota final. En aquest sentit, a la feblesa de l'activitat econòmica i al manteniment de la inflació en nivells elevats, esculls ineludibles durant els propers trimestres, s'hi afegeixen la commoció dels mercats financers, el refredament residencial i el desbocament dels preus de les primeres matèries, fet, aquest darrer, que en un marc globalitzat posa sobre la taula interrogants força complexos que van des de la solució als xocs d'oferta produïts a les economies avançades, fins a la garantia de l'abastament alimentari bàsic a les economies emergents o en vies de desenvolupament.

En aquest context, la revisió de les previsions econòmiques referides a l'any en curs ha constituït, d'ençà que saltaren les alarmes internacionals, un exercici constant i reiteratiu per part dels organismes i institucions competents per tractar d'incorporar els factors implicats en rigorós ordre d'aparició i, d'aquesta manera, avançar el resultat final amb la màxima exactitud i la mínima dilació possibles.

Amb tot, sembla que les diferents veus autoritzades coincideixen a estimar que l'evolució econòmica mantindrà un pols feble al llarg de l'any, el qual no començarà a recuperar-se gradualment fins ben entrat el proper exercici. En aquesta línia, el Fons Monetari Internacional (FMI) va tornar a revisar a la baixa les previsions de creixement de l'economia mundial per a l'any 2008. Segons els experts d'aquesta institució, el món creixerà a un ritme del 3,7%, taxa que retalla quatre dècimes a la que s'havia previst el passat 31 de gener. Val a dir que aquest resultat continua recollint un comportament diferenciat entre les economies avançades i les economies emergents, fet que deriva en la dualitat del nivell de creixement estimat, però també en les seves pautes de revisió.

Evolució de l'economia mundial, 2007-2009

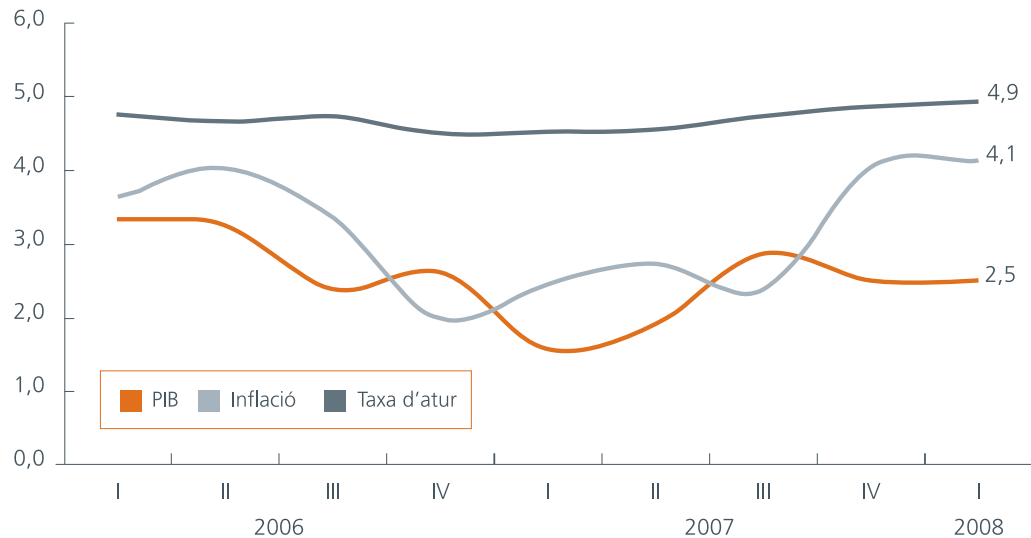
	2007	2008 ^a	2009 ^a
Economies avançades	2,7	1,3	1,3
Estats Units	2,2	0,5	0,6
Japó	2,1	1,4	1,5
Unió Europea	2,9	1,8	1,7
Mercats emergents i economies en desenvolupament	7,9	6,7	6,6
Europa Central i de l'Est	5,8	4,4	4,3
Xina	11,4	9,3	9,5
Índia	9,2	7,9	8,0
Llatinoamèrica	5,6	4,4	3,6
Economia mundial	4,9	3,7	3,8

* Taxes de variació anual del PIB en percentatges

^a Prediccions efectuades amb data 30 d'abril

Font: FMI

PIB, inflació i taxa d'atur als EUA

* Taxes de variació interanual en percentatges, excepte taxa d'atur, que fa referència al percentatge de desocupats sobre la població activa
Font: BEA, ILO, Reserva Federal de St. Louis i elaboració pròpia

Així les coses, es preveu, d'una banda, que les economies avançades cresquin en el conjunt de l'any a un ritme de l'1,3%, taxa que manté mig punt percentual a l'anterior previsió, d'acord amb la retallada aplicada a l'economia nord-americana (0,5%, -1 pp) i el manteniment en nivells discrets de l'economia europea (1,6%, -0,2 pp) i, sobretot, japonesa (1,4%, -0,1 pp). D'altra banda, s'espera que l'altra meitat del món avanci a una taxa real del 6,7%, previsió que, únicament, s'ha amagrit dues dècimes i que se sustenta, bàsicament, en el dinamisme de la Xina (9,3%), l'Índia (7,9%) i, en certa manera, en la trajectòria positiva que continuen dibuixant les economies llatinoamericanes (4,4%).

No obstant això, cal no oblidar que sota la capa protectora que hipotèticament atorguen els registres de creixement propers als dos dígits, les economies amb un menor nivell de desenvolupament, si bé han aconseguit mantenir-se al marge de la commoció occidental del crèdit, s'enfronten al repte gens menyspreable de controlar la inflació, per tal com el desbocament del preu de les matèries primeres pot acabar derivant en problemes de subsistència. En aquest sentit, l'FMI, a través del seu director gerent,

Dominique Strauss-Kahn, és contundent a l'hora de reconèixer que la gestió de la crisi dels preus alimentaris i energètics s'ha convertit en un imperatiu moral i econòmic. Per aquest motiu s'instaura incansablement els responsables polítics d'arreu del món a adoptar una actitud de cooperació envers els reptes globals, que convidi, sobretot, a prendre les decisions des d'un punt de vista més multilateral i menys mercantilista.

L'economia nord-americana, zona zero de l'estrall global, continua emparant el xàfec de la tempesta financera.

Mentre que a bona part d'Europa encara es discuteix sobre la naturalesa de l'actual conjuntura econòmica, als Estats Units d'Amèrica (EUA) la principal preocupació se centra envers la durada i, per tant, la pregunta del milió és, fins quan? En tot cas, sembla que l'economia nord-americana té assumit que les perspectives per al present exercici no són gaire afalagadores, si bé es preveu que l'activitat pugui anar remuntant al llarg de l'any que ve, una vegada superats els efectes del col·lapse financer.

En aquest escenari, les estimacions referides al primer trimestre assenyalen que el PIB nord-americà ha crescut nou dècimes d'ènçà que es va tancar l'anterior exercici, registre que situa l'avanç interanual en el 2,5% per segon trimestre consecutiu. Probablement, la clau per a la reactivació nord-americana rau en la motivació del consum privat, atès que aconseguir-ho representaria, entre altres coses, la superació dels principals problemes que afecten aquest component de la demanda agregada, que són, alhora, els del conjunt de l'economia, a veure: la crisi immobiliària, la restricció del crèdit, la desacceleració del mercat laboral i l'escalada dels preus del petroli i dels béns alimentaris.

Així les coses, el consum privat ha avançat durant el primer trimestre (1,9%) part davall de la producció (2,5%), fet que recull la gairebé paralització intertrimestral d'aquesta partida (0,2%), d'acord amb la reulada del consum de béns (-0,6%) i l'escàs dinamisme de la despesa efectuada en serveis (0,7%) per part de les famílies nord-americanes. Les magnituds agregades reflecteixen, sens dubte, la manca de confiança de les llars envers la situació econòmica, tal com evidencien els indicadors de sentiment de The Conference Board i la Universitat de Michigan, que palesen el mes de maig un retrocés acumulat de 33,4 i 15,7 punts, respectivament.

El cert és que la retallada de la renda familiar disponible real i, sobretot, el sentiment envers la pèrdua de poder adquisitiu s'ha accentuat entre les economies domèstiques a mesura que, sovint, la caiguda dels preus residencials ha provocat que moltes unitats familiars assumesquin un deute superior al valor dels seus immobles. Mentrestant, la pèrdua d'embranchada del mercat de treball, principal font generadora dels ingressos familiars, s'ha traduït el mes de maig en la paralització de la creació d'ocupació i el manteniment de la taxa d'atur al voltant del 5%, la qual cosa ha malbaratat, en certa manera, les expectatives de despesa de les llars.

Sigui el que sigui, el tensionament dels mercats de les primeres matèries, que ha mantengut la taxa d'inflació temptant el 4% durant el primer quadrimestre i l'ha fixada en el 4,1% el mes de maig, ha afectat especialment la capacitat real de compra de les famílies, atès que els preus de consum han continuat disparant-se en l'àmbit dels béns alimentaris (5,1%, maig) i energètics (16,9%, maig), incentivats, aquests darrers, pels rècords històrics batuts ininterrompudament per la cotització del barril de petroli.

Paral·lelament, a l'altre costat del mercat, la dinàmica empresarial ha presentat durant el primer trimestre el sisè defalliment consecutiu de la demanda d'inversió (-3,2%), resultat que s'explica per mor de l'avanç de la inversió productiva (6,4%), que ha continuat essent insuficient per cobrir el permanent enfonsament residencial (-20,9%).

En aquest context, la Reserva Federal ha optat per mantenir el caràcter expansiu de la política monetària nacional, motiu pel qual el tipus d'interès de referència ha quedat fixat en el 2% després de les retallades efectuades els mesos de març (75 pb) i d'abril (25 pb). El Comitè Federal del Mercat Obert, presidit per Ben Bernanke, assegura que aquestes decisions, juntament amb la implementació de mesures que injectin la liquiditat necessària al sistema, afavoriran el creixement i mitigaran els riscos que afecten l'activitat econòmica, per bé que durant els propers trimestres caldrà confirmar la moderació de la inflació, una vegada que aflluï la tempesta de les primeres matèries i s'esvaeixi la pressió sobre la utilització dels recursos.

Tot plegat amplifica la importància del sector exterior com a via per compensar part del decalatge de la demanda interna, atès que, durant el primer trimestre, el repunt de les exportacions (8,8%) i la minoració de les importacions (-0,6%) han permès reduir en un 21,5% l'aportació deficitària a la demanda agregada, en un context de constant depreciació del dòlar enfront de la moneda única europea.

L'economia nipona, esgotada en la lluita contra la deflació, clama el sanejament dels comptes públics.

Els darrers esdeveniments han provat que l'economia del Japó no disposa de les ales adequades per enlairar definitivament l'activitat i acabar una vegada per totes amb la maledicció deflacionista. Així les coses, les estimacions, encara provisionals, referides al primer trimestre confirmen la moderació dels registres de creixement fins a una taxa de l'1%, la qual, si més no, accentua la tendència descendent palesada al llarg del passat exercici.

Al capdavant dels factors explicatius de la conjuntura més recent, la demanda interna ha continuat alimentant el nucli de la manca d'empenta de l'economia nipona arran, sobretot, de l'apatia del

consum familiar (1,5%, 1r trim.), desanimat per l'avanç lent de les rendes salarials (0,9%, 1r trim.) i la congelació de l'ocupació (-0,2%, abril), malgrat el manteniment de la taxa d'atur (4%, abril), atès el constreïment demogràfic actual. Així mateix, el retrocés de la inversió residencial (-16,6%, 1r trim.) i, alhora, el refredament previst per a la demanda d'inversió en béns d'equipament (-2,4%, 1r trim.), s'erigeixen en el segon cavall de batalla, en un context en el qual l'enquesta de confiança empresarial Tankan preveu tancar el primer semestre amb un descens acumulat de set punts percentuals.

En aquest escenari, el sosteniment de la bona marxa amb l'exterior suposa per al Japó la principal virtut –atès que el creixement se sustenta, actualment, en la contribució de les exportacions netes– i alhora el principal defecte –per tal com comporta per a l'economia nacional una marcada dependència de la resta del món–. Així les coses, durant el primer trimestre, l'avanç de les exportacions (11,7%) va tornar a superar el de les importacions (3,8%), amb una aportació d'1,3 punts percentuals al creixement interanual que, finalment, foren retallats pels components de la demanda agregada en retrocés.

Mentrestant, no s'ha d'oblidar un nou capítol de la sèrie deflacionista, atès que, malgrat que l'índex general hagi avançat durant el primer quadrimestre de l'any a un ritme proper a l'1%, mercès als preus de les importacions, l'índex subjacent no mostra la disposició suficient per abandonar els valors negatius (-0,1%, abril).

Amb aquestes cartes és necessari que la política macroeconòmica assumesqui que difícilment guanyarà la ronda amb mesures que actuen per la via de la demanda, tenint en compte, sobretot, l'escàs marge de maniobra de què disposa actualment el context nipó. En aquest sentit, des del punt de vista de la política monetària, és gairebé impossible que el Banc del Japó pugui alçar el preu oficial dels diners part damunt del 0,50% si l'espiral deflacionista no promet rendir-se per sempre, alhora que rebaixar-lo per combatre la desacceleració de l'activitat resulta poc viable, almenys de manera efectiva. Així mateix, des del punt de vista de la política fiscal, l'expansió de la despesa pública no és recomanable, ans el contrari, la seva contenció i la reforma del sistema fiscal constitueixen deures d'urgència si es pretenen sanejar uns comptes públics que situen el deute de les administracions en el 195,5% del PIB.

Una vegada més s'evidencia la necessitat d'instrumentar polítiques estructurals que permetin impulsar la productivitat, flexibilitzar els mercats i, prioritàriament, ordenar un sistema en el qual la població en edat de treballar evolucioni a la baixa.

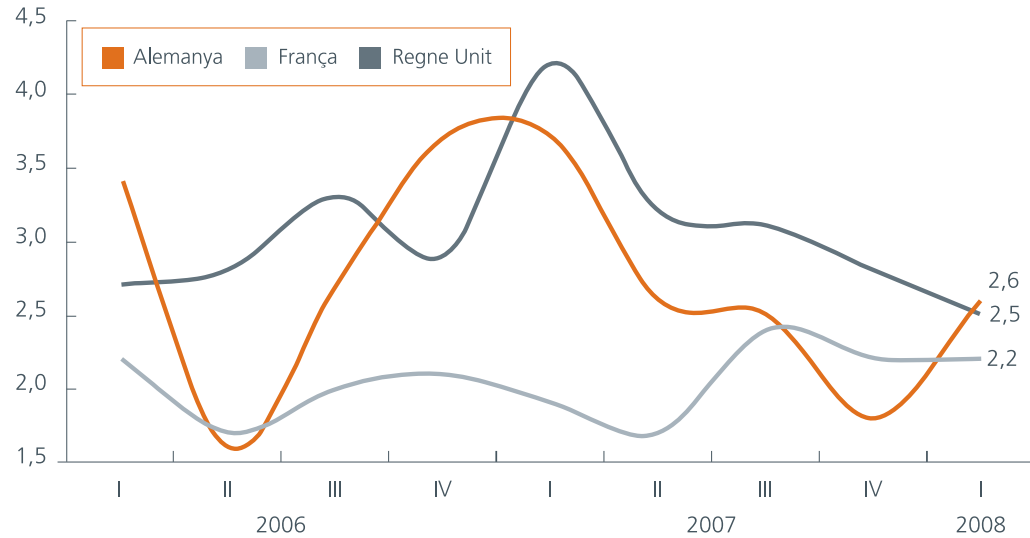
La política macroeconòmica europea recerca l'anti-àcid més poderós en un context subjecte a màxims històrics.

L'economia europea es debat, actualment, entre els primers indicis de desacceleració de l'activitat i la simptomatologia pròpia del quadre d'inflació elevada que assumeix d'un temps ençà. Atesos els esdeveniments, els experts del Banc Central Europeu (BCE) han revisat el mes de juny les perspectives de creixement i d'inflació referides als exercicis de 2008 i 2009, tot basant-se en la variació prevista dels tipus d'interès, la cotització de l'euro, els preus del petroli i les matèries primeres i la instrumentació de la política fiscal a cadascun dels països membres.

Així les coses, s'estima que l'economia de la UME situarà l'avanç anual entre l'1,5% i el 2,1%, en el present exercici, i entre l'1% i el 2%, en el que ve. Val a dir que la revisió lleugerament a l'alça de l'extrem inferior de l'interval de creixement de 2008 –el mes de març fixat en l'1,3%– respon, bàsicament, al comportament favorable palesat per les estimacions del primer trimestre, si bé cal assenyalar que els resultats obtinguts s'associen a factors transitoris que no permetran evitar que durant els propers mesos l'activitat es desacceleri i acabi creixent part davall del seu nivell potencial. Amb tot, les perspectives són realistes a l'hora d'albirar, d'una banda, l'alentiment del patró de creixement al llarg de l'exercici –d'acord amb el panorama global, l'acceleració dels preus de les matèries primeres i l'apreciació de la moneda única– i, de l'altra, l'inici d'una nova senda d'acceleració durant l'any vinent –una vegada esmortits, almenys en bona part, els efectes de la tempesta internacional.

En aquest context, les estimacions preliminars, publicades per l'Eurostat, assenyalen que el PIB durant el primer trimestre ha crescut a un ritme del 2,2% a la UME i del 2,5% a la UE-27, taxes que igualen les registrades al tancament de l'any i que, en ambdós casos, recullen una millora de l'avanç intertrimestral (0,8%). En

Evulció del PIB de les principals economies europees

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: Eurostat i elaboració pròpia

termes nacionals, el primer balanç de l'exercici es fonamenta, bàsicament, en el creixement d'Alemanya (2,6%, interanual; 1,5%, intertrimestral), economia que, tot i integrar-se en el marc global, continua palesant una marcada capacitat de resistència. Mentrestant, les majors incògnites de la conjuntura europea es localitzen, sobretot, a tres de les principals economies: la francesa –on la desacceleració es combina amb un elevat deute públic–, la italiana –on la manca de confiança dels agents i les perspectives futures acompanyen la gairebé total paralització de l'activitat– i la britànica –on el cicle evidencia un punt d'inflexió a la baixa carregat d'incertesa envers el seu abast.

Des del punt de vista de la demanda interna, el consum privat ha encetat l'exercici amb un avanç certament feble (1,2%) –d'acord amb la degeneració de la renda real per mor de l'escalada dels preus dels béns energètics i dels alimentaris–, mentre que el consum públic ha donat continuïtat a una trajectòria moderada (1,4%) i la formació bruta de capital ha mantingut el tipus (3,6%) –sustentada en un elevat grau d'utilització de la capacitat productiva i la necessitat d'augmentar la disponibilitat de béns d'equipa-

ment. En qualsevol cas, la previsió és que tots i cadascun dels components del mercat intern perdin embranzida al llarg de l'exercici, situació que s'avança, en gran manera, arran del deteriorament de l'índex de sentiment econòmic, indicador que des del mes de març se situa part davall dels cent punts per primer cop des del mes de novembre de 2005. Val a dir que l'erosió de la confiança s'ha anat estenent, en major o menor grau, entre empresaris i consumidors, malgrat que aquests darrers hagin pogut recolzar les expectatives en una dinàmica laboral que continua creant ocupació i contenint la taxa d'atur en un dels nivells més baixos dels darrers vint-i-cinc anys (7,1%, abril).

Mentrestant, a l'exterior les exportacions han avançat (5,4%) amb més intensitat que les importacions (4,3%), fet que ha permès que la demanda externa aportàs cinc dècimes al creixement estimat per al primer trimestre. No obstant això, les previsions indiquen, igualment, un cert malbaratament dels comptes europeus amb l'exterior arran de la desacceleració dels principals socis comercials, l'erosió dels indicadors de competitivitat-preu i la quota de mercat captada pels mercats emergents.

En aquest escenari, la política macroeconòmica europea es veu forçada a prioritzar més que mai els seus objectius, tenint en compte que les receptes per cauteritzar la sagnia inflacionista estan contraindicades en els casos d'anèmia econòmica, i viceversa. En aquest context, el BCE, responsable dels instruments monetaris, ha optat per mantenir invariable el preu oficial dels diners en el 4%, si bé la seva creuada antiinflacionista podria provocar l'alça del tipus de referència molt abans de l'esperat. Val a dir que els preus de consum a la UME continuen traçant un perfil ascendent que, a més d'allunyar-se de la taxa objectiu (2%), sembla que confirmen l'existència de riscos a l'alça a mitjà termini. En aquest sentit, els experts de l'Eurosistema, alertats per l'escalada dels preus de les matèries primeres, que ha conduït la taxa d'inflació harmonitzada del mes de maig al 3,7%, han afegit algunes dècimes a l'interval d'inflació previst per al conjunt de l'any (3,2%–3,6%).

Territorialment, els preus han avançat d'una manera més moderada a Holanda (2,1%), Portugal (2,8%) i Alemanya (3,1%), mentre que el major repunt de l'índex harmonitzat s'ha registrat a Bèlgica (5,1%), Grècia (4,8%) i Espanya (4,7%). En qualsevol cas, és necessari precisar que, una vegada descomptat l'efecte dels preus de l'alimentació fresca i la factura energètica, el nucli dur de la inflació a la zona de l'euro, si bé ha anat engreixant durant els darrers mesos, continua controlat (2,5%, maig), fet que ha ampliat el diferencial de creixement amb l'índex general fins a 1,2 pp.

El cert és que les lluites que duu a terme qualsevol política macroeconòmica –fonamentalment, contra la inflació excessiva i a favor del creixement estable a mitjà i a llarg termini–, es lliuren a la UME en un moment en què s'exigeix a les institucions competents l'habilitat addicional d'incorporar a la seva gestió, com a mínim, tres màxims històrics: el preu del barril de petroli (136,68 dòlars, 6 de juny) –sospitós habitual de bona part de les pressions sobre els preus finals–; el tipus interbancari euríbor (5,43%, 10 de juny) –indicador de la manca de confiança, liquiditat insuficient i/o anticipació d'una nova intervenció contractiva de la política monetària–; i la cotització de la moneda única enfront del dòlar (1,60 €/\$, 23 d'abril) –producte, en part, del diferencial de tipus d'interès entre ambdós territoris i factor desincentivador de les vendes de béns europeus a la resta del món.

Tot plegat convida, una vegada més, a incloure a l'agenda d'actuació totes aquelles polítiques de caire estructural que impulsin la productivitat, la flexibilitat dels mercats i la competència, sense deixar de banda, en qualsevol cas, el sanejament dels comptes públics dels estats membres de la Unió.

L'economia espanyola acusa la tempesta global immersa en la ressaca de la passada eufòria residencial.

L'economia nacional ha encetat l'exercici acusant la desacceleració econòmica anunciada abans de canviar el calendari. En aquest sentit, el PIB ha registrat durant el primer trimestre un avanç interanual del 2,7%, taxa que suposa retornar al nivell de creixement amb el qual s'havia tancat l'any 2002. Sens dubte, l'economia espanyola, més enllà dels efectes de l'alentiment econòmic global, es fa ressò del deteriorament del mercat immobiliari i, alhora, assumeix la responsabilitat de trobar un bon substitut per al lideratge que, de mica en mica, abandona el sector de la construcció. En aquest escenari, l'FMI ha rebaixat a l'1,8% la previsió de creixement per al present exercici i, de moment, la situa en un ensoport 1,7% per a l'any 2009.

Des del punt de vista de la demanda, la intensificació del debilitament econòmic s'explica arran de la pèrdua d'embranchada del mercat domèstic (3%), atès que el sector exterior ha aconseguit retallar una dècima l'aportació negativa al balanç agregat (-0,3 pp), d'acord amb la convergència entre l'avanç de les exportacions (5,1%) i les importacions (5%). Aquesta situació, que sens dubte ha malmès les expectatives tant d'empresaris com de consumidors, s'ha traduït, d'una banda, en una accentuació de la fragilitat del consum privat (1,8%), llastat, especialment, per la desacceleració de l'ocupació (1,7%, 1r trim.), el progressiu augment de l'atur (17,1%, 1r trim.) i l'escalada dels preus de consum (4,6%, maig). Així mateix, cal no oblidar que el repunt dels tipus d'interès interbancaris esdevingut a la zona de l'euro carrega, en gran manera, les obligacions financeres de les llars i, consegüentment, la seva capacitat de despesa. No en va, els registres del Banc d'Espanya referits al primer trimestre palesen que les famílies són titulars del 44,7% dels recursos prestats al sector privat, el 78,5% dels quals correspon a crèdits concedits per a l'adquisició o rehabilitació d'habitatges.

Principals macromagnituds de l'economia espanyola

		2007	2007				2008
			I	II	III	IV	I
Demanda agregada	Consum privat de les llars	3,1	3,5	3,4	3,1	2,7	1,8
	Consum públic	5,1	6,1	5,0	5,1	4,4	4,7
	Formació bruta de capital fix	5,9	6,3	6,7	5,8	4,8	3,2
	Béns d'equipament	11,6	13,1	13,1	11,6	8,6	6,3
	Construcció	4,0	4,9	4,6	3,8	2,9	1,3
	Exportacions	5,3	3,6	4,7	7,7	5,1	5,1
	Importacions	6,6	6,0	6,7	8,4	5,4	5,0
Oferta agregada	Agricultura i pesca	3,8	6,8	2,8	2,8	2,9	3,0
	Energia	1,0	-3,6	3,4	0,0	4,5	4,0
	Indústria	3,1	5,0	3,6	2,4	1,4	-0,3
	Construcció	3,8	4,5	4,2	3,8	2,8	1,4
	Serveis	4,2	4,2	4,2	4,3	4,1	3,7
PIB a preus de mercat		3,8	4,1	4,0	3,8	3,5	2,7

* Taxes de variació anual en percentatges

Font: *Contabilidad Nacional Trimestral de España*. INE

D'altra banda, la formació bruta de capital ha retallat la magnitud del seu avanç (3,2%), atès que bona part del dinamisme de la inversió en béns d'equipament (6,3%) ha estat compensat per la frenada de la inversió en construcció (1,3%), després que els recursos canalitzats al segment residencial experimentassin el primer retrocés interanual dels darrers vint-i-dos trimestres (-0,2%).

En qualsevol cas, la conjuntura actual es justifica, especialment aquest cop, a través del comportament dels diferents sectors que integren el teixit productiu nacional. Així les coses, des del punt de vista de l'oferta, el VAB ha moderat durant el primer trimestre el ritme d'avanç a totes les activitats, excepte a l'agricultura (3%). No obstant això, la intensitat de l'alentiment ha estat diferent, tenint en compte el retrocés de la indústria manufacturera (-0,3%) i el

sosteniment de nivells dinàmics de creixement a la indústria energètica (4%) i als serveis (3,7%). La construcció, per la seva banda, ha estat, sens dubte, el centre de totes les mirades, després d'entrenar els comptes trimestrals amb un ascens real de l'1,4%, el més reduït de la darrera dècada.

En un context com l'actual, la crida al seguiment de la conjuntura econòmica global des de la prudència constitueix un dels millors antídots al deteriorament de la confiança dels agents. Per la seva banda, les mesures de l'executiu nacional es recolzen en el superàvit dels comptes públics heretat del passat exercici, si bé la quantitat de focs oberts requereix, més enllà d'una relaxació de la política fiscal, l'enfrontament de la situació des d'una perspectiva escandalosament polièdrica.

L'apunt: «Els moments estel·lars de l'economia mundial o les lliçons d'una crisi»

L'any 1927, Stefan Zweig va atorgar a catorze miniatures històriques la condició de *Moments estel·lars de la humanitat*, partint de la convicció que a la història, mentre que gran part del que succeeix és indiferent i trivial, els moments sublims i inoblidables són rars. Segons l'austríac, el que transcorre de manera successiva o sincrònica es comprimeix precisament en aquests únics instants que tot ho determinen i que, en darrera instància, marquen el rumb durant dècades i segles.

Els esdeveniments que d'un temps ençà colpeixen l'economia mundial, més enllà de complicar la conjuntura i comprometre la política macroeconòmica, posen en relleu que, en un moment o l'altre, quelcom important ha canviat. El tensionament que, en general, afecta els mercats internacionals de matèries primeres i que, en particular, es magnifica a les places petrolíferes i agràries, està fent història, no tant per la magnitud de l'encariment de l'intercanvi, que per si mateix dona molta corda a l'anàlisi econòmica convencional, sinó per la natura, agilitat i intensitat amb la qual els xocs es generen i transmeten els seus efectes arreu del món. Què ha succeït, per què i quines són les conseqüències, constitueixen interrogants als quals, a hores d'ara, hom pot començar a apropar-se i, fins i tot, a contestar dignament. Per contra, respondre als interrogants d'on i, sobretot, quan, requereix, sens dubte, una bona dosi d'atreviment no autoritzat.

D'ençà que el terme 'globalització' es va integrar al vocabulari econòmic, provocant múltiples càbales envers els pros i els contres que implica dur-lo a la pràctica, potser mai no s'havia experimentat amb un abast tan generalitzat i amb tanta força com en el moment actual. La integració dels mercats, innegable i alhora imparabile, ha reduït al no-res l'exercici simplista i sovint pervers de dividir el món en dues meitats: la desenvolupada i la que es troba en vies de desenvolupament. El caràcter emergent assumit per algunes economies –que se circumscriuen inicialment a l'àmbit de la segona meitat– ha permès la irrupció de nous participants al mercat global, plaça en què el passaport de qui hi acudeix importa poc i on, en tot cas, les decisions de compra i/o venda tenen la potestat d'afectar, amb més o menys intensitat, la resta.

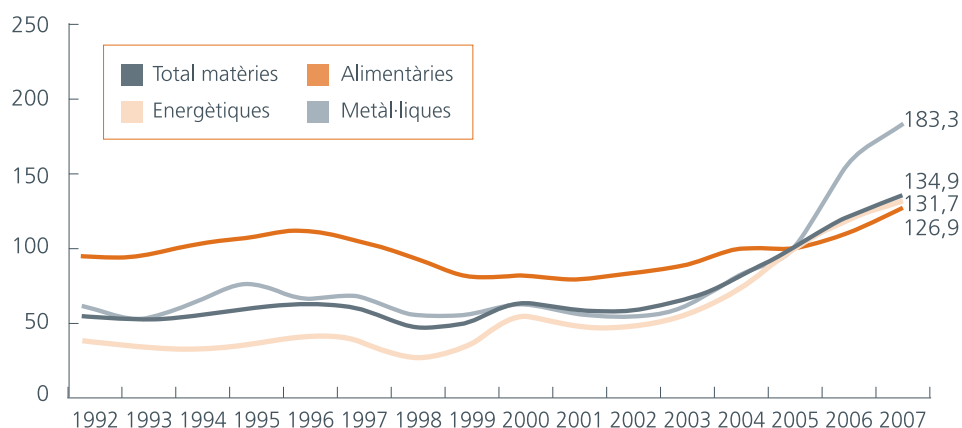
En aquest sentit, el comportament dels mercats internacionals de primeres matèries imparteix, avui, una lliçó magistral. Segons el Fons Monetari Internacional (FMI), les *commodities* han duplicat amb escreix la cotització durant els darrers quinze anys, si bé, en termes reals, el preu d'una bona part es continua situant ben a prop dels màxims registrats al llarg de les dècades dels setanta i dels vuitanta. Amb l'estrena del nou mil·lenni, la tendència alcista observada s'ha intensificat amb escreix fins que, precisament ara, quan bona part de la geografia mundial es convulsa al ritme de turbulència financera i desacceleració econòmica, l'intercanvi de primeres matèries s'encareix inexorablement. Per a més informació, només cal guaitar al mercat dels metalls –protagonitzat per l'ascens del preu del níquel, l'estany i l'urani–, dels productes energètics –carregat per l'escalada de les cotitzacions del petroli– i dels béns alimentaris –assetjat per l'encariment dels cereals i d'altres mercaderies agràries.

Els principals arguments que permeten explicar el perquè d'aquesta situació, si bé s'acullen a circumstàncies cícliques, subjecten, en gran manera, les arrels en factors de naturalesa estructural. La rapidesa i la intensitat amb la qual durant els darrers temps han crescut l'economia i la població mundials, la renda per càpita i, amb tot plegat, la intensitat de l'ús de matèries primeres, constitueixen la base sobre la qual s'ha gestat el canvi de teló de fons i s'han redactat les noves regles del joc global, principalment, a raó de: l'augment de la demanda de les economies emergents, en un context en què l'oferta mostra una capacitat de reacció limitada; l'aparició dels biocombustibles com a alternativa al model energètic tradicional; la conversió de les *commodities* en actius financers alternatius; i altres afers de la conjuntura macroeconòmica com ara la depreciació del dòlar i la relaxació de la política monetària nord-americana.

La generalització dels processos d'industrialització a gairebé la totalitat dels racons del món, juntament amb l'augment de renda produït a les economies emergents, constitueix un dels principals factors que, per la via de la demanda, justifica l'augment exponencial del consum agregat de matèries primeres. Així les coses, l'Agència Internacional de l'Energia (IEA) estima que la demanda mundial de petroli s'enfila, actualment, a un total de 86,8 milions de barrils diaris, una cinquena part dels quals són consumits a l'Orient Mitjà (9,4 mb/dia), la Xina (7,9 mb/dia) i l'Índia (2,9 mb/dia). L'expansió econòmica esdevinguda en aquests dos darrers territoris explica, doncs, el 56% de l'augment experimentat per la demanda global del cru registrada de l'entrada del nou segle ençà. Efectes similars s'observen, igualment, en el mercat dels metalls, on l'eufòria xinesa s'adjudica el 90% de l'ascens del consum de coure palesat durant el darrer trienni, material àmpliament utilitzat a la construcció i doblement necessari si, a més, el calendari nacional acull la preparació d'uns jocs olímpics. A les places agràries, la pressió de la demanda de les economies emergents respon al creixent poder adquisitiu de bona part de la població, que es tradueix en un augment del consum general d'aliments, però també en l'ampliació de la càrrega proteica de la dieta tradicional.

Mentrestant, en un marc de demanda creixent, la contrapart del mercat, l'oferta, respon amb lentitud a les noves exigències de l'entorn, d'acord amb les limitacions subjacents a l'increment de la capacitat productiva a curt termini. Aquesta situació, juntament amb el defalliment palesat per les existències internacionals de bona part de les matèries primeres, contribueix, sense cap mena de dubte, a l'actual enlairament dels preus. Específicament, el potencial excés de demanda del mercat petrolífer encén, en un context d'elevada dependència del cru, el debat sobre la reconsideració del model energètic, atès el relatiu desconeixement envers la data en què s'eixugaran les reserves fòssils i la tendència creixent dels costos de prospecció i d'extracció. El balanç petrolífer anual és contundent a l'hora de recrear l'escenari: mentre que el consum mundial ha augmentat un 1,3%, la producció —el 41,5% de la qual prové dels països de l'OPEP— ha avançat un tímid 0,2%, fet que ha abocat un excés de demanda al mercat, que arriba als 200.000 barrils diaris.

Comportament dels preus als mercats mundials de matèries primeres

* Dades en números índex. Any base 2005=100

Font: FMI i elaboració pròpia

La recerca contínua de fonts energètiques que permetin aflixar la relació amor-odi que mantenen, des de l'inici, el sistema econòmic i l'or negre, juntament amb la creixent conscienciació envers els reptes del canvi climàtic, ha impulsat durant els darrers temps la generació dels anomenats biocombustibles. La producció mundial tant d'etanol –que, amb els mercats nord-americà i brasiler al capdavant, s'ha triplicat amb escreix durant el darrer septenni– com de biodièsel –que, en aquest cas, liderada pel mercat europeu, s'ha multiplicar per onze– absorbeix, actualment, entre el 20% i el 50% de les existències de cereals sobre els quals se sustenta (blat, ordi i colza, principalment), i en pressiona a l'alça els preus. Així mateix, cal no oblidar que l'aparició en escena dels biocombustibles provoca una intensa competència pels usos del sòl i la disponibilitat d'aigua que l'activitat agrícola necessita, fet que mereix una reflexió, sobretot si es pren en compte que la seva producció cobreix tan sols l'1,5% de la demanda actual de carburants per al transport.

En qualsevol cas, no es pot obviar que bona part de la lliçó impartida per la 'crisi de les *commodities*' s'ha de recercar en la capacitat d'interrelació dels mercats que possibilita el joc global. D'una banda, a l'escenari real, l'ascens generalitzat del preu de les primeres matèries s'ha transmès amb una elevada facilitat des del mercat dels biocombustibles al dels productes agraris i, finalment, al dels béns alimentaris derivats –com ara la carn, els ous i la llet, entre d'altres–. Mentrestant, l'escalada del petroli ha condicionat significativament el preu d'altres *commodities*, no només perquè és indispensable per a la producció agrària i metal·lúrgica, sinó pels efectes substitució que genera. A tall d'exemple, els preus del carbó, l'urani i el cautxú natural han evolucionat recentment a l'alça d'acord amb la creixent demanda d'altres fonts d'energia, mentre que els biocombustibles, per la seva banda, s'han encarit, tot tractant de substituir el gasoil i la benzina. D'altra banda, la connexió entre l'esfera real i l'esfera financera, instrumentada a través dels actius que se sustenten en la cotització de diferents matèries primeres, com ara els futurs i les opcions, si bé aporta un ventall d'oportunitats –relacionades amb l'assignació del risc i la seva relativització quan la volatilitat al mercat de les *commodities* condiciona la presa de decisions–, també planteja tota una sèrie de reptes, atès que les expectatives de creixement dels preus, una vegada incorporades als mercats de futurs, poden retornar als mercats reals i, consegüentment, derivar en una espiral relativament difícil de controlar.

Des d'un punt de vista global, és possible configurar un atlas en el qual els efectes s'escampen amb una magnitud i una naturalesa diferent arreu del món: els exportadors, beneficiaris *a priori* de l'encariment de les matèries primeres, milloren el saldo per compte corrent de la seva balança de pagaments i tradueixen part dels rèdits obtinguts en dècimes de creixement econòmic; els importadors, immersos en un escenari de desacceleració, adquireixen amb les seves compres un lot d'inflació que compromet la reactivació de l'activitat; a l'extrem, la població resident a les àrees més deprimides del planeta veu perillar l'accés a l'alimentació bàsica, qüestió reconeguda pels organismes internacionals i recollida a la declaració signada a la cimera que la FAO va convocar a Roma el passat mes de juny.

Amb permís de Zweig, la 'crisi de les *commodities*', ben bé podria assumir la condició de miniatura històrica. No en va, com a tota crisi, ha requerit un període de preparació i, com a succés, un desenvolupament que, sens dubte, captarà l'atenció dels analistes i responsables de política econòmica durant molt de temps, tot esperant que un nou moment estel·lar de l'economia mundial torni a capgirar la rutina coneguda i renovi els reptes de l'engranatge global.

La necessitat d'estimular l'activitat econòmica ha continuat dominant la política monetària de la Reserva Federal.

La persistent crisi immobiliària, que no pareix que toqui el fons en vista de la continuada caiguda dels preus de l'habitatge i de la construcció, el constant enduriment de les condicions per a la concessió de crèdits i l'augment dels preus del petroli i dels aliments, expliquen que el 18 de març l'autoritat monetària retallàs en tres quarts de punt, fins al 2,25%, el preu oficial dels diners de la seva economia i que, a la darrera reunió, el 30 d'abril, el situàs en el 2%.

Prova de l'important fre que experimenta l'economia nord-americana, és la dràstica revisió a la baixa del creixement que ha efectuat la Reserva Federal, que l'ha situat entre el 0,3% i l'1,2%, enfront de l'interval de l'1,3% i el 2% previst a principis d'any. No obstant això, l'entitat considera que el nivell actual de tipus, juntament amb altres mesures econòmiques com la injecció al mercat el mes de juny de 225.000 milions de dòlars i el pla d'exempció fiscal aprovat pel govern, estimularà el consum i la inversió empresarial, amb la qual cosa es produirà una moderada recuperació del creixement a la segona meitat de l'any que es consolidarà el 2009. Si això és així, tot i que no és encoratjadora la taxa d'atur del 5,5% del mes de maig, la preocupació per les expectatives d'inflació –en aquest cas, la taxa interanual per al 2008 s'ha revisat a l'alça entre el 3,1% i el 3,4%– agafarà el relleu com a protagonista a les properes decisions en matèria de política monetària. Per tant, i en vista de les recents declaracions del seu president, Ben Bernanke, no és probable que l'autoritat monetària, tot esperant com reacciona l'economia, adopti els pròxims mesos noves retallades de tipus.

A la vegada, tampoc no es pot esperar un canvi imminent, en aquest cas en el sentit contrari, del tipus d'interès oficial nipó, actualment en el 0,5% des de gener de 2007. Tres elements hi juguen en contra. El primer, l'escàs augment dels preus. En aquest sentit, tot i que la taxa de variació interanual de l'IPC els darrers mesos ha tengut valors significativament positius, el març i l'abril de l'1,2% i el 0,8%, respectivament, si s'exclouen els preus de l'energia i dels aliments, la taxa només ha assolit un valor positiu del

0,1%. En segon lloc, encara que el creixement del PIB de l'economia japonesa el primer trimestre de 2008 hagi estat del 4% (un 1% superior al del trimestre anterior), principalment pel vigor de les exportacions, les perspectives per al que queda d'any són menys favorables atesa la caiguda de la inversió empresarial en gairebé un punt percentual i la desacceleració prevista de les exportacions. En darrer lloc, les dades d'abril evidencien l'atonía de la demanda interna, i n'és la prova el descens de la despesa mitjana mensual de les llars i el creixement de la desocupació fins al 4%.

A Europa, l'empitjorament de les tensions inflacionistes relega la preocupació pel creixement a un segon pla.

El persistent augment dels preus de l'energia i dels aliments, que ha col·locat la taxa d'inflació del mes de maig en el 3,6%, i els temors que se'n succeeixin noves pujades, així com dels preus administrats i dels impostos indirectes, juntament amb una política salarial més activa, han dui el BCE a revisar a l'alça les previsions d'inflació respecte a les efectuades el març –entre el 3,2% i el 3,6% el 2008 i entre l'1,8% i el 3% el 2009– i a mantenir el tipus d'interès invariable en el 4%. Així, d'acord amb la coneguda prioritat per mantenir l'estabilitat de preus a mitjà termini, no es descarta que el proper mes es produeixi un moderat encariment del preu dels diners.

Per tant, encara que les últimes projeccions denoten un clar alentiment de l'activitat econòmica (per al 2008 situen el creixement del PIB entre l'1,5% i el 2,1% i per al 2009 tres dècimes per sota de l'anterior previsió, entre l'1% i el 2%), només si es moderàs la inflació es podria pensar en la sospirada, per molts, retallada del tipus de referència de l'eurozona.

Paral·lelament, el Banc d'Anglaterra no ha tornat a intervenir el seu tipus de referència des del mes d'abril, en què el retallà fins al 5%. L'economia britànica suporta una evident desacceleració, de la qual el mercat immobiliari n'és un exemple clar. La restricció creditícia per a l'adquisició d'habitatges, com ara l'exigència de disposar de fins a un 25% del valor de la propietat, ha determinat que les vendes es redueixin en nivells comparables als de fa 30 anys i, consegüentment, que se'n produeixi una contínua caiguda del

Tipus d'interès als mercats internacionals

		Zona euro			Regne Unit			Estats Units			Japó		
		Tipus ref.	3 mesos	12 mesos	Tipus ref.	3 mesos	12 mesos	Tipus ref.	3 mesos	12 mesos	Tipus ref.	3 mesos	12 mesos
2007	N	4,00	4,64	4,61	5,75	6,34	6,03	4,50	4,97	4,53	0,50	0,88	1,04
	D	4,00	4,84	4,79	5,50	6,32	5,95	4,25	5,04	4,47	0,50	0,97	1,09
2008	G	4,00	4,49	4,51	5,50	5,62	5,47	3,00	3,94	3,56	0,50	0,84	1,01
	F	4,00	4,36	4,35	5,25	5,60	5,56	3,00	3,10	3,01	0,50	0,86	1,03
	Mç	4,00	4,60	4,60	5,25	5,86	5,81	2,25	2,77	2,71	0,50	0,97	1,14
	Ab	4,00	4,78	4,82	5,00	5,88	5,84	2,00	2,92	3,09	0,50	0,95	1,10
	Mg	4,00	4,86	4,99	5,00	5,79	5,99	2,00	2,92	3,25	0,50	0,98	1,15

* Tipus el darrer dia del mes pel que fa als de referència i mitjana de xifres diàries pel que fa als interbancaris. Dades en percentatges

Font: Bloomberg, BoJ i elaboració pròpia

preu. Això, evidentment, ha contribuït a minvar considerablement la confiança dels consumidors, quan han vist que els deutes contractats en el passat superen el valor actual dels seus habitatges. Amb tot, igual que a la resta d'economies, l'evolució de la inflació limita la possibilitat de noves retallades, ja que els mesos de febrer i de març es va situar en el 2,5%, l'abril en el 3% i els pronòstics indiquen que arribarà al 3,6%.

Els mercats interbancaris palesen el canvi d'expectatives sobre les actuacions dels bancs centrals respectius.

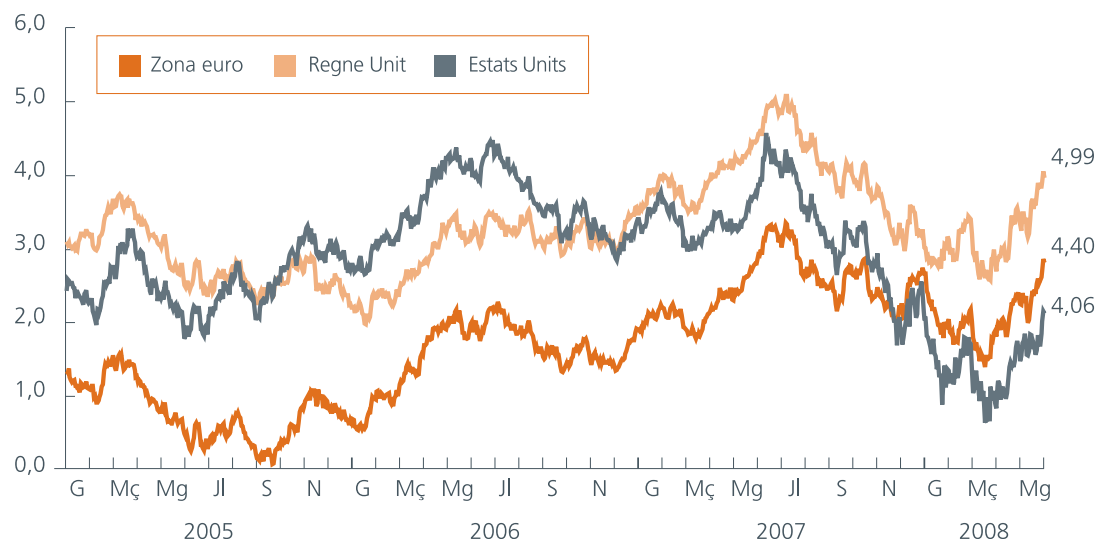
El mercat interbancari de la zona euro va trencar durant el mes de març l'aparent tornada a la normalitat del mes anterior i va abandonar qualsevol expectativa de retallada del tipus de referència, dominat per la incertesa. Així, la corba de tipus a 3 i a 12 mesos s'ha anat desplaçant progressivament a l'alça fins a assolir, respectivament, el 4,86% i el 5,10% el mes de maig, després del parèntesi viscut durant el mes de febrer. Amb tot, els diferencials respecte al 4% oficial mostren que la falta de liquiditat persisteix, atès que no es poden justificar simplement per l'augment de les expectatives sobre futures intervencions alcistes del BCE. Tanmateix, el mercat palesa repunts de 10, 20 i 30 pb en els tipus a 3, 6 i 12 mesos, respectivament, i l'euríbor a un any, tipus de referència de la majoria de crèdits hipotecaris, assoleix el 5,432% el 10 de juny.

Paral·lelament, els tipus d'interès del mercat interbancari britànic, a finals de març, amb el tipus de referència en el 5,25%, es varen situar per sobre del 5,90%, i a finals d'abril, a pesar de la retallada de 25 pb, entorn del 5,80%. L'auge de les pressions inflacionistes allunya les expectatives de noves rebaixes i col·loca el 10 de juny el tipus a 12 mesos en el 6,41%, amb un diferencial respecte al tipus a 3 mesos de mig punt percentual.

Per la seva banda, en el mercat interbancari nord-americà, després de l'esperada intervenció el març de la Reserva Federal, el tipus a 3 mesos es mou al voltant del 2,7%. Malgrat això, durant el mes d'abril, tot i que el mercat encara aposta per una nova rebaixa del preu dels diners, tendeix a l'alça i supera el llindar del 3%. El tipus a un any, per la seva banda, s'incrementa des del 2,8%, a principis de mes, fins al 3,3%, quan es referma el temor inflacionista i el final de la política expansiva. Ja començat el mes de juny, el panorama és semblant: el tipus a 3 mesos uns 80 pb per sobre del 2% oficial i el tipus a un any raneja el 3,5%, per la qual cosa les tensions de liquiditat continuen patents i s'intensifiquen les expectatives d'un possible tomb restrictiu de la política monetària del país.

En canvi, els tipus d'interès del mercat interbancari nipó no han patit variacions significatives. El tipus a 3 mesos s'ha mantingut estable entre el 0,93% i el 0,99% i el tipus a un any ha escalat amb alts i baixos des de l'1,09% el 3 de març fins a l'1,17% el 30 de maig. Així doncs, el diferencial entre ambdós tipus ha anat

Tipus a llarg termini

* Tipus nominals a 10 anys en percentatges

Font: Bloomberg

oscil·lant entre els 15 pb i els 20 pb, la qual cosa reflecteix que el mercat ha anat retardant la possibilitat d'una pujada del tipus de referència.

Es recupera el rendiment del deute públic a llarg termini de les principals economies.

A la zona euro, el Regne Unit i els Estats Units les rendibilitats dels deutes respectius varen experimentar el febrer un repunt d'uns 20 pb, atès que es produeix una lleugera correcció del transvasament de capitals a actius de qualitat durant els mesos anteriors. Posteriorment, els inversors tornen a elevar el grau d'aversion al risc i transfereixen els seus fons als mercats de deute públic, amb la qual cosa es perd el tram escalat. El 21 de març el deute a 10 anys de la zona euro se situa en el 3,76%, el del Regne Unit en el 4,29% i el dels Estats Units en el 3,33%, 30, 40 i 50 pb, respectivament, per sota del nivell assolit el 27 de febrer. A partir d'aquesta data, una percepció més intensa de les tensions inflacionistes i el canvi d'expectatives sobre les decisions futures dels bancs centrals motiven una caiguda del preu dels bons que els permet oferir rendibilitats creixents que arriben al 4,40%, 4,98% i 4,06%, respectivament, el 30 de maig. I, a més, les declaracions de Trichet

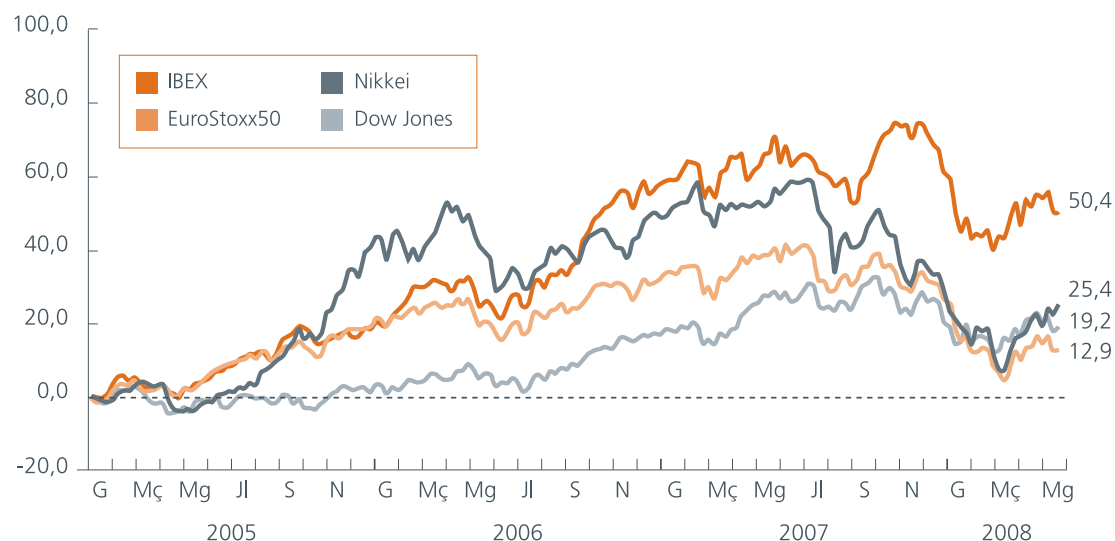
el 5 de juny accentuen aquest canvi d'expectatives i empenyen la rendibilitat del bo europeu fins al 4,71%, i el nord-americà assoleix el 4,20% el 12 de juny, quan se sap que les vendes al detall de maig se situen per sobre de l'esperat, cosa que facilita l'adopció de mesures restrictives per part de la seva autoritat monetària.

La cotització euro/dòlar assoleix el màxim històric d'1,60 dòlars l'abril i s'estabilitza al voltant d'1,55 dòlars de llavors ençà.

Tot seguint una evolució accentuadament baixista des de mitjan febrer, que precipitava la ja consolidada trajectòria a la baixa de la qual ja n'hem gairebé oblidat l'inici, el dòlar arribà a cotitzar enfront de l'euro a 1,60 a mitjan abril, data en què féu una temptativa de canvi de tendència que durà escassament una quinzena per ancorar després en valors situats al voltant dels 1,55 dòlars per euro fins a mitjan juny.

Els motius de la depreciació continuada del dòlar, que s'apuntaven al número anterior, persisteixen a hores d'ara: les males notícies econòmiques procedents dels EUA i la por als efectes de segona

Evolució dels principals índex borsaris

* Taxes de variació interanual en percentatges. Base 1-1-2005

Font: Bloomberg i elaboració pròpia

D'altra banda, la liquidació d'operacions de *carry trade* invertides en dòlars amb préstecs en iens davant l'augment tant del risc de mercat com de la seva valoració, a més del gran atractiu que va assolint l'euro, tant pel major tipus d'interès que ofereix com pel nou paper de moneda refugi, han provocat l'apreciació de l'euro enfront del ien.

Els nivells de renda variable per sota de la par de l'any reflecteixen la falta d'expectatives clares de recuperació a curt termini.

Llevat d'algunes places altament influenciades per empreses lligades al cru o a les matèries primeres, la majoria de mercats de renda variable es van trobant amb serioses dificultats per recuperar la par de l'any, com a conseqüència de la indefinició del mercat pel que fa a la seva tendència. Així, mentre que el mes de gener va ésser clarament de paper i el de febrer de transició, el de març fou una altra vegada de fortes vendes, fins al punt que algunes places arribaren a acumular descensos de més del 20%, fet que donava a entendre l'inici d'una tendència baixista, que fou desmentida en el decurs del mes d'abril, en què predominà el paper, i de maig, que podríem assenyalar de transició.

Amb tot, l'EuroStoxx50 acumula pèrdues al voltant del 15% respecte de la par de l'any, i places com Frankfurt i Milà sobrepassen el 13%. Mentre que en els mercats dels EUA les pèrdues són més moderades i no sobrepassen els dos dígitos, a Europa, només Madrid, Amsterdam i Londres acumulen pèrdues inferiors al 10%. La variable clau en un futur proper, no és ja la recuperació de la confiança en els mercats monetaris com ho fou el mes d'abril, que també ho és, sinó més aviat el comportament dels riscos inflacionistes que reapareixen ara com un risc altament globalitzat.

Pel que fa a l'IBEX 35, si bé acumula un 9,7% de pèrdues, ha anat mostrant durant l'exercici un comportament menys volàtil que la resta de mercats de la zona de l'euro, atès que ha baixat menys els mesos dolents i ha pujat també menys els bons, fet que, ateses les circumstàncies, l'ha beneficiat clarament. A més, no l'han dominat sectors determinats, com la construcció o la banca, com ha ocorregut a altres places atesa la naturalesa de la crisi actual, cosa que confirma la solidesa del sector bancari espanyol i la resistència del sector de la construcció, almenys pel que fa a la mitjana d'empreses cotitzades.

Conjuntura balear

Producció i demanda

Els niguls que enfosquien el creixement econòmic a final d'any es van espessint a mesura que avança l'actual exercici.

D'acord amb el context d'alentiment que marca l'actual conjuntura nacional i internacional, l'economia de les Balears ha encetat l'any arrossegant bona part dels dubtes que s'entreveien al tancament de l'anterior. Tanmateix, el nivell d'incertesa regnant s'ha d'entendre com un tret generalitzat entre les economies de l'una i l'altra banda de l'Atlàntic.

En aquest context, segons les estimacions del CRE (UIB · Sa Nostra), el PIB no agrari de les Balears va créixer un 2,4% entre gener i març, registre que retallà dues dècimes el creixement palesat el trimestre anterior (2,6%), amb la qual cosa donà continuïtat a la desacceleració que, després de la bona temporada turística del passat exercici, s'apoderà de l'economia de l'arxipèlag.

Així les coses, tot i que, un cop més, l'economia balear ha situat el creixement part davall del palesat per la mitjana espanyola (2,7%, 1r trim. vs 3,4%, 4t trim.), cal destacar que la desacceleració nacional ha superat amb escreix la balear. Paral·lelament, la pro-

ducció balear s'ha situat per sobre de la UME (2,2%), que estirada per l'avanç alemany (2,6%) ha mantengut un to d'estabilitat respecte al final del passat exercici.

En qualsevol cas, cal tenir present que l'economia balear s'ha vist influenciada per un element extern que, sens dubte, escapa del seu control: el calendari, per tal com enguany la Setmana Santa ha tengut lloc durant el mes de març, a diferència de l'any passat. En aquest sentit, la interpretació dels indicadors econòmics dels primers mesos de l'any és complicada per l'impacte que té el canvi de data de la Setmana Santa respecte de l'any anterior. Aquest efecte dificulta la comparació de les dades en termes interanuals, que teòricament haurien d'inflar-se els tres primers mesos de l'any per reduir-se els tres següents. Sigui el que sigui, l'economia balear ha continuat perdent ritme durant el segon trimestre, atès que l'estimació avanç del CRE s'ha xifrat en un 2%, amb la qual cosa ha augmentat el pendent de la desacceleració.

Amb aquests resultats a la mà, les dades disponibles indiquen una progressiva accentuació del debilitament de l'economia balear d'aquí a finals d'any, que es podria esquivar temporalment el tercer trimestre gràcies a la contribució de la campanya turística.

PIB de les Balears

				2007				2008	
		2006	2007	I	II	III	IV	I	II ^a
PIB no agrari		2,5	2,7	2,8	2,7	2,8	2,6	2,4	2,0
Costat de l'oferta	Indústria	1,8	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3
	Construcció	3,1	2,8	3,1	3,0	2,7	2,5	1,9	1,3
	Serveis	2,4	2,8	2,8	2,7	2,9	2,7	2,5	2,1
Costat de la demanda	Consum	2,4	2,7	2,8	2,7	2,8	2,6	2,4	2,1
	Inversió	3,0	2,6	2,8	2,8	2,6	2,4	1,8	1,5

* Taxes de variació anual en percentatges

^a Dada avanç

Font: elaboració pròpia

En aquest sentit, és necessari subratllar que a les Balears, només la meitat dels indicadors d'activitat que segueix el CRE palesen, a hores d'ara, creixements positius i únicament una cinquena part mostren símptomes d'acceleració. Tot plegat justifica la tesi d'encarar els propers mesos amb tranquil·litat, però també amb prudència, tenint en compte, sobretot, que l'increment simultani de l'atur i la inflació, que s'ha anat gestant de manera paral·lela a les alces continuades del preu del petroli i a les dificultats de finançament per a famílies i empreses, afegeixen un ingredient de dificultat addicional.

Totes les partides suspenen, emperò la construcció i la inversió ho fan amb nota.

La diagnosi de l'economia balear palesa el contagi de les xacres que des de l'economia espanyola, i de manera més genèrica des de bona part de les economies europees, es van succeint en els darrers temps. No en va la desacceleració ha esquitxat de manera generalitzada tots els sectors econòmics, si bé l'activitat constructora i la inversió, tant residencial com productiva, són els àmbits més perjudicats.

Paral·lelament, el creixement de l'atur i l'alça dels preus han incidit també de manera negativa en les llars balears, les quals s'han decantat per ajornar els plans de despesa. Així, no sembla que el consum pugui ajudar a reactivar l'economia en un futur proper.

Amb tot, la nota més positiva recau en el sector serveis, que tot i que ha perllongat la tendència cap a la moderació que havia encetat a les darreries de 2007 continua creixent part damunt de l'agregat de l'economia, fet que li confereix el paper d'únic suport econòmic.

Així les coses, les esperances d'una propera embranzida recauen sobre el sector turístic, d'acord amb les reserves realitzades pels operadors turístics el tercer trimestre, que, tanmateix, no sembla que s'instal·lin amb vista al tancament de l'any.

La prompta arribada de la Setmana Santa no afavoreix la marxa dels serveis.

Segons les estimacions del CRE, els serveis varen créixer a una taxa real del 2,5% durant el primer trimestre i retallaren, així, dues dècimes l'anterior registre.

No obstant això, tal com s'ha comentat anteriorment, aquests resultats es troben afectats de ple per l'efecte Setmana Santa, que, d'aquesta manera, no va afavorir l'activitat tot el que calia esperar.

En aquest sentit, l'arribada de turistes per via aèria va augmentar un 1,5% al llarg del primer trimestre, producte fonamentalment de l'embranchida del mercat estranger (4,7%), atès que l'espanyol va evolucionar a la baixa (-3,1%), situació que no s'ha estès al mes d'abril si es té en compte el descens registrat en el volum total de turistes (-3,6%). Paral·lelament, les pernoctacions hoteleres varen augmentar un 4,4% entre gener i març, amb la qual cosa es trencaren quatre trimestres de successives reduccions, fet que, amb tot, no tindrà continuïtat el segon trimestre si s'ha de jutjar per la dada d'abril (-10,1%). Així les coses, l'índex d'ingressos hotelers ha continuat creixent durant els quatre primers mesos de l'any (2,5%), si bé per davall del creixement mitjà de 2007 (5,7%).

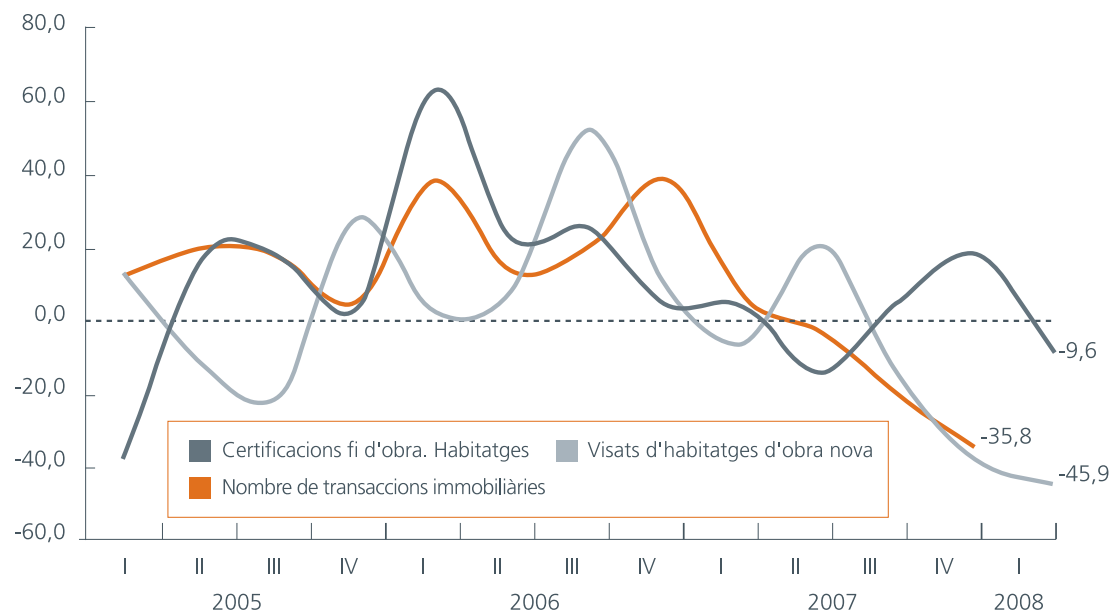
Els resultats de l'activitat turística han acabat per permeabilitzar el segment del transport. Així, tant el trànsit aeri de passatgers –amb un creixement del 4,1%–, com el d'aeronaus (1,5%) varen avançar durant el primer trimestre, si bé un cop finalitzada la Pasqua s'han moderat de nou (-5,9% i -3,1%, respectivament).

La menor inèrcia de la demanda ha incidit en el trànsit marítim de mercaderies, principal mitjà d'entrada de productes, que va registrar un descens entre gener i març de l'11,7%, el major dels darrers nou anys. Anàlogament, el trànsit aeri de mercaderies també va evolucionar a la baixa, després de mostrar un retrocés del 8,9%. Amb tot, l'índex de comerç al detall va avançar un 2,2% durant el primer trimestre, 2,1 pp menys que el període anterior però 1,2 pp per sobre de la dada espanyola.

El menor volum d'activitat del sector serveis s'ha traduït en una demanda més moderada de mà d'obra, com ho prova el fet que durant el primer trimestre l'augment del nombre d'afiliats a la Seguretat Social tan sols es va xifrar en un 2,2%, la taxa més baixa des de l'any 2005, que si s'ha de jutjar per la dada d'abril (1,6%) sembla que continuarà desinflant-se. Paral·lelament, les xifres d'aturats registrats a les oficines de l'INEM es varen enfilear fins al 6,7% el primer trimestre, creixement que s'ha accelerat fins al 13,3% de l'abril i el 19% del maig, fet que dona a entendre que, potser, el sector serveis no serà capaç d'absorbir la mà d'obra procedent de la construcció.

L'evolució del terciari durant els tres primers mesos de l'any, juntament amb la informació relativa als indicadors disponibles pel que fa als mesos d'abril i de maig, expliquen que la previsió de creixement del sector serveis al segon trimestre s'hagi moderat fins a assolir una taxa del 2,1%, quatre dècimes menys que la del trimestre anterior, la qual cosa denota l'asserament de l'activitat.

Evolució principals indicadors sector construcció a les Balears

* Taxes de variació anual en percentatges

Font: CITTIB

La construcció desaccelera l'activitat a marxes forçades.

Durant el primer trimestre es va mantenir la pauta de desacceleració gradual de l'activitat constructora, seriosament malmesa per la confluència de factors externs que, en qualsevol cas, han estirat cap avall la taxa de creixement de l'activitat.

Així, el CRE estima que durant els primers tres mesos de l'any el sector de la construcció va avançar a un ritme de l'1,9%, sis dècimes menys que el trimestre passat, en clara sintonia amb l'evolució de l'activitat a nivell espanyol (1,4%, 1r trim. vs 2,8%, 4t trim.).

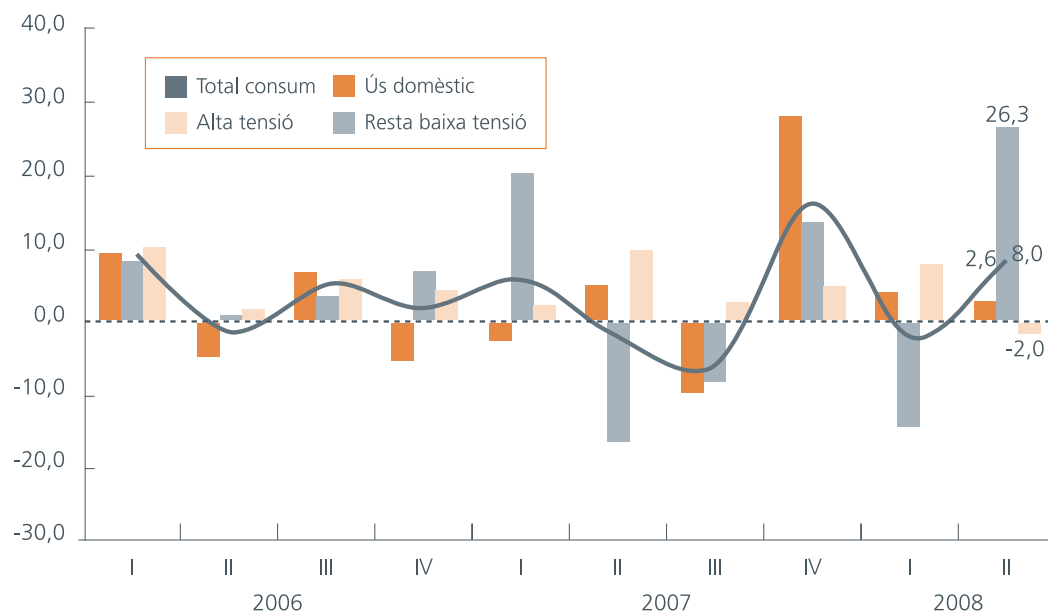
El cert és que el sector comença a acusar els baixos registres que en termes de projectes visats, habitatges projectats i licitació oficial es manifestaren a partir del segon semestre de 2007, tot i que encara es beneficia de la inèrcia del passat. El descens del consum d'electricitat durant el primer trimestre (-7,5% vs 30,5%, 4t trim.), que s'ha accentuat durant els mesos d'abril i de maig (-12,2%), reflecteix amb força nitidesa aquesta situació.

Així, la davallada en el nombre d'edificacions que obtenen la certificació de final d'obra (-7,8% vs 13%, 4t trim.) s'ha magnificat en termes d'habitatges (-10,4%), fet que respon al descens que s'ha produït en el nombre de transaccions immobiliàries (-28,2%), atribuïble a les finques urbanes (-34%) atesa la positiva evolució de les rústiques (4,7%).

Un altre dels inputs afectats ha estat la mà d'obra, que en termes d'afiliats a la Seguretat Social s'ha mantingut invariable, ja que ha crescut un 0% durant la primera part de l'any, i que, atenent la dada d'abril (-2,6%), ha encetat el procés de destrucció d'ocupació. Paral·lelament, el nombre d'aturats, amb increments del 41,1% durant el primer trimestre, continua amb la senda de creixement exponencial que d'un any ençà es va palesant, i que, de moment, s'ha saldat amb un augment de l'atur pel que fa a l'abril i al maig del 63,7% i del 79,7%, respectivament.

A mitjà termini, atenent el menor nombre de visats emesos pels col·legis d'aparelladors entre gener i març (-23,2%), no es preveu una millora en l'activitat. En la mateixa línia, els projectes visats

Facturació d'energia elèctrica per usos a les Balears

* Taxes de variació anual en percentatges

** Dades del segon trimestre de 2008 fins al maig

Font: GESA

pel Col·legi d'Arquitectes de les Balears han accelerat la caiguda (-24,3%), fet que ha repercutit sobre manera en els habitatges projectats de nova planta (-59,5%). Per la seva banda, segons dades del Ministeri de Foment, la licitació oficial no ha sortit en auxili del segment residencial, ja que el volum licitat ha davallat un 79,5%, tant pel que fa a l'edificació (-78,8%) com a l'enginyeria civil (-80,2%).

Així les coses, segons l'estimació avanç del CRE, el sector hauria crescut un 1,3% aquest segon trimestre, registre que retalla en sis dècimes el del primer trimestre i en 1,3 pp la mitjana de creixement del passat exercici.

La indústria també es contagia del desànim generalitzat.

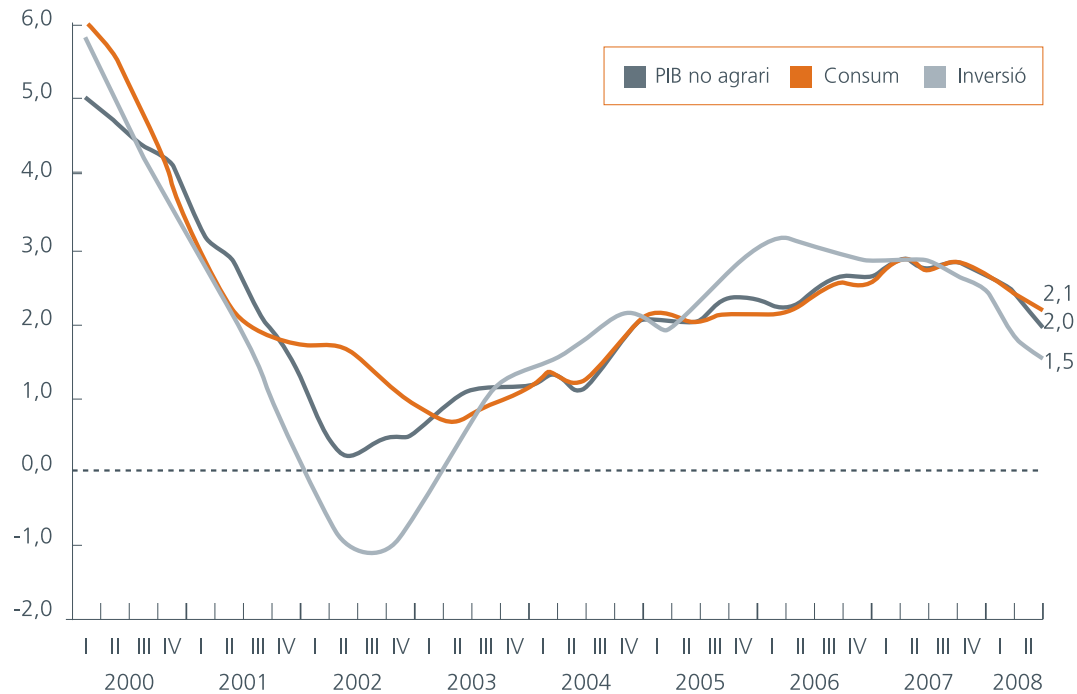
Segons les estimacions del CRE, la indústria balear va elevar la producció un 1,4% en termes reals durant el primer trimestre, una dècima menys que al tancament de l'any. Així les coses, l'evolució del secundari ha estat molt més estable que en el conjunt de

l'Estat, on la major incidència del retrocés de la construcció i l'alça continuada en els preus del petroli tan sols ha pogut determinar un avanç del 0,4% (vs 1,9%, 4t trim.).

D'acord amb això, els indicadors del sector industrial s'han fet ressò de l'alentiment mostrat per l'activitat. Així, l'índex de producció industrial, que publica mensualment l'INE, va créixer un 1,8%, registre que contrasta significativament amb l'alça palesada entre octubre i desembre (10,8%). Per partides, la contracció experimentada pels béns no duradors i intermedis (-1,2% i -5,1%, respectivament), incidí de manera negativa en el desenvolupament industrial, d'acord amb el caràcter complementari que aquest tipus de béns tenen sobre la resta del teixit industrial.

Així mateix, des del vessant energètic, la facturació d'energia elèctrica va retrocedir fins a una taxa negativa del 2,3%, que dilapidà, en part, l'avanç experimentat el trimestre passat (15,9%). Tot i els problemes d'inflació, d'elevat endeutament i d'atur, les llars balears varen incrementar la demanda d'electricitat (3,9%),

PIB de les Balears pel costat de la demanda

* Taxes de variació anual en percentatges

Font: elaboració pròpia

fet que no es va correspondre amb el consum empresarial, atesa la reducció palesada en aquest àmbit (-7,4%), i sobretot en l'apartat de resta d'energia de baixa tensió (-14,6%) –orientada, en gran manera, al sector serveis–. L'evolució dels darrers mesos no permet establir clarament una trajectòria futura, ja que, si bé s'observa un repunt el mes d'abril (51,2%), el maig ha ofert una nova retallada (-23,1%).

Fruit del nivell d'activitat, la demanda de treball també s'ha vist malmesa. Així, l'augment del 0,6% d'afiliació registrada durant el primer trimestre, després de quatre trimestres consecutius de descensos, no va ésser suficient per absorbir el creixent nombre de demandants de feina, fet que va engreixar en un 8,1% les llistes d'atur del primer trimestre.

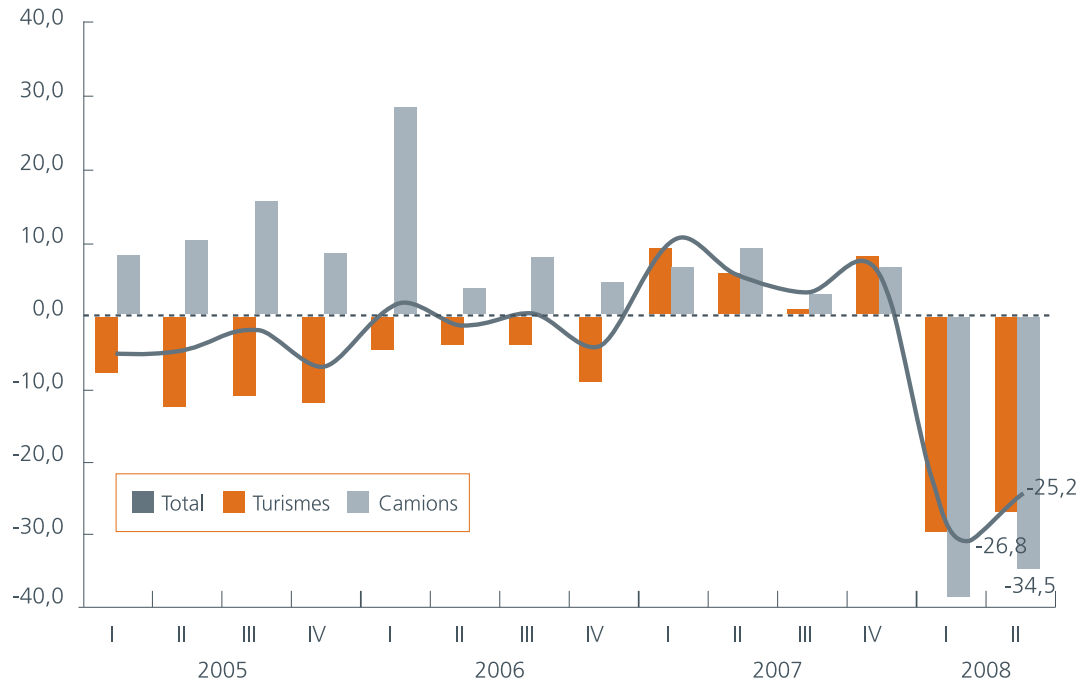
En aquest context, l'estimació avanç del CRE per al segon trimestre situa la taxa de creixement en l'1,3%, tot continuant amb la suaü, però constant, trajectòria descendent del teixit industrial.

Massa entrebancs per a la demanda d'inversió.

Certament, les alces del tipus d'interès, l'alentiment econòmic generalitzat i l'elevat preu de les matèries primeres ha desaconsellat als agents de les Balears dur a terme esforços en nom d'una major inversió. Almenys, així es reflecteix en el creixement de la formació bruta de capital fix, que segons el CRE ha assolit el primer trimestre un ascens de l'1,8% (vs 2,4%, 4t trim.), tot seguint la tendència a la baixa iniciada l'any passat, i que, en qualsevol cas, modera la trajectòria mostrada per la inversió espanyola (3,2% vs 4,8%, 4t trim.).

I és que la demanda d'inversió, més enllà dels determinants econòmics que puguin influir poc o molt, es veu determinada, molt freqüentment, per un element que tot i no ésser completament aliè a l'entorn econòmic depèn fonamentalment de cadascun dels agents: les percepcions. En aquest sentit, la incertesa regnant en els mercats no afavoreix el procés inversor. D'acord amb això, l'índex de

Matriculació de vehicles a les Balears

* Taxes de variació anual en percentatges

** Dades del segon trimestre de 2008 fins al maig

Font: Direcció General de Trànsit i elaboració pròpia

confiança empresarial (ICE), elaborat per la Cambra de Comerç de Mallorca, posa de manifest una pèrdua gradual de confiança durant el darrer any que ha acabat per ensorrar l'índex durant el primer trimestre, que ha assolit un saldo negatiu de 14,9 punts (-5,8, 4t trim.), clarament part davall de la dada nacional (-10,9 punts).

En aquest context, el menor ritme de la inversió respon a un aleniment manifestat tant pel comportament de la inversió en construcció com de la inversió productiva. Pel que es refereix a aquesta darrera, l'increment registrat pel nombre d'empreses d'alta a la Seguretat Social (1,9%) ha estat el menor dels darrers tres anys, malmès, d'una banda, per la menor creació de societats mercantils (-27,9%) i, de l'altra, per la creixent dissolució d'empreses (23,2%). Addicionalment, les matriculacions de camions han evolucionat a la baixa en retrocedir un 38,3%, el primer descens des de 2004, que s'ha vist refermat per les dades d'abril i de maig (-22,3% i -43,2%, respectivament).

D'altra banda, la inversió en construcció també ha evolucionat a la baixa, condicionada per la crisi de confiança existent en el mercat financer, que juntament amb el menor dinamisme de la construcció han aconsellat posposar la inversió en totxo. En aquest sentit, els projectes visats en l'àmbit de la indústria i el turisme varen caure un 13,9% durant el primer trimestre, amb la qual cosa desferen el paper de contrapès que darrerament havien adquirit sobre el conjunt dels visats. Paral·lelament, el nombre d'hipoteques constituïdes va davallar un 30,7% entre gener i març, fet que accelerà la caiguda experimentada el quart trimestre del passat exercici (-2,9%), comportament que es va magnificar per l'import hipotecat, que va passar de créixer un 4,6% al tancament de l'any passat a descendir un 24,2% a l'inici d'aquest.

En clara sintonia amb la construcció, els indicadors disponibles el dia d'avui assenyalen una nova moderació de la inversió. Així, segons les prediccions avanç realitzades des del CRE, s'estima

que el creixement de la inversió durant aquest segon trimestre ha assolit la taxa de l'1,5%, que mostra clarament l'estancament inversor.

Tot juga en contra del consum, el qual, malgrat tot, aguanta força bé el tipus.

El consum va obrir l'any amb una posició conservadora que continuà la moderació iniciada a mitjan 2007, fet que, segons les estimacions del CRE, va acabar per determinar un creixement real del 2,4%. Aquesta taxa, malgrat perdre dues dècimes respecte a la dada anterior, es comportà molt millor que l'agregat nacional, que amb un creixement de l'1,8% (2,7%, 4t trim.) oferí el menor ritme dels darrers dotze anys.

El cert és que la conjunció de l'escalada de preus (4,1% vs 3,6%, 4t trim.), el creixement ininterromput dels aturats (10,8% vs 8,6%, 4t trim.) i l'elevat endeutament de les llars s'ha traduït en una reducció de les compres de les llars de les Balears, circumstància de la qual se n'han fet ressò la majoria d'indicadors. Així, la matriculació de turismes va caure intensament (-29,6%) durant el primer trimestre, tendència que s'ha confirmat amb els retrocessos registrats els mesos d'abril i de maig (-18,4% i -31,9%, respectivament). Igualment, la facturació d'energia elèctrica d'ús domèstic va augmentar tan sols un 3,9%, taxa que retalla 24 pp la palesada el quart trimestre de l'any passat i que a més no es veu beneficiada per l'evolució recent, que tot i augmentar l'abril (21,9%) esdevé negativa durant el maig (-17,2%).

De la mateixa manera, la despesa realitzada pels no residents va entrebancar la marxa d'acord amb la moderació en l'arribada de turistes (1,5% vs 1,9%, 4t trim.). Així, la despesa agregada d'aquest col·lectiu va retrocedir, en euros corrents, un 0,2%, taxa que contrasta sobre manera amb l'increment del 4,5% palesat al tancament de l'any passat i que, en qualsevol cas, respon a les dificultats econòmiques que ara passen els principals mercats emissors del turisme a les Balears.

Sens dubte, un major dinamisme econòmic acabaria per contagiar les ànsies d'un consum cada cop més malmès. Caldria, doncs, posar les esperances en la temporada turística per intentar reactivar la demanda interna, ja que, d'acord amb les estimacions avanç del CRE, el creixement del consum durant el segon trimestre de l'any s'ha elevat un 2,1%, registre que modera, encara més, la tendència anual, i que tendeix al bescanvi de consum del present pel futur, o en altres paraules, consum per estalvi.

En una cosa hi ha consens: la desacceleració s'ha instal·lat a cadascuna de les illes.

La confirmació d'una fase de menor creixement econòmic s'ha manifestat de manera generalitzada entre les illes que componen l'arxipèlag. En aquest sentit, l'efecte de la construcció, juntament amb la pobre aportació de la Setmana Santa, s'ha deixat sentir sobre manera en l'economia d'Eivissa i Formentera, que s'ha situat entremig de les seves veïnes. Mentrestant, l'avançament de la Pasqua ha bastat perquè Mallorca encapçali el rànquing balear. Per la seva part, Menorca continua adormida i, a pesar dels bons registres turístics, situa el creixement del seu procés productiu a la coa de les illes.

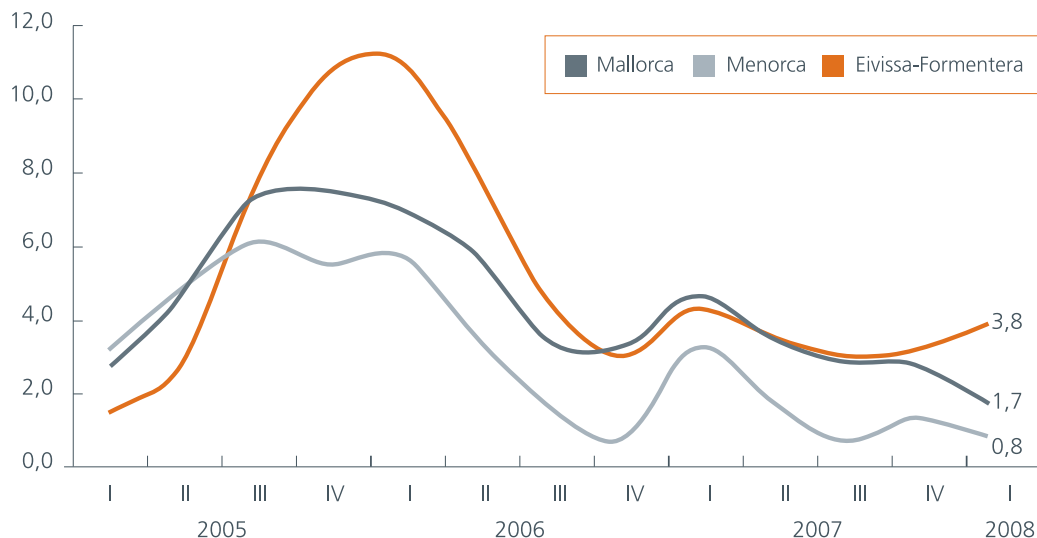
Amb tot, l'asserament de la producció ha acabat per permeabilitzar el mercat de treball per mor de la menor afiliació que s'ha duit a terme. Així, Mallorca (1,7% vs 2,7%, 4t trim.) i Menorca (0,8% vs 1,2%, 4t trim.) han vist retallats els seus registres entre gener i març, una tendència que, atenent la dada del mes d'abril, s'accentuarà els propers mesos (0,9% i -0,8%, respectivament). Per contra, les Pitiüses, que han esquivat temporalment l'efecte durant el primer trimestre (3,8% vs 3,1%, 4t trim.), segueixen evidenciant el mes d'abril un dinamisme major que la mitjana balear (2,1% vs 0,9%, Balears).

Mallorca se situa al capdavant de l'economia balear, malgrat tot.

Mallorca ha continuat amb l'alentiment gradual que a causa de la construcció inicià al tancament del passat exercici, circumstància que no ha impedit que l'economia mallorquina hagi iniciat l'any al capdavant de l'economia balear, a pesar dels discrets registres turístics de la primera meitat de l'any.

No obstant això, el primer trimestre s'ha beneficiat, en part, del canvi de data de la Setmana Santa, que, mitjançant l'aportació del sector terciari, ha afegit un cert dinamisme a l'economia, circumstància que no ha tengut continuïtat el segon trimestre, un cop diluït l'efecte calendari. Almenys, així es fa palès en els principals indicadors que descriuen l'activitat turística, com ara l'arribada de turistes, que ha augmentat un 1,1% els primers tres mesos de l'any, amb la qual cosa ha superat en 1 pp el trimestre anterior, i que s'explica, fonamentalment, pel creixement dels estrangers (4,8%), que han cobert el buit deixat pel turisme espanyol (-5%). Amb tot, aquest procés d'expansió turística no ha prosseguit

Afiliació a la Seguretat Social per illes

* Taxes de variació anual en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

durant el segon trimestre, si s'ha de jutjar per la caiguda experimentada durant el mes d'abril (-2,4%). De la mateixa manera, el nombre de pernoctacions i el trànsit d'aeronaus han registrat ascensos del 3,6% i del 0,1% entre gener i març, respectivament, que han acabat per sucumbir a l'inici del segon trimestre, atenent les dades d'abril de pernoctacions (-8,8%) i les d'abril i maig pel que fa a les aeronaus (-3,8% i -0,2%, respectivament). Per la seva banda, el sector de la construcció, que ha mostrat un pendent inequívoc cap a la desacceleració, ha restat dinamisme a l'economia. Així ho posa de manifest el descens experimentat pels projectes que, segons el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Balears, s'han visat a les Balears durant el primer trimestre (-24,9%), descens que s'acumula al palesat els darrers tres trimestres i que situa els projectes visats als nivells de 2005. Com a conseqüència d'això, els habitatges projectats han reulat (-50,4%) a causa dels habitatges de nova planta (-51,7%), retrocés que s'ha estès a l'abril (-35,9%). I és que les llars mallorquines han ajornat les compres tot esperant una millor ocasió, circumstància que ha repercutit, d'una banda, en la menor demanda d'habitatge i, de l'altra, en una reducció generalitzada del consum. Així les coses, la matriculació de vehicles ha caigut un 29,9% durant el primer trimestre, descens al qual cal afegir els anotats durant l'abril (-19,2%) i el

maig (-21,5%). Igualment, el trànsit de mercaderies ha disminuït un 7,4%, amb la qual cosa ha malbaratat el tímid ascens del trimestre passat (0,8%), coherent amb la menor demanda d'electricitat per a ús domèstic (3,5% vs 31,4%, 4t trim. 2007) i que, malgrat el petit repunt d'abril (20,5%), ha tornat a caure durant el mes de maig (-16,8%).

L'esgotament de les Pitiüses pren cos, i deixa l'economia a costa del que doni de si la temporada turística.

Les Pitiüses tancaren el passat exercici amb una incipient desacceleració econòmica que ara per ara s'ha confirmat amb escreix i que ha conduït l'economia pitiüsa a situar-se un grau per davall de la de Mallorca, tot i que es manté per sobre de la de Menorca.

Tanmateix, a causa de l'especialització extrema de l'economia pitiüsa, el seu destí està lligat al del sector serveis, i més en particular al del sector turístic. En aquest sentit, les arribades de turistes no han estat molt encoratjadores, atenent el retrocés de l'1,5% experimentat durant els tres primers mesos de l'any, i que respon al descens del turisme espanyol (-3%), que s'ha vist compensat, en

part, per l'augment de l'estranger (4,6%). D'altra banda, contràriament al que hom podria pensar, les pernoctacions hoteleres han augmentat en un 28%, que respon a un augment de l'estada mitjana del visitants, que dels 4,5 dies registrats el primer trimestre de 2007 han pujat fins als 5,3 dies un any després. En qualsevol cas, la menor despesa dels no residents ha deixat l'empremta en el consum pitíus, que amb el permís de la despesa resident ha acabat per estancar-se. Així, les matriculacions de vehicles han descendit un 24,9%, la major caiguda del darrer quinquenni, dada que es veu confirmada per l'avanç d'abril i de maig (-15,3%), i que recolza la menor demanda de mercaderies arribades al port, que amb un descens del 31,5% supera en 7,8 pp la del trimestre passat. Tanmateix, la facturació d'electricitat per a ús domèstic aconseguix treure el cap després del creixement de la demanda xifrat en el 9,9%, que, amb tot, no se sosté a l'inici del segon trimestre (-3,7%, abril; -35,2%, maig). Pel que fa a la construcció, no hi ha gaires motius per a l'optimisme, i més si ens fixam en el retrocés del 22,3% experimentat pel nombre de projectes visats durant el primer trimestre, que ha acabat per permeabilitzar el nombre d'habitatges projectats (-78,8%), descens que continua el mes d'abril (-65,9%).

Menorca deixa passar el tren, i a pesar de la bona Setmana Santa segueix part davall del seu nivell potencial.

Certament, l'estructura productiva de Menorca implica que els efectes de la desacceleració econòmica hi incidisquin de manera lleugerament diferent a la resta d'illes. Així, la menor aposta pel sector de la construcció –un dels protagonistes de l'alentiment– i

el pes més moderat del sector serveis envers l'industrial, s'han traduït en la menor desacceleració de tot l'arxipèlag, fet que, amb tot, no ha impedit que l'economia menorquina se situï una vegada més a la coa del creixement balear.

Així, el sector terciari ha estabilitzat el seu avanç a l'entorn dels registres del passat trimestre, fet que es fa palès per mitjà dels principals indicadors d'activitat, com ara les arribades de turistes, que han crescut un 15,7% entre gener i març, una dècima més que el trimestre anterior, cosa que respon a la bona marxa del turisme espanyol (18,1%) i, al mateix temps, a les reticències de l'estranger (4,3%). Paral·lelament, el trànsit aeri de passatgers s'anota un increment del 5,8%, que es refà del descens experimentat al tancament de l'any (-3%), i que, emperò, no sembla que es consolidi si s'ha de jutjar pels resultats d'abril (-13%) i de maig (0,5%). Pel que fa a la branca industrial, ha experimentat una nova moderació que, atesos els bons registres de la fira Eurobijoux i les bones perspectives d'exportacions agregades, fa pensar en una millora de l'activitat a curt termini. Malgrat això, la facturació d'energia elèctrica no ha assolit els nivells del trimestre passat (8,4% vs 17,7%, 4t trim.), i el principal responsable n'és la facturació d'electricitat d'ús domèstic, que després de descendir un 1,3% entre gener i març posa sobre la taula la moderació de les compres provinents de les llars menorquines. En aquest sentit, les matriculacions de vehicles –amb el major retrocés dels darrers dotze anys (-43%)– i el trànsit marítim de mercaderies –amb el pitjor inici d'any del darrer septenni (-8,1%)–, confirmen el menor dinamisme del consum. Així mateix, l'activitat constructora té tots els números per seguir amb el cap baix si atenem les dades de visats dels col·legis d'arquitectes i d'aparelladors (-22,5% i -69,9%, respectivament).

L'apunt: «Estagflació a les Balears?»

Al llarg de les darreres setmanes, el canvi de to d'economistes, polítics i autoritats envers la situació econòmica ha estat significatiu. Després d'haver mostrat un optimisme a tota prova, els uns i els altres semblen disposats a pitjar el timbre d'alarma. En aquest sentit, tots els organismes que es dediquen a l'anàlisi de la conjuntura balear han revisat a la baixa les previsions de creixement per al 2008, en un mes de maig en el qual la inflació ha estat la més elevada dels darrers cinc anys. En el conjunt de l'eurozona, la tendència és similar: l'índex de preus al consum ha pujat el 3,6% –un rècord des de la posada en marxa de l'euro– i el creixement econòmic s'ha retallat el primer trimestre fins al 2,1%.

La inquietud és tanta que han aparegut vells espectres. Durant anteriors etapes d'alentiment econòmic, el principal risc era la recessió. Avui, alguns analistes insisteixen que el risc real és l'estagflació, és a dir, la combinació d'estancament econòmic i elevada inflació.

No es tracta d'una combinació nova. La dècada dels setanta es va iniciar amb taxes altes de creixement a la majoria de les economies desenvolupades, que, de sobte, es veren seriosament malmeses per les restriccions que, primer l'any 1973 i posteriorment el 1979, imposà l'Organització de Països Exportadors de Petroli, circumstància que va multiplicar per quatre el preu de l'or negre. En aquest context, les economies entraren en recessió al mateix temps que, d'acord amb l'increment dels preus del petroli i l'errònia aplicació de les receptes keynesianes, s'incrementava la inflació. És en aquestes circumstàncies que Ian McLeod, llavors ministre de finances del Regne Unit, va encunyar el terme estagflació, per referir-se, segons les seves paraules, al pitjor dels dos móns: estancament i inflació.

La combinació d'estancament econòmic i inflació trencava la teoria regnant fins aleshores introduïda per l'economista neozelandès A.W. Phillips. Segons Phillips,¹ una de les lliçons de la història econòmica anglesa era el *trade-off* existent entre inflació i atur, de manera que una caiguda de l'activitat econòmica (i el corresponent augment de la taxa d'atur) duia associada una reculada de la inflació, amb la qual cosa era inconcebible l'increment simultani d'ambdues variables. Tanmateix, la mateixa evidència històrica s'encarregaria més tard de llevar-li la raó.

Estam avui davant una situació semblant? Encara que no coincidequin ni l'espai ni el temps, la situació econòmica d'ara i la dels setanta desprenen si més no una aroma similar. El debilitament de l'activitat econòmica arran de la crisi oberta per les hipoteques *subprime*, la davallada de la construcció i les dificultats creditícies que d'un temps ençà s'han instal·lat entre els agents públics i privats, combinat amb la pujada de l'IPC, sobretot de la rúbrica energètica –d'acord amb el que alguns economistes comencen a qualificar de tercer xoc del petroli– i dels aliments no elaborats –que han trobat en la producció del biocombustible un dur competidor– han reactivat el record de l'etapa d'estagflació dels setanta.

Així les coses, el ministre d'Economia espanyol, el Sr. Pedro Solbes, comentava recentment la possibilitat que l'economia espanyola entràs els propers mesos en una situació d'estagflació, per bé que en cap cas, segons les seves prediccions, es plantejaven creixements negatius de la producció. I és que les elevades taxes d'inflació registrades els darrers

1. PHILLIPS, A. «The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom, 1861-1957». *Economica*, New Series, vol. 25, núm. 100 (nov., 1958), p. 283-299.

2. Disjuntiva.

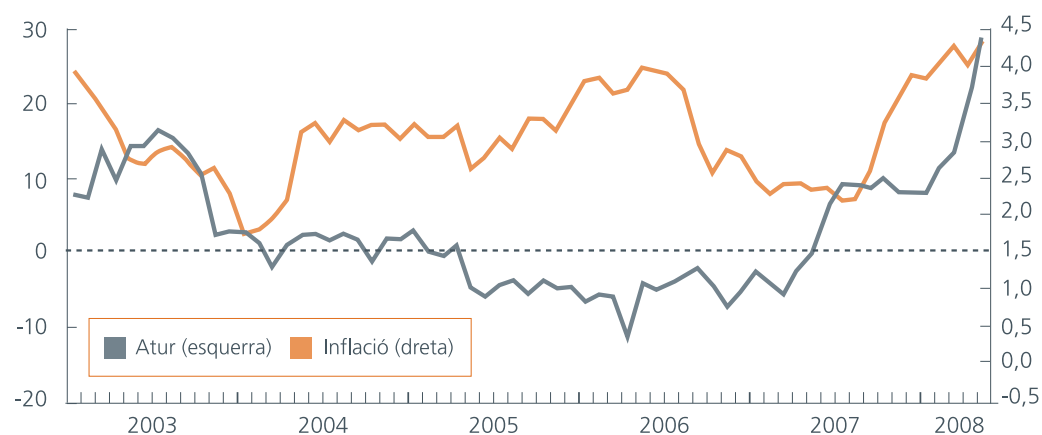
cinc mesos (4,4% de mitjana interanual), juntament amb l'alentiment de la producció (2,7% 1r trim. 2008 vs 4,1% 1r trim. 2007) i la revisió a la baixa de les previsions futures de creixement, pronostiquen un horitzó ennuvolat per a l'economia espanyola, que de ben segur no afavorirà l'esdevenir de les Balears.

Potser sigui massa d'hora per aventurar una situació d'estagflació a casa nostra, emperò el cert és que atenent el gràfic adjunt, l'evolució paral·lela del nombre d'aturats i de la taxa d'inflació experimentada al llarg dels darrers dotze mesos posa de manifest una situació que, si més no, es pot qualificar d'infreqüent, en el benentès que es produeix un augment simultani, i sostengut, d'ambdues variables.

Així, el mes de maig de l'any passat va marcar un punt d'inflexió en l'evolució de l'atur a les Balears. Per primera vegada en dos anys, el nombre d'aturats no descendia (0%), tot en un mes en què, d'acord amb l'inici de la temporada turística, tradicionalment es registren manco desocupats. Tanmateix, la moderada dada d'inflació (2,3%) i el bon ritme de creixement de l'economia (2,8%, 1r trim.) llevaren pes als registres laborals. Un mes després, emperò, l'augment del nombre d'aturats confirmava el punt de gir (5,2%) i obria les portes a una àmplia etapa de major desocupació, que s'ha amplificat fins a arribar al 29% un any més tard.

Paral·lelament, la taxa d'inflació va evolucionar sota control fins al mes d'octubre, en què les pressions a l'alça dels preus del petroli i dels aliments no elaborats en lairaren fins al 3,2%, set dècimes més que el mes de setembre. Començava així un període de tensions inflacionistes que ha situat la darrera dada coneguda en el 4,4%, la major dels darrers cinc anys.

Evolució de la inflació i l'atur a les Balears

* Taxes de variació anual en percentatges

Font: SOIB, INE i elaboració pròpia

La combinació d'una major inflació i d'un menor creixement, en un context d'escassa productivitat, és certament difícil de tractar. Si es confirmàs l'estagflació, la tasca de les autoritats seria molt més dura: una creixent inflació podria obligar els bancs centrals a pujar els tipus d'interès i les polítiques fiscals orientades a la demanda, com ara la reducció d'impostos o l'increment de la despesa pública, podrien tenir efectes perversos, tal com va succeir en els xocs del petroli dels anys setanta.

No obstant això, hi ha raons per no almar-se en excés davant el brot inflacionista. La primera s'associa al fet que la pujada de la inflació està sobretot relacionada amb els preus de l'energia i dels aliments, cosa que explica que la taxa d'inflació subjacent se situï en nivells molt més modestos (3,1%). Per tant, la inflació només seria un problema si el preu del petroli seguís pujant o si l'economia reaccionàs fortament. Mentre l'economia es mostri dèbil, les pressions inflacionistes haurien de desaparèixer pel seu propi pes. En segon lloc, per parlar d'estagflació el creixement hauria d'esser encara molt menor i la inflació més elevada. Això podria succeir si hi hagués un empitjorament de l'economia global, ja que d'entrada la menor presència del sector industrial i la menor activitat relativa que la construcció balear ha experimentat en comparació amb l'espanyola, afavoreixen una caiguda menys pronunciada de l'activitat econòmica balear. En tercer lloc, la realitat econòmica d'avui esdevé més preparada per assumir i corregir els errors del passat que conduïren a l'estagflació dels setanta.

En resum, no hi ha a hores d'ara l'evidència suficient per contestar afirmativament la pregunta que encapçala aquesta reflexió. El que sí que es pot afirmar és que ens trobam davant una situació d'ajust –necessària d'altra banda per corregir excessos del passat–, que tard o d'hora acabarà per retornar l'equilibri a l'economia. Amb una moneda unificada, una major inflació pot esser la millor manera que té l'economia d'ajustar-se a distintes polítiques i pertorbacions. Ens haurem d'acostumar, això sí, a viure amb uns preus alts, no necessàriament superiors als actuals, però sí substancialment més elevats que els de finals del segle XX.

Mercatturístic

L'impuls del mercat alemany i britànic manté el negoci turístic durant el primer quadrimestre de l'any a les Balears.

Les Balears s'han mostrat com una destinació refugi de britànics i alemanys durant el primer quadrimestre, fet que ha compensat la manca de dinamisme del mercat domèstic. Així, el creixement de l'arribada de turistes germànics (4%) i sobretot britànics (6,7%) ha estat superior a la mitjana per al conjunt de l'Estat (-0,2% i 3,7%, respectivament), la qual cosa ha permès al sector turístic resistir les múltiples amenaces que l'afecten –preu del petroli en màxims històrics, apreciació de l'euro, decaïment econòmic generalitzat– i mantenir la xifra de turistes de l'any anterior (2,1 milions, un 0,2% interanual més).

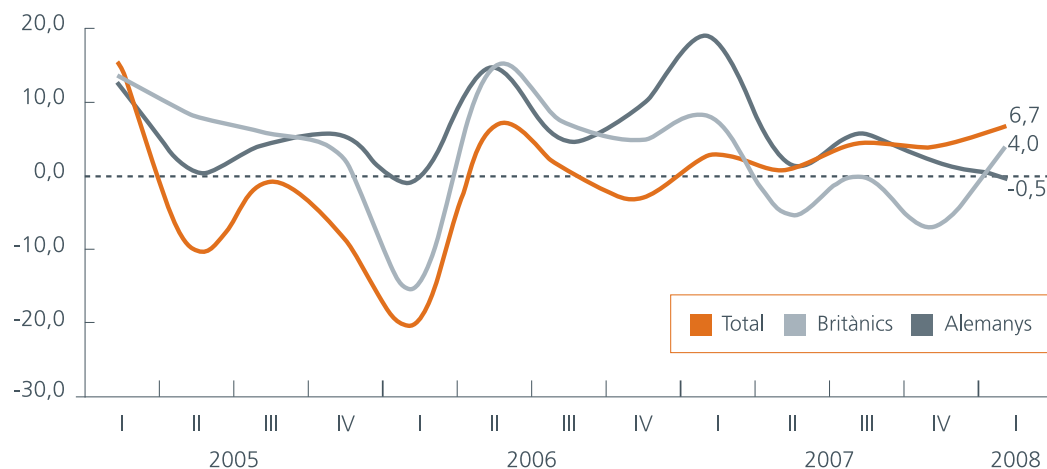
D'aquesta manera, els alemanys han tornat a encapçalar el mercat estranger durant els mesos d'hivern, no en va han totalitzat 742.697 arribades per via aèria. L'evolució positiva de

l'activitat econòmica a Alemanya, i més concretament del consum de les famílies, sens dubte ha contribuït a fer possible aquest fet.

Per la seva part, els britànics, tot i haver-se d'enfrontar a un tipus de canvi amb l'euro sense precedents (0,767 euros/l·liura de mitjana el primer quadrimestre), han aconseguit superar de nou els 300.000 turistes, xifra inèdita durant els dos darrers anys. En aquest cas, el bon comportament també s'ha de relacionar amb una evolució força positiva del consum de les famílies britàniques durant els primers compassos de l'any, que s'ha traduït en un canvi de tendència en la sortida de residents britànics cap a l'estranger, que ha crescut un 3,3% interanual el primer trimestre davant de la retallada del 3,2% del període anterior.

Contràriament, els francesos i els italians –tot i que minoritaris els mesos d'hivern atès que són mercats amb un perfil tradicionalment estacional–, han mostrat descensos significatius durant el

Arribades de turistes per nacionalitats a les Balears

* Variacions anuals en percentatges

** En el primer trimestre de 2008 s'inclou la dada del mes d'abril per eliminar l'efecte Pasqua

Font: IET (EGATUR), INE i elaboració pròpia

Arribades de turistes a les Balears

		2006	2007	2007				2008
				I	II	III	IV	I*
Nacionals	Balears	25,0	21,2	29,9	12,3	28,4	12,5	-4,1
	Mallorca	25,4	14,2	22,5	5,9	23,3	5,4	-5,1
	Menorca	19,2	29,1	61,1	27,8	22,9	65,9	25,4
	Eivissa-Formentera	28,8	44,6	76,2	31,3	46,0	42,4	-15,1
Internacionals	Balears	4,1	0,9	12,0	-0,4	1,0	-2,4	1,6
	Mallorca	5,9	1,0	13,0	-0,4	0,7	-2,0	2,1
	Menorca	-2,7	-5,3	-12,5	-7,3	-4,7	-9,3	5,6
	Eivissa-Formentera	-0,6	4,0	-11,1	3,5	5,4	-3,3	-15,8
Total	Balears	7,8	5,0	18,9	1,7	5,5	1,9	-0,5
	Mallorca	9,1	3,4	16,4	0,6	3,7	0,1	-0,2
	Menorca	1,0	4,8	40,3	0,5	3,8	15,6	20,8
	Eivissa-Formentera	5,1	13,6	49,0	9,2	14,0	12,9	-15,3

* Variacions anuals en percentatges

* S'inclou la dada del mes d'abril per eliminar l'efecte Pasqua

Font: CITTIB i elaboració pròpia

primer quadrimestre (10,8% i 42,7%, respectivament) i molt superiors a la dada del conjunt de l'Estat (-5,1% i -0,4%, respectivament). La resta de mercats estrangers han palesat també un notable descens (-7%).

Amb tot, les arribades internacionals considerades en conjunt han presentat una evolució clarament positiva (1,7%) i lleugerament superior a la dada equivalent pel que fa al conjunt d'Europa (1,2%), si bé el registre espanyol s'ha mostrat més dinàmic (2,8%).

Per contra, el mercat nacional ha tancat el primer quadrimestre amb 800.499 turistes, fet que representa un descens del 2,3% respecte del mateix període de l'any anterior. D'aquesta manera, el marcat dinamisme que havia presentat el mercat domèstic els darrers anys, que li havia permès guanyar protagonisme i contribuir així a la major diversificació del sector, s'ha vist frenat de sobte durant els primers mesos de l'any, tot coincidint amb el debilitament del consum de les llars espanyoles, fet que obre un nou interrogant amb vista a la temporada alta.

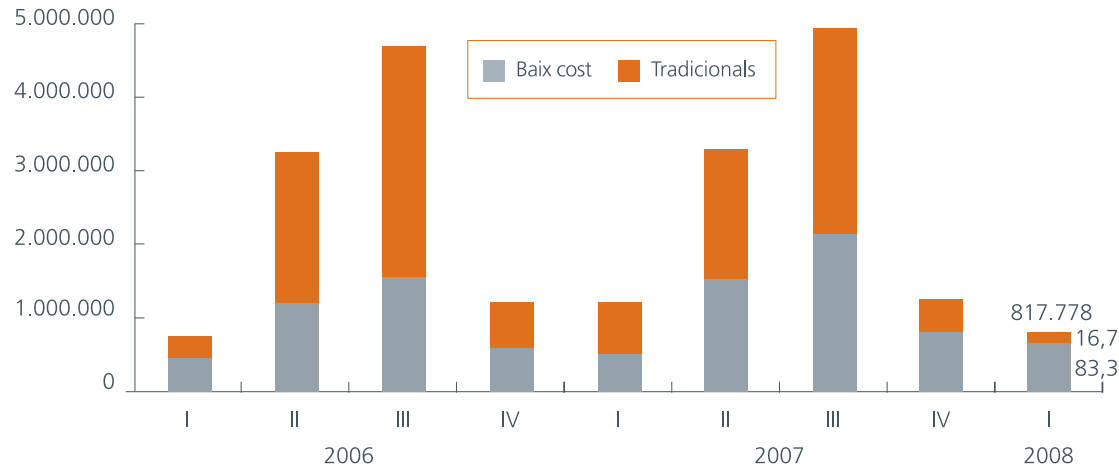
L'auge del turisme internacional impulsa la quota de mercat de les companyies de baix cost.

La major proporció de turistes alemanys i britànics dintre de l'espectre de nacionalitats, que podria tenir continuïtat durant els propers mesos, ha propiciat la intensificació de determinades tendències que caracteritzen el turisme aquests darrers anys, com són la major utilització de companyies de baix cost i la menor propensió a allotjar-se en establiments hotelers.

Així, el nombre de passatgers arribats per via aèria mitjançant companyies de baix cost s'ha enfilat fins a un màxim històric del 78,8% del total durant el primer quadrimestre, 15 pp més que durant el mateix període de l'any anterior.

No obstant això, el balanç del nombre de turistes arribats per via aèria a les Balears durant el primer quadrimestre ha estat lleugerament negatiu, amb un descens del 0,5% que s'ha vist compensat per l'arribada de turistes per via marítima (14,7%).

Evolució dels turistes arribats per via aèria segons tipus de companyia a les Balears

* Dades en nombre de turistes i en percentatge segons tipus de companyia
Font: IET i elaboració pròpia

Pel que fa al context marítim, cal destacar la fortalesa del turisme de creuers, que ha presentat un creixement de l'11,9% en l'arribada d'aquests visitants durant el primer quadrimestre i ha superat, així, per primer cop, la barrera dels 100.000 passatgers, si bé cal tenir present que, tècnicament, el creuerista no es pot considerar un turista llevat del cas que pernocti una o més nits a les Balears.

L'estabilització de les arribades de turistes contrasta amb el retrocés de l'afluència als establiments turístics.

El nombre de viatgers allotjats en hotels i en apartaments turístics ha assolit els 1,1 milions durant el primer quadrimestre, cosa que implica un descens del 2,6% respecte del mateix període de l'any anterior. Una dinàmica que s'ha vist accentuada pel descens de l'estada mitjana (xifrat en un dia per Egatur amb referència al turisme estranger durant el primer trimestre) i que explica la caiguda del 3,3% en les estades en hotels i en apartaments.

Per tipologia, han estat els apartaments els que han tornat a emportar-se la pitjor part, amb una davallada de les pernoctacions de fins a un 13,4% el primer quadrimestre, molt superior a la del conjunt de l'Estat (-3,5%). Els establiments hotelers, per la seva part, han mostrat una retallada del 2,4%, que contrasta amb l'e-

volució lleugerament a l'alça de la dada nacional (0,9%) i que ha redundat en una caiguda de més de 3 pp en la taxa d'ocupació mitjana (51,8% vs 55%, 1r quadrimestre de 2007).

Mentrestant, segments específics com el del turisme rural han enregistrat també caigudes en l'activitat, amb un descens del 14,7% en termes de viatgers i del 9,8% quant a pernoctacions.

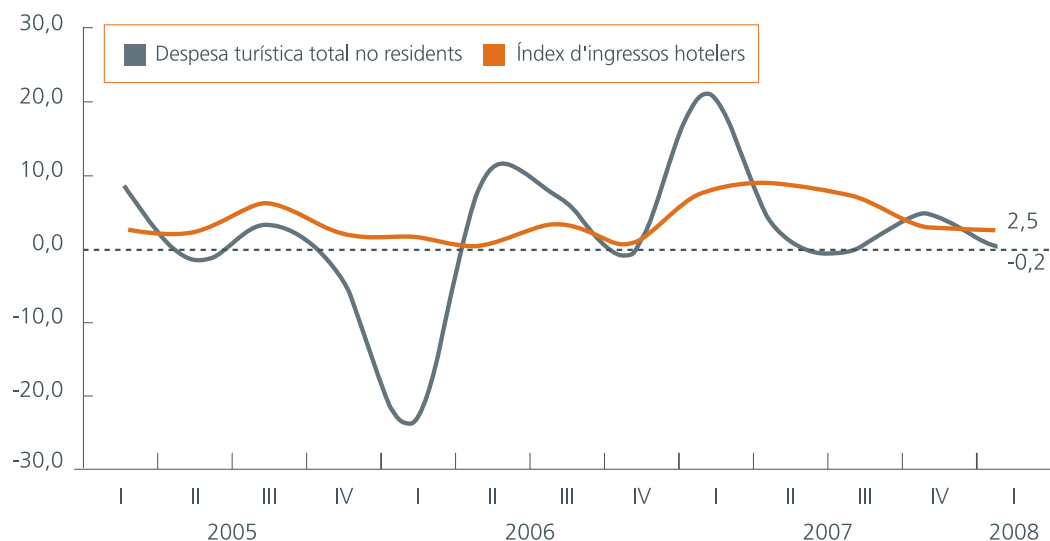
Per illes, Menorca romp la tendència negativa de l'arxipèlag gràcies al dinamisme dels espanyols.

A Menorca, el dinamisme del mercat espanyol (25,4%), unit a l'evolució positiva del mercat britànic (7,5%), ha possibilitat el tancament del primer quadrimestre amb l'únic balanç positiu de totes les illes quant a l'arribada de turistes (20,8%).

Mallorca, per la seva banda, ha palesat un lleuger descens del 0,2% del turisme arribat per via aèria com a resultat del retrocés del turisme espanyol (-5,1%), que no ha pogut ésser compensat per l'augment d'alemanys (4,9%) i de britànics (7,1%).

Les Pitiüses, al seu torn, han presentat el comportament menys favorable de totes les illes, amb creixements negatius tant del mercat nacional com de l'internacional superiors al 15%, tot i

Evolució dels ingressos turístics a les Balears

* Variacions anuals en percentatges

Font: IET (EGATUR), INE i elaboració pròpia

que la xifra està afectada per un cert efecte base atès que l'any anterior s'havia situat en màxims històrics durant el primer quadrimestre.

L'increment de la despesa turística dels no residents s'estanca durant el primer trimestre.

Segons les dades de l'enquesta Egatur de l'IET, la despesa turística total efectuada pels estrangers s'ha estancat durant els tres primers mesos de l'any (-0,2%), després del notable increment capturat durant el darrer trimestre de 2007 (4,5%). A més, cal tenir en compte, en aquest sentit, que l'evolució del primer trimestre hauria estat de ben segur molt més negativa si no hagués estat per l'efecte Setmana Santa i en cas d'incloure l'evolució de la despesa dels espanyols.

En qualsevol cas, les opinions expressades pels empresaris turístics a l'enquesta de clima turístic empresarial d'Exceltur, relativa als tres primers mesos de l'any, posen de manifest un inici d'any complex, amb una pèrdua generalitzada del dinamisme de les

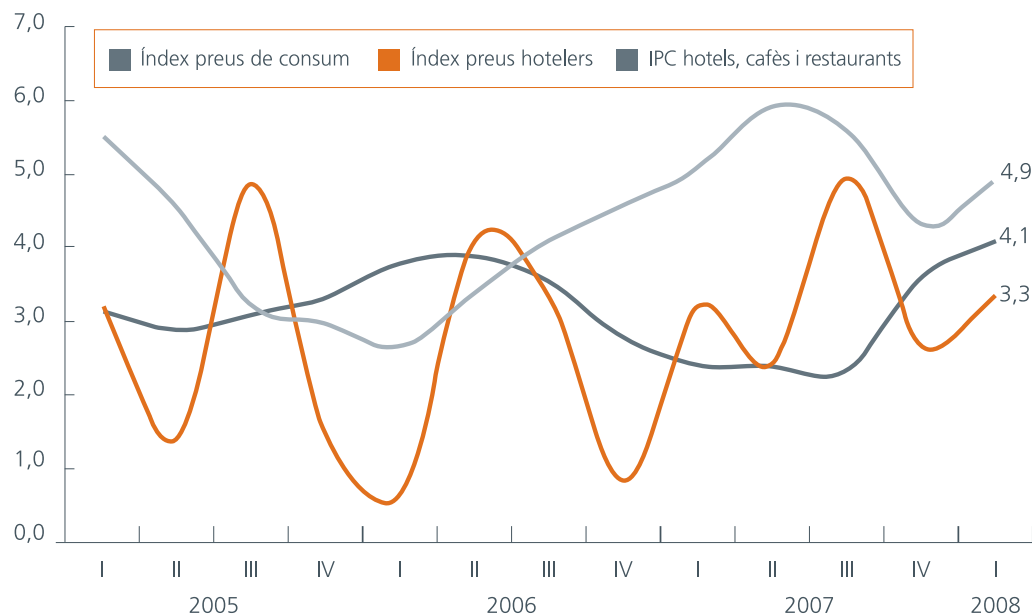
vendes –a excepció de determinades destinacions com les Canàries o el nord espanyol–, en un context de pressió de costos i d'inquietud amb el qual s'afronta el segon trimestre de l'any.

Les illes no han estat alienes a aquesta dinàmica, si bé les expectatives empresarials per als mesos de primavera indiquen el manteniment de les vendes i els beneficis obtinguts el segon trimestre de 2007.

Malgrat tot, l'índex d'ingressos hotelers ha perllongat el bon comportament durant el primer quadrimestre.

L'indicador dels ingressos dels establiments hotelers publicat per l'INE ha mostrat una evolució positiva amb taxes de creixement entre l'1,3% i el 4,2% durant els quatre primers mesos de l'any, que s'han mantingut per sobre de la mitjana estatal durant el març i l'abril. Així doncs, amb aquests, ja són desset els mesos consecutius en què l'INE ofereix un creixement positiu per als ingressos dels establiments hotelers de les illes.

Evolució preus turístics vs IPC a les Balears

* Variacions anuals en percentatges

Font: INE

Els preus dels hotels s'han seguit incrementant en taxes similars a la inflació, mentre que els de bars i cafeteries han evolucionat part damunt.

Seguint la tendència dels darrers anys, els preus dels establiments hotelers han mostrat un creixement en línia amb la resta de productes que componen la cistella de la compra, amb taxes que s'han situat entre l'1,3% el mes d'abril i el 5% el mes de gener.

Per la seva part, els preus de cafeteries i restaurants han continuat mostrant un creixement, en general, per sobre de la inflació, atès que s'ha mantengut al voltant del 5% fins al mes de març, tot i que durant el mes de maig s'ha desaccelerat fins al 4,4%.

La comparació de l'evolució dels preus amb el conjunt espanyol ha palesat un comportament molt similar en el cas dels bars i dels restaurants, mentre que en el cas dels establiments hotelers les Balears s'han mostrat molt més inflacionistes que la resta d'Espanya.

Alguns interrogants planegen sobre les previsions turístiques amb vista a la temporada alta.

El comportament del sector turístic durant els propers mesos vendrà en bona part condicionat per l'evolució del preu del petroli i per com les companyies aèries traslladin el sobrecost energètic als seus preus.

La celebració d'importants esdeveniments esportius, com són les Olimpíades a la Xina o l'Eurocopa de futbol a Àustria i Suïssa en plena campanya d'estiu, si bé en altres temporades no ha tenguut un efecte significatiu sobre la redistribució de fluxos turístics, en aquest moment podrien esdevenir un motiu addicional per no emprendre un viatge turístic.

També caldrà veure els efectes que les majors facilitats de vols entre la Unió Europea i els EUA (*Open Skies*) i l'aparició de vols *low-cost* intercontinentals tendran sobre el mercat turístic internacional, i més si tenim en compte l'actual depreciació del dòlar.

Així les coses, no sembla que aquests interrogants hagin d'afectar en excés el sector turístic espanyol i balear, per tal com ambdues destinacions han presentat un comportament de destinació refugi durant els primers compassos de l'any.

Amb tot, les expectatives dels empresaris espanyols recollides per Exceltur anticipen un segon trimestre poc dinàmic.

Davant d'un escenari d'elevada incertesa econòmica com el que es viu, els empresaris turístics apunten, a l'informe d'abril d'Exceltur, un probable estancament o una lleugera caiguda de les vendes respecte de l'any 2007. D'aquesta manera, un 44,6% dels empresaris turístics esperen mantenir les vendes durant el segon trimestre de 2008, mentre que un 32,6% aposta per caigudes moderades.

Pel que fa a les previsions sobre beneficis, són bàsicament negatives per la pressió que l'alça dels costos implica sobre els marges empresarials. Aquesta circumstància, lògicament, s'agreuja especialment en el cas del sector del transport, més afectat per l'alça del preu del petroli.

Amb vista al tancament de l'any, tot i que ara per ara la incertesa desaconsella fer prediccions, el cert és que Exceltur ja ha revisat a la baixa la previsió de creixement del PIB turístic espanyol que havia publicat a principis d'any (1,6% vs 1,9%).

Les previsions per mercats emissors són poc optimistes per als espanyols i els britànics.

L'encariment dels aliments, la benzina i les hipoteques desgasta sobre manera la capacitat de consum de les llars espanyoles, fet que podria frenar les ànsies viatgeres del turista domèstic, com de fet ja ha començat a ocórrer durant el primer quadrimestre. En qualsevol cas, les pitjors expectatives sembla que podrien materialitzar-se un cop la temporada d'estiu hagués passat pàgina i només en cas que l'alentiment econòmic es traduisi en destrucció neta de llocs de treball.

La situació del Regne Unit es presenta també amb certes dosis de pessimisme tot i les bones xifres enregistrades els primers quatre mesos. Així, amb un creixement del PIB esperat per al 2008 un punt per sota de l'enregistrat l'any anterior, un tipus de canvi respecte de l'euro en màxims històrics i una incertesa hipotecària més intensa que a altres països, és possible que aquest mercat acabi invertint la tendència positiva palesada el primer quadrimestre.

Amb referència al cas alemany, les previsions de l'economia germànica indiquen també un creixement inferior al de l'any 2007, però amb la diferència d'un major dinamisme pel que fa al consum privat, circumstància que, juntament amb el bon comportament del mercat laboral i les exportacions, s'espera que afavoresqui la despesa en turisme per part dels alemanys. La incertesa rau en aquest cas en veure la capacitat de les destinacions competidores com Turquia o Croàcia per atreure aquest mercat.

Pel que fa als mercats italià i francès, tot i que ara per ara la incertesa quant a l'evolució del seu comportament és molt elevada, no s'espera a priori que presentin mals registres, cosa que suposaria invertir la tendència que han presentat a les Balears el primer quadrimestre.

En aquest context, s'espera que les destinacions competidores dels països de la Mediterrània oriental segueixin incrementant la quota de mercat.

En una conjuntura que previsiblement mostrarà uns consumidors amb més sensibilitat davant el factor preu, el producte turístic del sol i platja es preveu que mantengui un dinamisme important en les destinacions de la Mediterrània oriental si continua l'estabilitat geopolítica dels darrers mesos. En aquest sentit, l'evolució turística el primer trimestre de l'any ja ha posat de manifest forts creixements de les arribades de turistes a Turquia (16,7%), a Croàcia (14%), a Xipre (4,4%) i a Malta (22%).

Mercatlaboral

El mercat de treball balear acusa la desacceleració econòmica.

Durant els cinc primers mesos de l'any s'ha reforçat el patró de comportament que s'apuntava a finals de l'any anterior, atès que el fort creixement de la població activa i l'alentiment de la creació d'ocupació han derivat en un augment significatiu i creixent de l'atur balear, sense que el començament de la temporada turística hagi aconseguit pal·liar aquest fet.

En aquest sentit, l'augment del 10,8% experimentat per l'atur registrat durant el primer trimestre, i amplificat durant els mesos posteriors, confirma que l'esgotament del mercat laboral reflectit des de l'estiu de 2007 no és un fet conjuntural sinó que forma part d'una etapa del cicle econòmic menys favorable, com a resultat de la qual la creació de llocs de feina (2,1% per als ocupats segons l'EPA i 1,8% per als afiliats) és insuficient per absorbir l'encara dinàmic creixement de la població activa (3,9%).

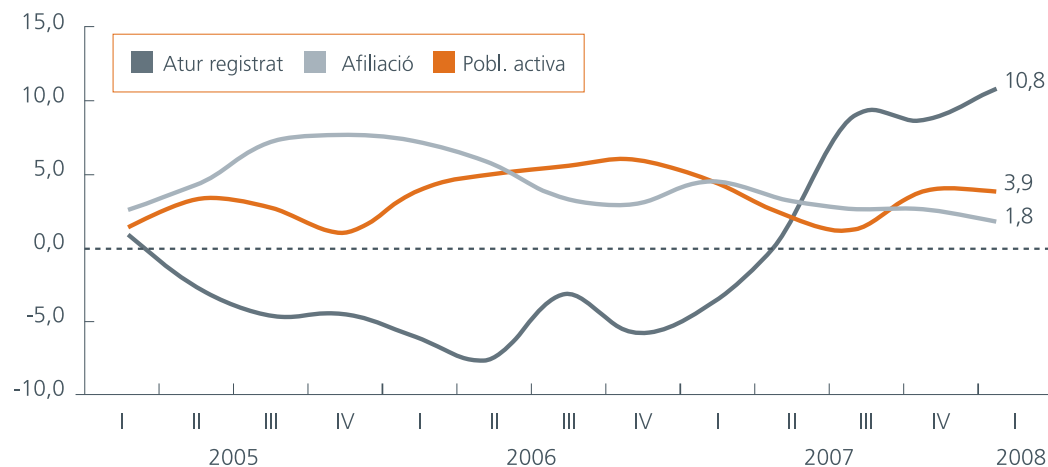
L'atur, el registre laboral més afectat pel refredament de l'activitat.

La moderació del creixement de l'activitat econòmica s'ha palesat al ritme de creació de llocs de feina però especialment en les xifres de desocupats registrats a les illes, que no han fet més que créixer des del mes de juny de 2007, i cada cop amb més intensitat.

D'aquesta manera, el mes de maig s'ha arribat a assolir la xifra de 36.439 aturats, que supera en un 29% la dada d'un any abans i constitueix el pitjor registre per a aquest mes de tota la dècada. La tendència en el conjunt de l'Estat ha estat similar, si bé la magnitud de l'augment s'ha mostrat menys pronunciada (19,3%).

Com a conseqüència d'aquesta evolució, la desocupació registrada ha arribat a assumir el mes de maig el 7,4% de la població activa –mesurada, aquesta, a partir de les dades reals d'atur i d'afiliació–, 1,6 pp més que un any abans.

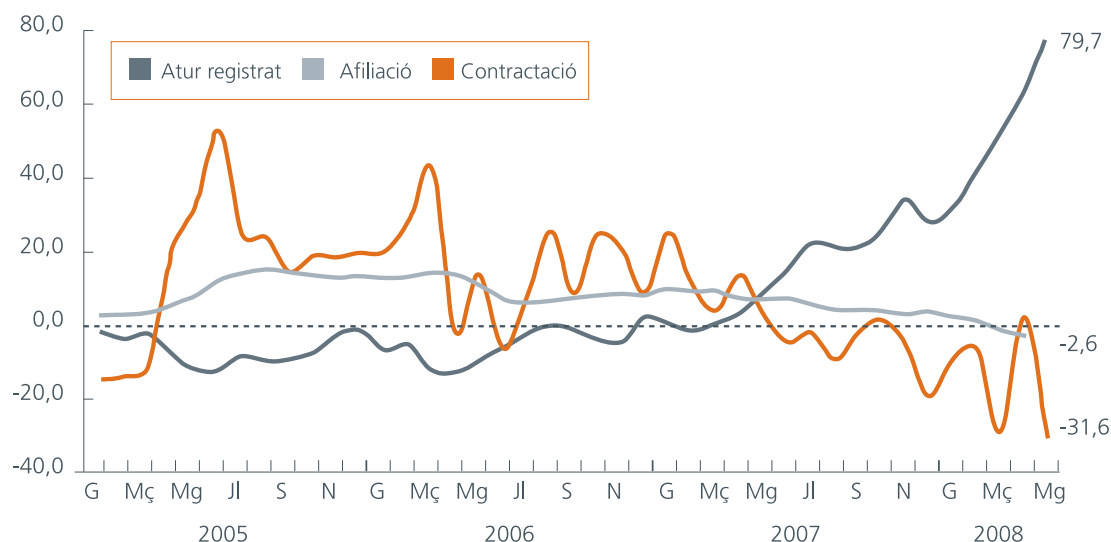
Principals registres laborals a les Balears

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

Principals registres laborals al sector de la construcció balear

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

Paral·lelament, l'enquesta de població activa (EPA) confirma la tendència copsada per les dades registrals i, així, estima que la taxa d'atur –que relaciona la xifra d'aturats amb la població activa– s'ha enfilat fins al 10,7% a les Balears durant el primer trimestre de l'any, 1,5 pp més que l'any anterior. D'aquesta manera, el registre balear se situa part damunt de la UME (7,1%) i del conjunt nacional (9,6%), fet, aquest darrer, que s'ha donat per segon trimestre consecutiu, la qual cosa no ocorria des del segle passat.

Treballador de la construcció, home i immigrant es consolida com el perfil de l'aturat tipus.

L'anàlisi dels registres laborals pel que fa als diferents col·lectius assenyalava que, durant els mesos de primavera, l'excés d'oferta de treball s'ha concentrat, sobretot, en el segment masculí, principalment d'estrangers, treballadors majoritàriament de la construcció o del sector primari.

No en va, segons les dades del SOIB, durant el primer trimestre de l'any el contingent de desocupades registrat va avançar a un ritme (4,5%) molt inferior al dels homes (19,3%), circumstància que ha tingut continuïtat durant els mesos de primavera (47,6% vs 14,4%, dones, mes de maig).

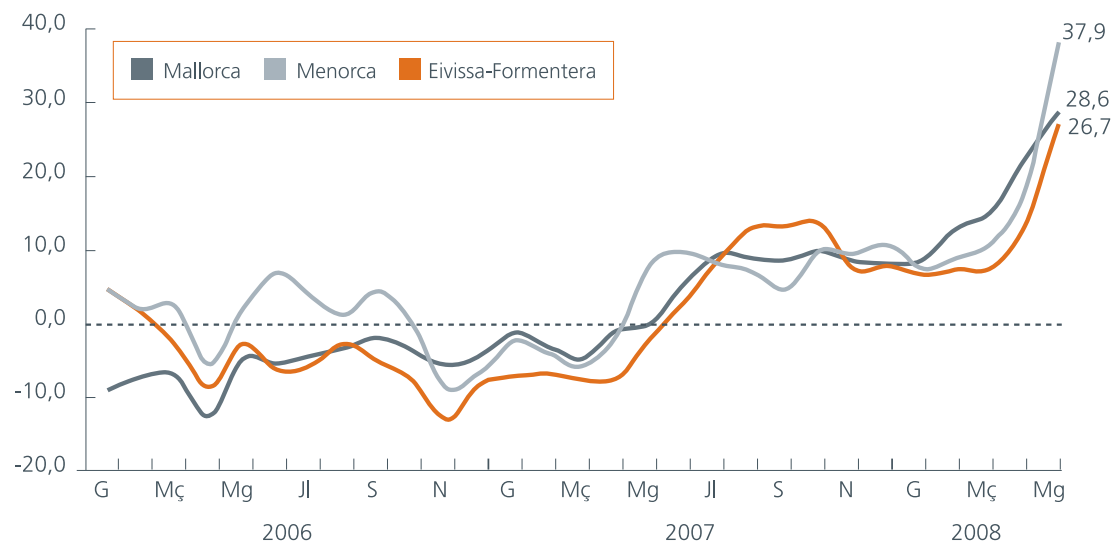
D'altra banda, l'atur també s'ha manifestat amb més força al segment dels treballadors estrangers (55,5%, maig) que entre els nacionals (23,3%), circumstància que ha afectat especialment els treballadors procedents de fora de la Unió Europea (64,1%). Com a conseqüència d'aquest fet, el col·lectiu d'immigrants desocupats ha arribat a representar el 21,5% de la borsa d'atur agregada, més de dos terços dels quals ostenten passaport no europeu.

Bona part de la situació descrita respon al fet que, si bé el creixement de l'atur va afectant totes les branques productives, els majors estralls es localitzen a l'agricultura (58,8%) i, especialment, a la construcció (79,7%), sectors caracteritzats precisament per un predomini de l'ocupació masculina i amb bona part de la mà d'obra procedent de l'estranger. Mentrestant, la desocupació a la indústria i als serveis ha augmentat (21,8% i 19%, respectivament) part davall de la mitjana del conjunt de sectors.

El sector serveis no pren el relleu de la construcció com a dinamitzador del mercat laboral.

El procés de refredament de la construcció encetat ara fa un any, s'ha traduït en una espiral de creixement de l'atur que ha assolit gairebé el 80% en taxa interanual durant el mes de maig, xifra

Atur registrat per illes

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

que constitueix un màxim històric però que, amb tot, no queda molt lluny de la registrada en el context espanyol (63%). De tota manera, cal tenir present que aquesta xifra es troba magnificada pel nivell d'activitat constructora anormalment elevat que havia tengut lloc durant el maig de 2007 a les illes, producte de l'acabament d'importants projectes d'obra pública.

En aquest context, el sector serveis, cridat a absorbir part dels nous desocupats, se n'ha mostrat incapaç de moment, molt afectat pel retard en l'inici de la temporada de sol i platja. Així, tot i que l'atur ha davallat al terciari un 16,7% el maig respecte al mes anterior, ha presentat un notable increment en termes interanuals (19%, el major des d'octubre de 2002). Caldrà esperar, doncs, a l'arribada de l'estiu per constatar la viabilitat d'un reallotjament parcial dels aturats abocats per la construcció cap als serveis estacionals relacionats amb l'activitat turística, en tot cas per a llocs de feina d'escassa qualificació.

Territorialment, l'evolució de l'atur continua respondent als patrons insulars d'alentiment econòmic.

D'aquesta manera, les Pitiüses, afectades per una major desacceleració de l'activitat, han continuat mostrant la taxa d'atur registrat més elevada de tot l'arxipèlag (10,4%, abril). Al mateix temps,

Menorca, l'illa que continua palesant el menor ritme de creixement de l'activitat, ha sofert la major intensificació de totes les illes tant en termes de taxa de desocupació (9,8% vs 8,4%, abril de 2007) com de nombre d'aturats (37,9%, maig).

Mallorca, al seu torn, illa que resisteix al capdavant del creixement econòmic insular, ha evidenciat l'increment menys pronunciat del nombre d'aturats (28,6%, maig), així com la menor taxa de desocupació (7,8%).

L'hivern no refreda prou la incorporació de nous actius al mercat laboral balear.

El nombre d'actius segons l'EPA va reduir-se, com és habitual, durant els mesos d'hivern respecte del darrer trimestre de l'any, si bé, en termes interanuals, el mercat de treball insular ha posat en relleu un avanç de la participació laboral del 3,9% per segon trimestre consecutiu. Aquesta taxa, gairebé un punt percentual superior a la mitjana nacional, ha permès que les Balears se situïn al tercer lloc d'entre les comunitats autònomes amb la taxa d'activitat més elevada de l'Estat (62,6% vs 59,4%, Espanya), només per darrera de Madrid (63,8%) i Catalunya (63,1%).

Segons el sexe, la taxa d'activitat ha estat prou diferent entre els homes (72,1%) i les dones (53,1%) de l'arxipèlag, si bé en ambdós casos s'ha superat notablement la mitjana nacional (69,3% i 49,7%, respectivament). En tot cas, cal tenir en compte que aquests resultats posen de manifest la millor evolució de la taxa de participació laboral femenina balear, que ha augmentat després de tres trimestres consecutius de descensos enfront de la masculina, que ha quedat estancada.

L'alentiment de l'ocupació esquitxa tots els àmbits.

Com és habitual durant els mesos d'hivern, les dades de l'EPA assenyalen a les illes una de les caigudes més fortes de tot l'Estat quant al nombre d'ocupats en termes intertrimestrals (-2,1%), tot i que, en termes interanuals, el creixement (2,1%) ha quedat per sobre de la mitjana estatal (1,7%). Malgrat aquest fet, el ritme d'avanç s'ha mostrat molt inferior al registrat durant els anys previs pel que fa al mateix període (3,9% el 2007 i 6,4% el 2006). D'aquesta manera, la taxa d'ocupació balear ha estat la quarta més elevada del rànquing autonòmic (55,6% vs 53,6%, Espanya) després de Madrid, Catalunya i Navarra.

Els registres d'afiliació a la Seguretat Social palesen encara amb més intensitat la moderació en la creació de llocs de feina a les Balears, atès que han comptabilitzat el mes de maig un total de 494.950 treballadors, xifra que suposa, en termes interanuals, un ascens de l'1% (vs 0,8%, Espanya), que retalla en 2,2 punts percentuals el registre d'un any abans. En qualsevol cas, i d'acord amb l'inici de la temporada turística, el creixement intermensual ha estat del 7,9%, el més fort de tot l'Estat.

Territorialment, seguint la tendència del darrer any, els registres dels primers mesos de l'exercici confirmen les Pitiüses com les illes menys afectades per la manca de dinamisme laboral, atès que tant el ritme d'avanç de l'afiliació (2,1%, abril) com de les contractacions (-1,8%, maig), han estat més favorables que a la resta de l'arxipèlag.

Per contra, Menorca ha continuat mostrant el pols laboral més feble, amb l'únic retrocés de l'afiliació de tot l'arxipèlag (-0,8%) per segon mes consecutiu, i la major caiguda de les noves contractacions (-11,8%). Mallorca, per la seva banda, ha igualat el registre corresponent a la mitjana balear quant a afiliació, però n'ha quedat 0,5 pp part davall pel que fa a les noves contractacions.

Els autònoms, darrer bastió de l'ocupació.

Atenent els diferents col·lectius de treballadors, val a dir que els autònoms han confirmat una bona marxa en presentar per desè mes consecutiu una taxa de creixement interanual (6,6%, abril) més dinàmica que la corresponent als assalariats, que s'han reduït en nombre els darrers dos mesos. Com a conseqüència d'aquest fet, ha augmentat la representativitat dels autònoms sobre el total d'afiliats fins al 19,3% (vs 18,2% d'un any abans).

Mentrestant, tot i que el procés de regularització d'estrangers ja no té efectes directes sobre les dades, el major augment de l'afiliació el mes d'abril s'ha continuat generant entre el col·lectiu de treballadors immigrants (10% vs 4,7%, espanyols), fet que n'ha situat la representativitat en un 18,3% del total d'afiliats (vs 17,2% d'un any abans). De fet, en termes interanuals, les afiliacions han caigut entre els espanyols (-0,4%), mentre que gairebé no han perdut força pel que fa a la població estrangera (7%).

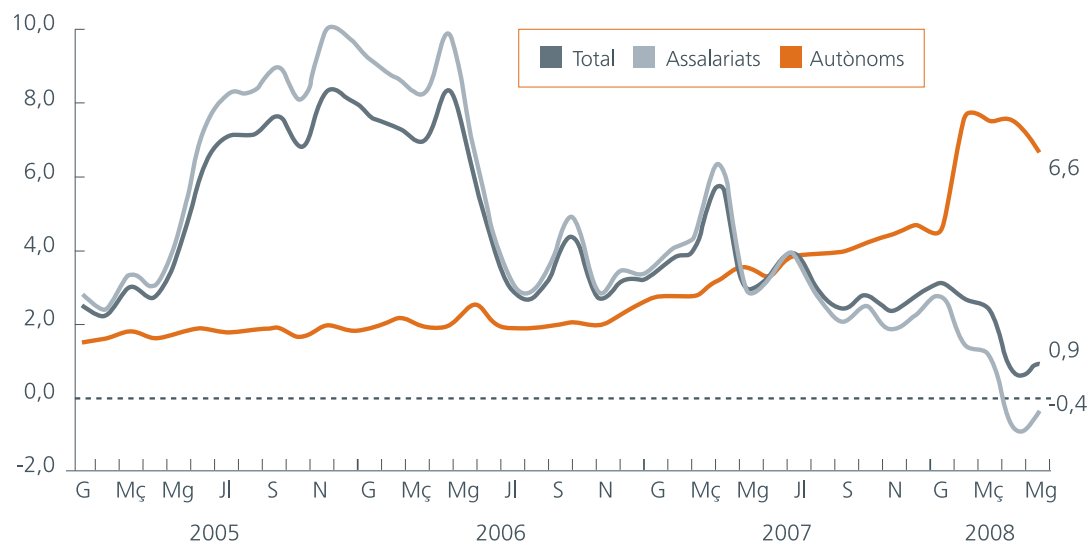
Les dones també experimenten una millor evolució quant a l'ocupació, tant a partir de les dades registrals del SOIB com de les mostrals de l'EPA, fet que també s'ha observat a nivell nacional i encara amb més alt grau. Així, l'EPA estima que, si bé l'ocupació en el segment dels homes va avançar durant el primer trimestre (1,9%), en el cas de les dones va experimentar un increment superior, del 2,4%. Pel que es refereix a les dades d'abril, segons el SOIB l'afiliació ha crescut entre el col·lectiu femení un 2,2% interanual, mentre que ha continuat estancada pel que fa als homes (-0,1%).

Els serveis moderen el ritme de creació d'ocupació, mentre que la construcció en destrueix.

Des del mes de novembre de 2007, l'activitat constructora ha abandonat el lideratge que ostentava en el creixement de l'afiliació a favor del sector serveis. Així les coses, el registre interanual corresponent a l'abril palesa una taxa de creixement pel que fa als serveis de l'1,6% (vs 2,8%, un any abans), al mateix temps que a la construcció s'ha reduït l'ocupació en un 2,5% (mentre que un any abans es creixia a un ritme del 6,7%).

Val a dir que aquesta tendència encara s'acusa més a nivell nacional, no en va el sector del totxo ha registrat vuit mesos consecutius amb caigudes interanuals de l'afiliació cada vegada més intenses, fins a assolir el mes d'abril una taxa del -8,9%, nivell de retrocés inèdit des de l'any 1994.

Afiliació segons règim a les Balears

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

Així doncs, l'afiliació a les Balears continua creixent, malgrat que d'una manera molt més moderada, i ara per ara d'acord amb la robustesa dels serveis, que tenen els propers mesos d'estiu la responsabilitat de mantenir la creació de llocs de feina i compensar la caiguda de la construcció i l'estancament de la indústria (0,2%, abril).

La contractació, molt afectada per la desacceleració de la demanda d'ocupació.

La contractació registrada a les Balears s'ha retallat interanualment en deu dels darrers dotze mesos, de manera que els 50.145 nous contractes signats el mes de maig queden un 10,7% per sota del registre d'un any abans. Tot i així, en termes mensuals, un notable increment del 23,9% posa de manifest el començament d'una temporada turística especialment rellevant, atès que hauria de suposar la vàlvula d'escapament dels demandants de feina.

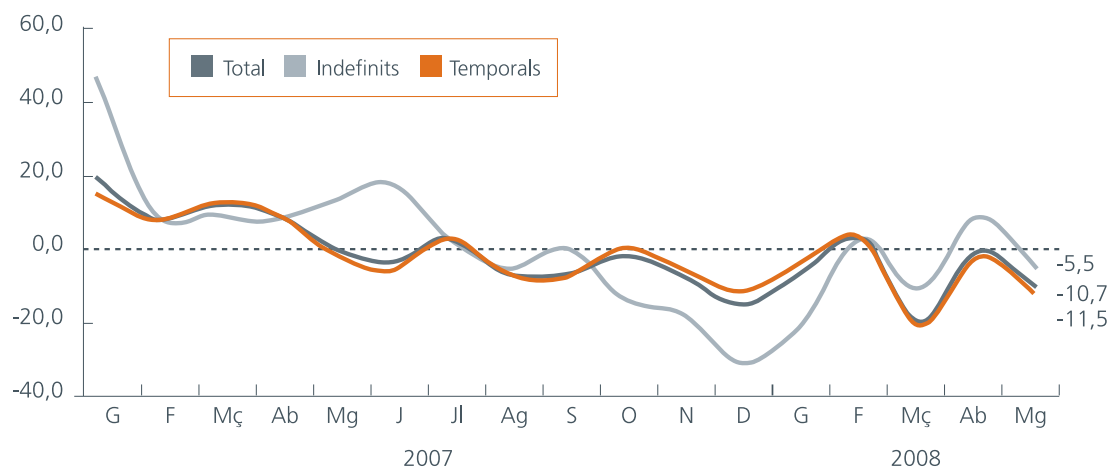
Respecte a l'àmbit de l'activitat productiva, novament el sector de la construcció s'ha mostrat especialment sensible, ja que ha estat l'únic que ha presentat un percentatge negatiu respecte a l'abril (-22,9%).

Per raó de gènere, el col·lectiu femení també ha evidenciat un millor comportament quant a la contractació. Així, les dones balears n'han recollit, durant els darrers mesos, un descens inferior al masculí (-7,8% vs -13,2%, homes, el mes de maig), cosa que s'observa també a nivell nacional.

Així les coses, el tret més favorable rau en el fet que la contractació indefinida hagi continuat guanyant terreny a la temporal, atès que el nombre de contractes sense una durada determinada signats el mes de maig ha arribat a assolir els 7.002, un 13,9% del total (vs 13,2%, un any abans). Com a conseqüència d'aquest fet, les illes s'han mantingut en el tercer lloc del rànquing de les comunitats autònomes amb un pes major de la contractació indefinida, només per darrera de Madrid (19,7%) i de Catalunya (17,7%).

Aquests resultats han estat possibles arran d'un menor retrocés de la contractació indefinida (-5,5% vs -11,5%, temporal). Per contra, per a la mitjana nacional l'evolució ha estat a la inversa, amb una caiguda molt més important dels contractes sense durada determinada (-13,1% vs -3,9%, temporals).

Contractació per tipus a les Balears

* Dades en percentatges

Font: SOIB i elaboració pròpia

L'evolució de l'ocupació durant els mesos d'estiu, clau per dilucidar l'abast del període de retrocés del mercat laboral.

Després d'un trienni d'un marcat dinamisme laboral, el mercat de treball de les illes ha confirmat durant els primers mesos de 2008 l'esgotament que ja es deixava veure a les darreries de l'any anterior, fet que s'observa de manera anàloga a la resta de l'Estat. El detonant principal de l'afebliment de l'ocupació i el repunt de l'atur rau en la ja evident pèrdua de llocs de feina al sector de la construcció, activitat que havia dinamitzat amb força els registres laborals durant els darrers anys.

En aquest sentit, tot i que la retallada de l'ocupació és, de moment, menor a les illes que a la resta de l'Estat, el cert és que els efectes sobre la desocupació han estat més intensos, com a conseqüència del major creixement de població disposada a fer feina a les illes.

En aquest context, el sector terciari i, especialment, els serveis turístics, estaran en el punt de mira durant els propers mesos, coincidents amb la temporada alta turística, atès que caldrà veure en quina mesura poden compensar les pèrdues de llocs de feina a la construcció.

Tot i que cal esperar una forta disminució de les xifres d'atur amb l'arribada de l'estiu, la tendència d'aquests cinc primers mesos de l'any ha estat d'un clar alentiment en la generació d'ocupació, la qual cosa genera forts dubtes sobre la capacitat dels serveis relacionats amb l'activitat turística per aconseguir suavitzar els efectes sobre el mercat laboral derivats de la situació econòmica actual.

Qualitativament, el major protagonisme de la contractació indefinida i l'escurçament del diferencial de la participació laboral entre sexes continuen oferint l'única nota positiva al context actual.

Preus

La situació internacional convulsa continua tensionant a l'alça els preus balears.

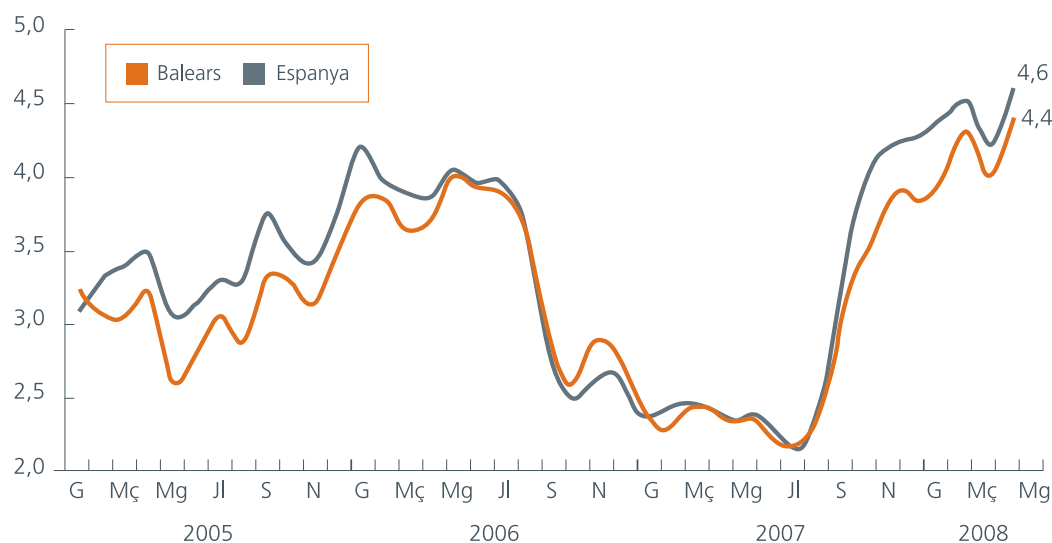
Els preus de consum han presentat a les illes al llarg dels primers mesos de l'any un comportament força similar al patró seguit per la resta d'economies europees. En aquest sentit, la taxa d'inflació mitjana de l'eurozona s'ha enfilat fins al 3,6%, quatre dècimes percentuals més que a l'inici de l'any.

Així les coses, i amb l'única excepció del mes d'abril, la taxa d'inflació balear ha continuat acaparant dècimes registre rere registre. D'aquesta manera, l'avanç interanual de l'índex general ha evolucionat des del 4% del mes de febrer fins al 4,4% del maig, la xifra més elevada des del desembre de 2002. Aquesta tendència alcista només s'ha romput de manera puntual el mes d'abril

(4% vs 4,3%, març), com a conseqüència de l'efecte base generat per l'evolució dels preus dels productes energètics, els serveis i l'alimentació elaborada un any abans.

Sigui el que sigui, l'avanç dels preus de consum es continua situant a l'arxipèlag en nivells inferiors als registrats pel conjunt nacional, concretament en dues dècimes durant el mes de maig (4,4% vs 4,6%, Espanya), fet que situa les illes com a segona regió menys inflacionista de l'Estat, només sobrepassada per Madrid, en un mes on el rànquing presentà una gran concentració d'autonomies part damunt del llindar del 4,5%. Amb tot i això, l'acceleració de la inflació estatal ha mostrat un comportament menys intens del mes de gener ençà, atès que només ha afegit tres dècimes, davant de les sis a les Balears.

Diferencial d'inflació Balears-Espanya

* Taxes de variació interanual en percentatges de l'IPC general

Font: INE

Els aliments elaborats i l'energia tornen a situar-se a l'epicentre de l'escalada inflacionista.

Com a la majoria d'economies occidentals, la inflació continua tensionant-se a l'alça a les illes a través de les partides energètiques i alimentàries, que, en conjunt, han aportat al voltant de 2,5 punts percentuals a la taxa interanual d'inflació de maig (vs 2,6 pp, Espanya).

En el cas de l'energia, l'apreciació de la moneda única europea ha tornat a mostrar-se insuficient per compensar l'alça continuada del petroli, situació que ha acabat repercutint de manera directa sobre l'evolució de l'índex energètic, que presentava taxes interanuals properes al 13% al llarg dels primers quatre mesos de l'any i que s'ha acabat accelerant fins al 15,9% el mes de maig (vs 16,5%, Espanya). Així mateix, l'encariment del barril de Brent ha contribuït de manera indirecta a l'alça de les partides intenses en energia. En aquest sentit, el creixement del preu dels carburants i combustibles (20,8%, maig) ha incidit novament sobre l'acceleració dels preus del transport (8,2% vs 6,5%, abril) i de l'habitatge (5,2% vs 5%, abril), d'acord amb la progressió de les rúbriques associades amb el subministrament energètic de la llar (8,6% vs 8%, abril).

D'altra banda, l'alça dels preus de les matèries primeres agràries se segueix traslladant a l'evolució dels aliments elaborats, partida que ha crescut de manera persistent al voltant del 9% des de principis d'any, d'acord amb el ritme imposat per la llet (28,5%, maig), els productes lactis i els preparats alimentaris de llegums i verdures (10,3%). Tanmateix, l'actual situació és fruit de l'alça sostenguda de l'alimentació fresca a nivell mundial, sobretot d'alguns productes de primera necessitat com ara els cereals, rúbrica que al llarg dels cinc primers mesos de l'any ha incrementat el seu valor un 7,6%, un punt percentual part damunt de l'augment acumulat durant tot l'exercici passat (6,6%). Les causes més comunament apuntades per explicar aquesta evolució es troben en l'alça del preu del petroli, la utilització de cultius per a la producció de biodièsel, la sequera perllongada d'alguns dels principals països productors i el creixement econòmic de gegants com l'Índia o la Xina.

Altrament, alguns experts han denunciat, més recentment, la influència que exerceix la demanda especulativa, la qual, defugint dels actius tradicionals, ha trobat en el mercat de *commodities* l'oportunitat d'optimitzar la seva rendibilitat.

L'acceleració de l'índex subjacent pronostica la persistència de les tensions.

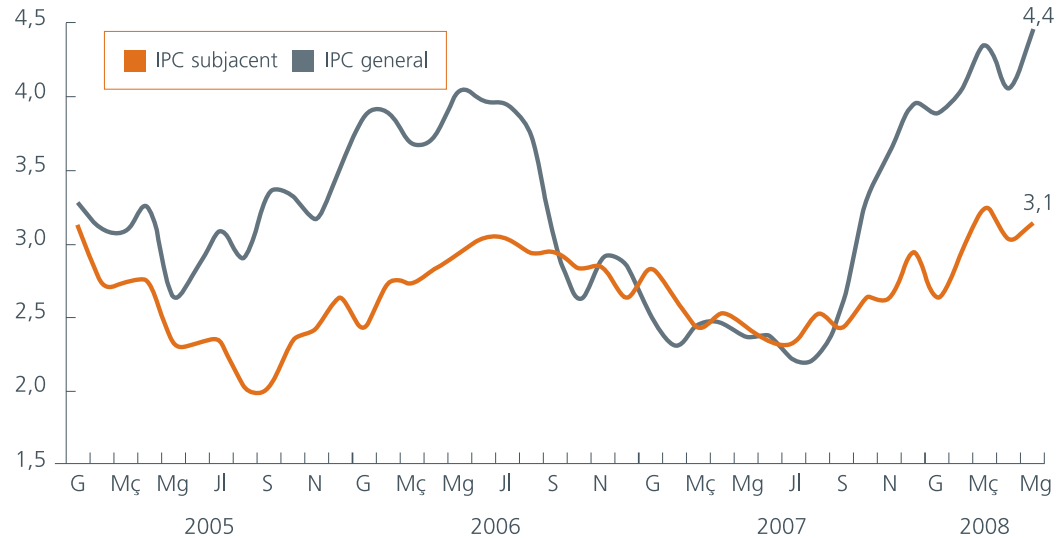
A ningú no se li escapa que les pressions esdevengudes recentment en l'evolució dels preus de consum tenen l'origen en les fluctuacions dels elements més inestables de la cistella. D'aquesta manera, per tal de completar la diagnosi de la situació actual, cal recórrer a l'evolució de l'índex subjacent, obtingut mitjançant l'extracció de l'índex general tant dels productes energètics com de l'alimentació fresca, fet que permet determinar la influència que els elements més volàtils exerceixen sobre el nucli dur de la inflació i anticipar, així, la possibilitat que tensions inicialment passatgeres es perpetuïn.

En aquest sentit, l'evolució del nucli dur de la inflació balear ha presentat un procés d'acceleració continuada de principis d'any ençà només trencat pel registre d'abril, com a conseqüència, també en aquest cas, de l'efecte base derivat de l'evolució passada dels preus dels serveis i dels aliments elaborats. Aquest fet va permetre rebaixar en dues dècimes la taxa de març, que va situar-se en el 3%, si bé la dada de maig ha tornat a moure's a l'alça (3,1%), i ha quedat cinc dècimes per sobre del registre que encetava l'any. Amb aquest bagatge, el diferencial respecte del conjunt de l'Estat, que arribà a assolir mig punt percentual al gener, s'ha reduït de manera progressiva al llarg de l'any fins a situar-se en tan sols dues dècimes percentuals al maig.

Amb tot, la diferència entre el creixement de l'índex general i el subjacent ha palesat a les illes una lleugera tendència a decreixer al llarg del primer quadrimestre de l'any, indicant la incorporació efectiva de les alces dels elements més volàtils de la cistella general al nucli dur de la inflació, si bé el diferencial s'ha ampliat el mes de maig fins a assolir els 1,3 pp, fruit de les noves tensions en el mercat energètic.

En aquesta situació, el control de la resta de partides esdevé de vital importància a l'hora de garantir l'estabilitat dels preus. Així doncs, els preus dels serveis de naturalesa no comercialitzable i, per tant, poc exposats a la competència internacional, varen incrementar-se progressivament al llarg dels primers tres mesos de l'any per reduir-se lleugerament durant els mesos posteriors i assolir un creixement interanual del 3,7% al maig, registre lleugerament part davall de la mitjana anual (3,9%, 2007). Aquest resultat s'explica per la moderació dels preus de l'oci i la cultura (-0,7%, maig), la medicina (-0,3%) i les comunicacions (0,3%), atès que les alces a l'ensenyament (4,3%) i a l'hoteleria i la restauració (4,4%) han presentat un creixement més accentuat.

Evolució del nucli dur de la inflació a les Balears

* Taxes de variació interanual en percentatges de l'IPC general

** L'IPC subjacent extreu de l'índex general els preus de l'alimentació elaborada i dels productes energètics

Font: INE

En qualsevol cas, tot indica que al llarg dels propers mesos la taxa d'inflació podria sumar algunes dècimes més o, si més no, la possibilitat que es redueixi és certament limitada. En aquest sentit, la presència de petits efectes base positius durant els mesos d'estiu, juntament amb el repunt del nucli dur i la persistència de tensions en el mercat de l'energia –amb preus de futur que s'acosten als 135 dòlars per barril–, fan que les previsions assenyalin noves acceleracions de l'índex general que, així sí, podrien remetre, almanco de manera temporal, al llarg del darrer trimestre de l'any.

El repunt de l'índex industrial se situa en màxims històrics i pressiona a l'alça la progressió de la inflació.

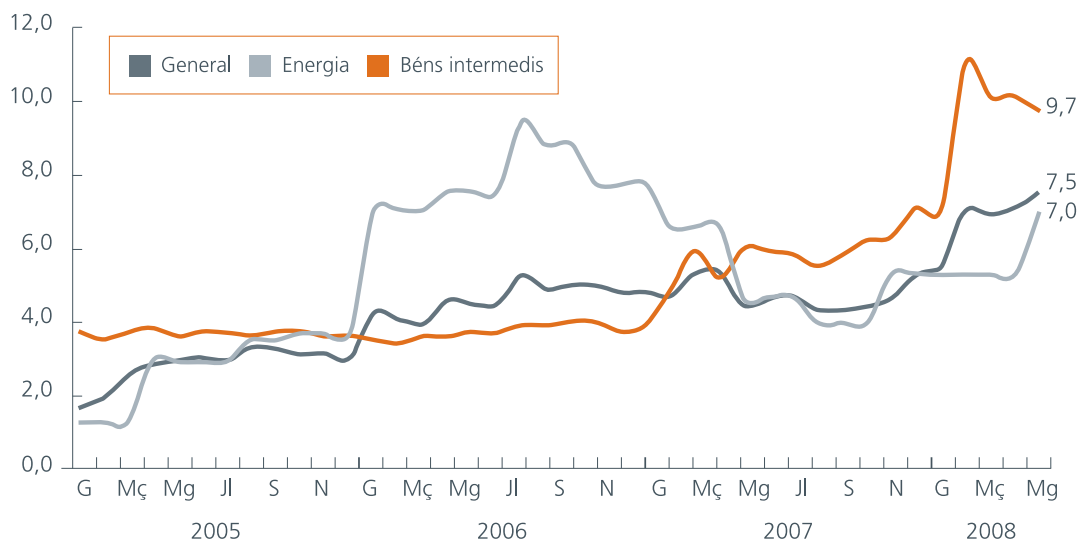
Els preus dels béns en el seu primer estat de comercialització han prosseguit a les Balears amb el procés d'acceleració iniciat a les darreries de l'exercici anterior, que amb l'única excepció de febrer segueix afegint dècimes mes rere mes. D'aquesta manera, l'índex de preus industrials (IPRI) s'ha incrementat al llarg del primer quadrimestre de l'any fins a situar la taxa interanual en el 7,5% al mes d'abril, el registre més elevat des que es disposa de l'estadística autonòmica i força superior al comptabilitzat el mes de desembre (5,5%).

Sens dubte, l'avanç experimentat per l'IPRI a les Balears durant els primers quatre mesos de l'any (7,1% vs 6,8%, Espanya) s'explica per l'evolució dels preus dels béns intermedis (10,2%), circumstància que contrasta amb el detonant energètic que ha determinat la progressió de l'índex industrial en el conjunt de l'Estat. En qualsevol cas, les illes s'han situat el mes d'abril a la setena posició del rànquing autonòmic de creixement, llista que encapçalen les Canàries (12,8%) i que tanca la comunitat de Madrid (3,1%).

D'aquesta manera, els preus dels béns intermedis repuntaren notablement al gener (11% vs 7%, desembre) i es desacceleraren de manera progressiva al llarg dels mesos posteriors fins a situar la taxa interanual d'abril en el 9,7%, amb la qual cosa es configuren com l'única partida amb un creixement superior a l'índex general. Paral·lelament, l'energia va mantenir un augment constant al llarg dels primers tres mesos de l'exercici (5,3%), si bé s'ha accelerat a l'abril fins a assolir un avanç anual del 7%.

Per la seva part, els béns de consum s'han accelerat gradualment i han col·locat el creixement anual d'abril en el 6,9% (vs 4,8%, desembre), d'acord amb la progressió dels béns de consum dura-

Preus industrials per tipologia a les Balears

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: INE

dor (7,2%, abril), atès que els no duradors han enregistrat un creixement lleugerament més discret (6,8%). Contràriament, el preu dels béns d'equipament s'ha anat desaccelerant progressivament al llarg del mateix període, fins a anotar a l'abril l'increment més moderat de les partides que integren l'índex industrial (4,2%).

Amb tot, l'evolució mensual del diferencial de creixement entre els preus industrials i els de consum palesà una lleugera tendència a la baixa durant el primer trimestre de l'exercici, que s'ha romput el mes d'abril fruit de les acceleracions en l'energia i els béns de consum. D'aquesta manera, cal destapar el risc que el repunt de l'índex industrial s'acabi transmetent a l'evolució dels preus finals, la qual cosa provocaria una nova acceleració de la inflació.

Els costos del treball afegeixen més llenya al foc inflacionista.

Segons les darreres dades disponibles, els costos laborals assumits per l'empresariat balear han accelerat el ritme de creixement durant el primer trimestre de 2008 i han situat la taxa interanual en el 6,4% (vs 5,3%, 4t trim. 2007). Aquest resultat es desprèn

del repunt de les percepcions no salarials (42,8% vs 8,1%, 4t trim. 2007), atès que els costos purament salarials han mostrat un comportament més moderat (4,6% vs 5,5%, 4t trim. 2007).

D'aquesta manera, el cost laboral per treballador i mes s'ha situat a les illes en els 2.180,75 euros de mitjana, quantia sensiblement inferior a l'estimada per al conjunt de l'Estat (2.309,87 euros), on el ritme de creixement fou més moderat (5,1%). En termes inter trimestrals, els costos laborals a l'arxipèlag s'han reduït un 8,1%, davant d'un 4% a Espanya, fet que ha contribuït a incrementar notablement el diferencial negatiu que separen les Balears del conjunt de l'Estat (-129,1 € vs -32,4 €, 4t trim. 2007). Així les coses, les illes s'han tornat a situar a la setena posició del rànquing autonòmic de costos laborals més elevats, amb la qual cosa han mantingut la distància amb les regions que encapçalen la classificació (País Basc, 2.641,17 €; Madrid, 2.782,73 € i Navarra, 2.439,17 €).

Atenent la distribució sectorial, l'acceleració dels costos laborals respon a l'alça de la construcció (8% vs -1,1%, 4t trim. 2007) i de la indústria (7,2% vs 2,4%), mentre que, per contra, el sector serveis ha reduït el ritme d'ascens (5,8% vs 7,2%). Si més no, els

Costos laborals per sectors d'activitat a les Balears, 1r trimestre

	Total		Salarial		Altres	
	Euros	% var.	Euros	% var.	Euros	% var.
Indústria	2.330,3	7,2	1.633,5	4,2	696,8	14,9
Construcció	1.987,7	8,0	1.383,4	8,6	604,3	6,7
Serveis	2.207,1	3,8	1.615,4	3,8	591,7	11,8
Total	2.180,8	6,4	1.578,1	4,6	602,7	11,2

* Dades en euros corrents per treballador i mes; taxes de variació interanuals en percentatges

Font: Encuesta trimestral de costes laborales (ETCL), INE

majors costos per treballador i mes se segueixen assumint a la indústria (2.330,0 €) i als serveis (2.207,1 €), sectors que mantenen el diferencial respecte a la construcció (1.987,7 €).

Sigui el que sigui, el repunt dels costos laborals a les Balears s'explica per l'alça dels costos horaris (10% vs 6,5%, 4t trim. 2007), si bé l'evolució en el nombre d'hores efectivament treballades –que ha enregistrat, per sisè trimestre consecutiu, una variació interanual negativa, d'un 3,3%–, ha contribuït a suavitzar aquesta acceleració. Per branques productives, els majors ascensos en la remuneració per hora efectiva els ha protagonitzat la construcció (16,3%), seguida de la indústria (13,4%), mentre que el terciari ha presentat un comportament més moderat (8%).

Amb tot, cal tenir en compte que per tal de garantir l'estabilitat dels preus és necessari que l'alça dels costos laborals s'ajusti a l'evolució de la productivitat del treball. En aquest sentit, els increments en els costos salarials no compensats per augments en la productivitat es traduiran en una acceleració dels costos laborals unitaris, que, en darrera instància, es traslladaran als preus de consum final i pressionaran a l'alça l'evolució de la inflació.

Els preus de l'habitatge es desacceleren notablement i ja se'n perfila una possible caiguda.

Sembla que el refredament del mercat immobiliari comença a tenir efectes sobre els preus unitaris. En aquest sentit, les darreres dades publicades pel Ministeri de l'Habitatge indiquen que el preu del metre quadrat de l'habitatge lliure s'ha incrementat a les

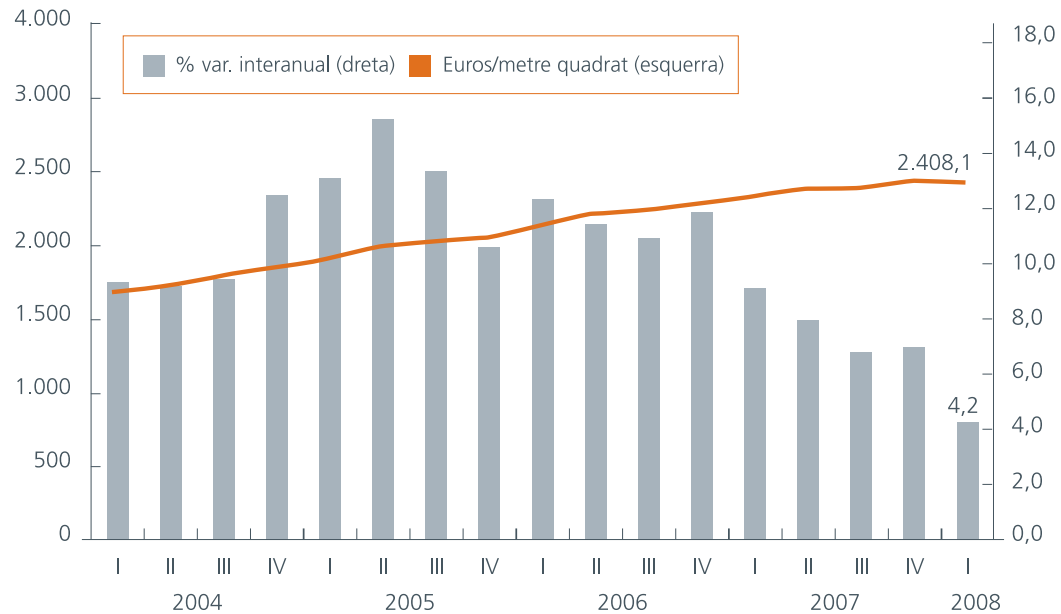
illes a una taxa interanual del 4,2% al llarg del primer trimestre, amb la qual cosa ha protagonitzat l'augment més baix dels darrers onze anys.

Així les coses, les Balears s'han situat a la desena posició del rànquing de comunitats amb un major creixement, lleugerament part damunt de la mitjana nacional (3,8%) i a força distància tant de les regions que han mostrat els increments més elevats (Astúries, 7,3%; Galícia, 6,8% i el País Basc, 5,7%) com de les que han presentat registres més moderats (Cantàbria, 2,5%; Navarra, 1,3% i Madrid, 0,1%). Si més no, el preu del metre quadrat a les illes s'ha reduït un 0,5% amb relació al darrer trimestre de l'exercici anterior, fet que ha contribuït a minvar el diferencial positiu amb el conjunt espanyol (306,7 € vs 335,8 €, 4t trim. 2007). Tot i amb això, els preus de l'habitatge lliure a les Balears es continuen situant entre els més elevats de l'Estat (2.408,1 €/m²), només sobrepassats pels estimats al País Basc (3.035,8 €/m²), Madrid (3.004,8 €/m²) i Catalunya (2.457,6 €/m²).

Per tipologia, la desacceleració dels preus unitaris s'explica per l'alentiment dels immobles amb una antiguitat superior als dos anys (2,5% vs 6,6%, 4t trim. 2007), atès que l'habitatge nou o seminou ha mostrat encara una forta resistència a la baixa (7,4% vs 7,5%, 4t trim. 2007).

Per la seva part, l'empresa de taxació TINSA coincideix a assenyalar que la desacceleració dels preus immobiliaris s'ha produït tan sols al sector de l'habitatge usat (10,9% vs 11,4%, 4t trim. 2007), d'acord amb l'evolució del situat a la capital (12,1% vs 13,9%,

Preu de l'habitatge lliure a les Balears

Font: Ministeri de l'Habitatge i elaboració pròpia

4t trim. 2007), atès el comportament alcista que han presentat els preus a la resta del territori (10,1% vs 9,7%, 4t trim. 2007). Quant a l'habitatge nou, ha incrementat lleugerament el seu ritme d'ascens (15,9% vs 15,7%, 4t trim. 2007), per bé que l'acceleració s'ha produït només als ubicats fora de la capital (15% vs 13,8%, 4t trim. 2007).

En aquest context, tot indica que el refredament de l'activitat immobiliària a les illes s'anirà incorporant cada cop amb més intensitat a l'evolució dels preus de l'habitatge. En darrera instància, cal reconèixer que la progressió dels preus unitaris dependrà, en bona part, de la voluntat de l'empresariat de reduir els preus de venda enfront d'una demanda cada cop més debilitada.

La primavera s'acomiada amb uns bons registres de pluja.

L'estació primaveral es caracteritza a les illes, igual que a tota la zona mediterrània, per la seva irregularitat, sobretot pel que fa a les precipitacions i a les temperatures. No en va, els primers mesos de la primavera varen tenir pocs intervals de pluja i registraren unes temperatures que contrasten amb les precipitacions del mes de maig, el més humit de la història recent a les Balears, i de principis de juny. Aquesta dinàmica, que s'ha palesat pràcticament a tot el territori nacional, ha acudit a l'auxili dels fantasmes de sequera que, com a la comunitat catalana, amenaçaven, de bon de veres, l'època estival.

Maig humit, fa el pagès ric.

Encara que el refranyer popular és ple de referències positives a les pluges del maig, en casos puntuals com ara la recollida de la patata a sa Pobla o la d'albercocs a Porreres han resultat perjudicials per a la pagesia mallorquina.

No obstant això, les pluges caigudes durant el maig a les illes han ofert un important alleugeriment a l'agricultura i a la ramaderia. Són molts els cultius que es trobaven en situació crítica, especialment els herbacis i l'olivar. També els cítrics i els fruiters, aquests últims en fase de quallat del fruit, i que necessitaran consumir menys aigua de pous per dur la producció al seu estat òptim. Pel que fa a la ramaderia, l'aigua suposa un important bàlsam per a les explotacions extensives, que amb la verdor del camp evitaran haver de recórrer a pinsos i a farratges.

Val a dir que la major part de les demandes hídriques corresponen a l'agricultura, mentre que la resta correspon, majoritàriament, al proveïment urbà.

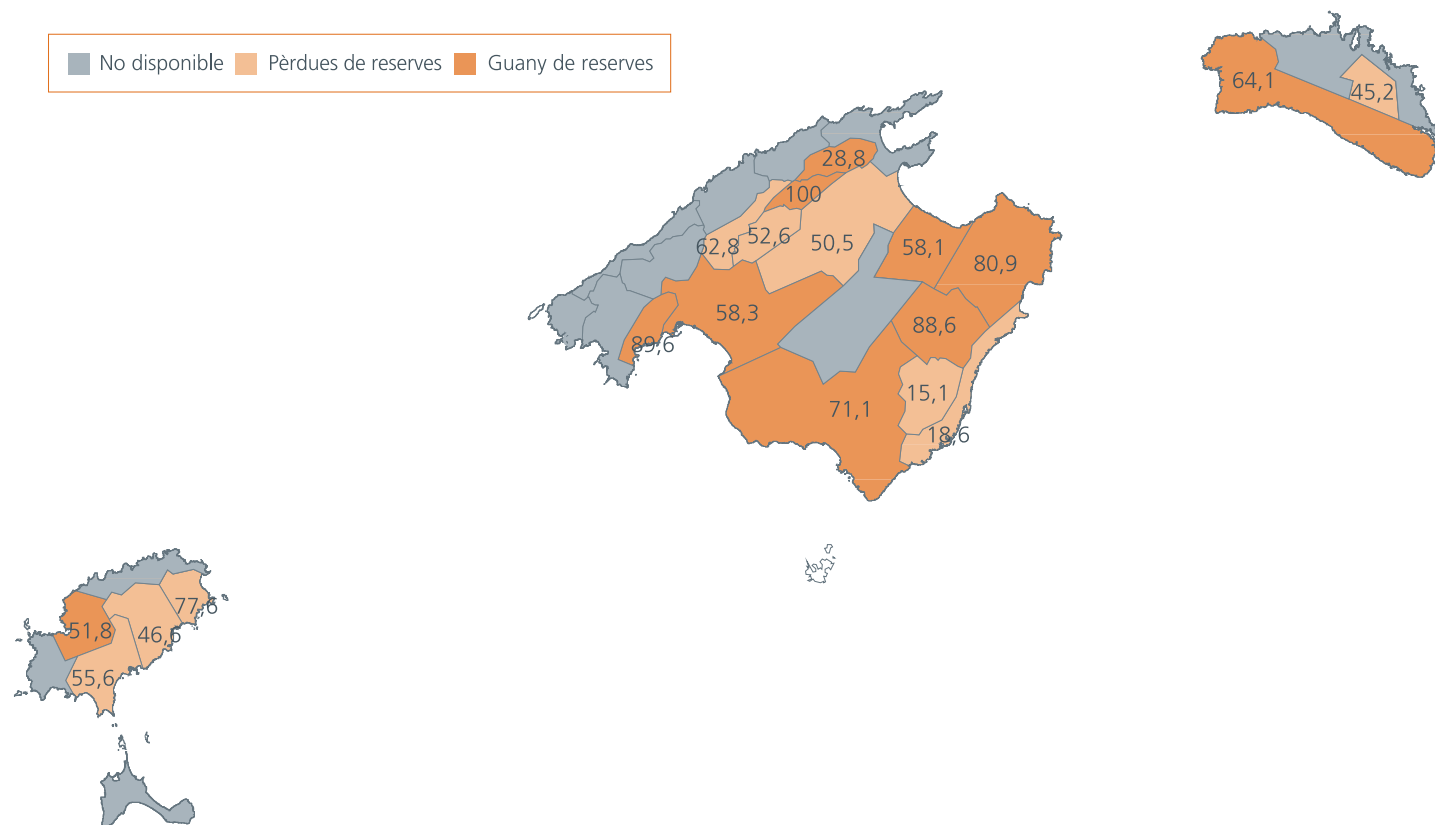
La millora de les reserves garanteix que no hi haurà estrès hídric durant l'estiu.

De l'aigua que cau en forma de pluja, una part s'evapotranspira i l'altra, per escolament, recarrega els aqüífers. Els principals aqüífers de les illes han experimentat una notable millora a mesura que l'època primaveral anava dipositant aigua en forma de pluja. Així, la baixa pluviometria registrada durant el mes d'abril no va afavorir l'augment de les reserves subterrànies, que, emperò, han experimentat un increment substancial arran de les pluges esdevingudes durant el maig, les quals han millorat quantitativament el nivell dels aqüífers, tendència que necessàriament haurà de perllongar-se a mesura que es vagin acumulant els efectes de les pluges caigudes a principis de juny.

D'aquesta manera, les escasses precipitacions registrades el mes d'abril varen traduir-se en un percentatge de reserves inferior al del passat exercici a l'illa de Mallorca (52,9% vs 62,1%, abril 2007), així com a Eivissa (60,6% vs 76,4%, abril 2007), per bé que Menorca s'escapà de l'homogeneïtat balear, atès el petit ascens que experimentà (55,1% vs 54,9%, abril 2007). Per contra, les intenses pluges caigudes el mes de maig s'han traduït en una millora de les reserves hídriques, que d'acord amb les suaus temperatures regnants han permès una major permeabilització del terreny i consegüentment una major infiltració de l'aigua. No obstant això, aquest procés no és immediat, sinó que d'acord amb la hidromorfologia del sòl pot transcórrer un temps variable fins que l'efecte de les pluges s'acabi per evidenciar als aqüífers. En aquest sentit, seran les reserves de juny¹ les que reflectesquin l'aigua efectivament acumulada en els pous de les Balears. Tanmateix, les reserves del mes de maig mostren un incipient ascens de les reserves, principalment a Mallorca, on del 53,3% de l'any anterior s'ha passat al 59,6% d'enguany. Per contra, Menorca ha palesat un retrocés de gairebé 1 pp, després de registrar un 54,6% de reserves, comportament al qual s'afegeix Eivissa, que ha disposat d'un nivell del 57,9%, molt inferior al de l'any anterior (63,3%).

1. La darrera dada disponible al tancament d'aquest informe correspon al mes de maig.

Evolució interanual de les UH de les Balears, maig de 2008

* Dades en percentatges de reserves

Font: Conselleria de Medi Ambient i elaboració pròpia

Així les coses, els aquífers amb més problemes de salinització per intrusió marina han incrementat les reserves durant el mes de maig, fet que s'evidencia arran dels registres de les unitats hidrogeològiques del Pla de Palma (58,3% vs 43%, maig 2007) i de na Burguesa (89,6% vs 88%) a l'illa de Mallorca, i de Sant Antoni (51,8% vs 46,2%) a la d'Eivissa. D'altra banda, l'efecte dilució no ha afavorit en excés les unitats hidrogeològiques amb problemes de contaminació per nitrats, com per exemple la del Pla d'Inca-sa Pobra (50,5% vs 75%, maig 2007) a Mallorca o la des Migjorn (64,1% vs 62,4%, maig 2007) a Menorca, que atesa la poca aportació hídrica segueixen mostrant alts nivells de nitrats.

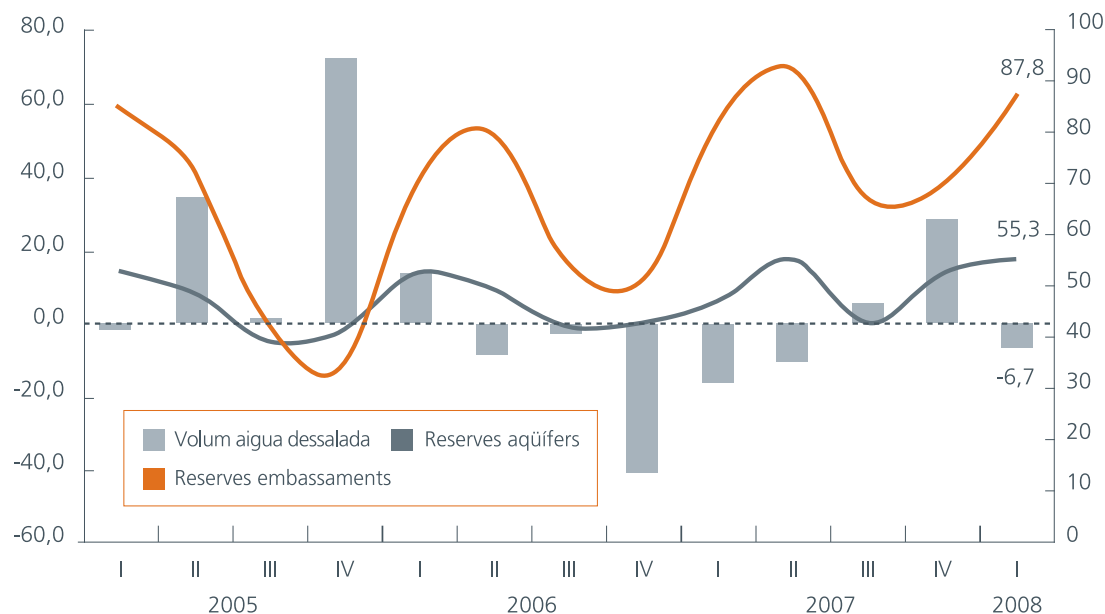
Amb tot, el balanç de la primavera no ha permès l'acumulació de reserves superficials, atès el major aprofitament del recurs superficial enfront de les aigües subterrànies. Així, l'evolució dels

embassaments de Cúber i del Gorg Blau –gestionats per l'empresa municipal EMAYA–, no ha seguit el perfil descrit pel volum pluviomètric palesat els mesos de primavera, i han xifrat les seves reserves en el 80,6% de la capacitat, 11,7 pp menys que el registre de l'any anterior.

El dessalatge: alternativa extra per resoldre problemes concrets i estacionals d'abastament.

El bon moment actual, però, no ha de fer oblidar el context d'increment generalitzat del consum d'aigua, tant per a l'ús domèstic com per als usos industrials o agrícoles, i la necessària protecció i recuperació de l'estat ecològic de les masses d'aigua, incrementant-ne la quantitat i la qualitat.

Evolució de les reserves hídriques a Mallorca

* Dades en percentatges. Taxes de variació interanual, eix esquerra, i dades en nivells, eix dreta

Font: Agència Balear de l'Aigua i de la Qualitat Ambiental, EMAYA, Conselleria de Medi Ambient i elaboració pròpia

Així les coses, tant els embassaments com els aquífers, especialment aquests darrers, es beneficien de la producció d'aigua dessalada, ja que el fet d'usar-ne allibera recursos que en altres circumstàncies serien necessaris per cobrir la demanda, amb la qual cosa es permet al cicle natural millorar quantitativament i qualitativament l'aigua dipositada a les fonts subterrànies i, en menor mesura, l'embassada a la Serra de Tramuntana.

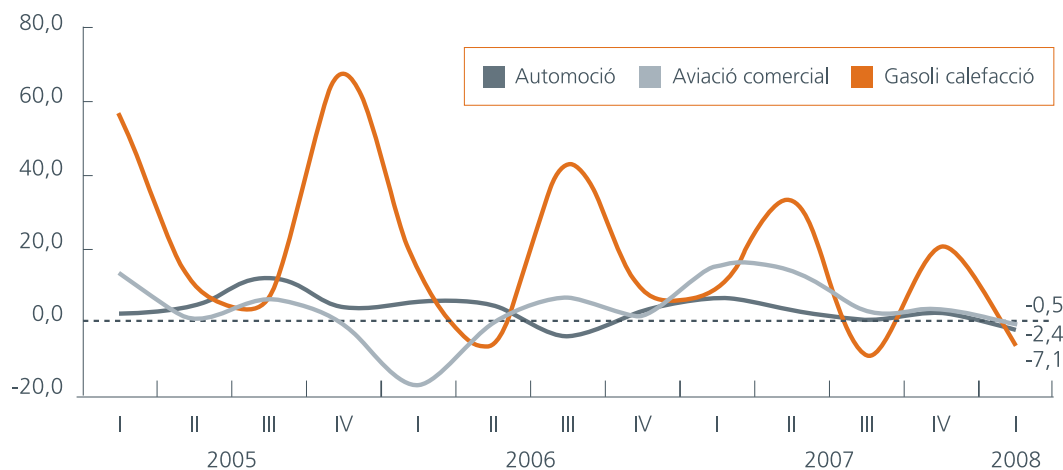
En aquest context, la informació més recent quant a la producció d'aigua dessalada, que es circumscriu al primer trimestre de l'any, posa de manifest que les estacions dessaladores han produït un total de 4,2 hectòmetres cúbics d'aigua, registre que retalla en un 4,2% la xifra de l'any passat i que s'explica pel retrocés experimentat a l'illa de Mallorca i de Formentera (-6,7% i -6,4%, respectivament), que no ha pogut ésser compensat, almenys totalment, per l'increment palesat a Eivissa (5,9%).

Les pluges contribueixen també a una reducció notable dels incendis.

La superfície forestal cremada durant el mes de maig a les Balears, de tan sols 1,25 hectàrees, ha quedat lluny de la dels dos anys anteriors (6,71 ha i 12,21 ha, 2006 i 2007, respectivament) mercès a les elevades precipitacions, que han reduït sobre manera el risc d'incendis a les portes de l'estiu.

En l'acumulat de principis d'any ençà, el cert és que la comparació interanual també és favorable, atès que només s'han incendiat 23,4 hectàrees, davant les 74 del mateix període de l'any passat, si bé el nombre d'incendis s'ha situat part damunt (7 més que l'any 2007). Per illes, un 95% de la superfície cremada ha estat imputable a Mallorca (22,15 ha), mentre que la resta de focs, d'una importància molt menor, s'han localitzat a l'illa d'Eivissa.

Demanda de combustibles petrolífers per tipus a les Balears

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: CLH i elaboració pròpia

L'únic incendi ressenyable va produir-se el dia 16 de març molt a prop de l'àrea recreativa de la Comuna de Fornalutx i afectà unes 10 hectàrees de càrritx, però sortosament sense arribar a cremar la zona arbrada gràcies a la ràpida intervenció dels mitjans aeris.

L'alentiment econòmic i les suaus temperatures frenen la demanda energètica durant els mesos d'hivern.

El consum elèctric ha acusat, d'una banda, la menor demanda empresarial derivada de la pèrdua de pols de l'activitat econòmica i, de l'altra, el fet que el passat hivern hagi estat més suau del que és habitual. D'aquesta manera, la facturació d'electricitat ha davallat un 2,3% interanual durant el primer trimestre, malgrat l'encara elevada demanda de la construcció (7,5%) i els serveis (8,1%), precisament el sector que més creix a hores d'ara. En conjunt, emperò, la demanda empresarial ha retrocedit de manera notable (-7,4%), mentre que el consum domèstic s'ha mantengut en xifres de creixement positives tot i desaccelerar-se sobre manera respecte del trimestre anterior (3,9% vs 27,9%, 4t trim. 2007).

Per illes, la reculada del consum elèctric ha estat imputable en la seva totalitat a Mallorca (-4,9%), on la temperatura mitjana va romandre entre 1-1,5 °C part damunt del que és habitual durant

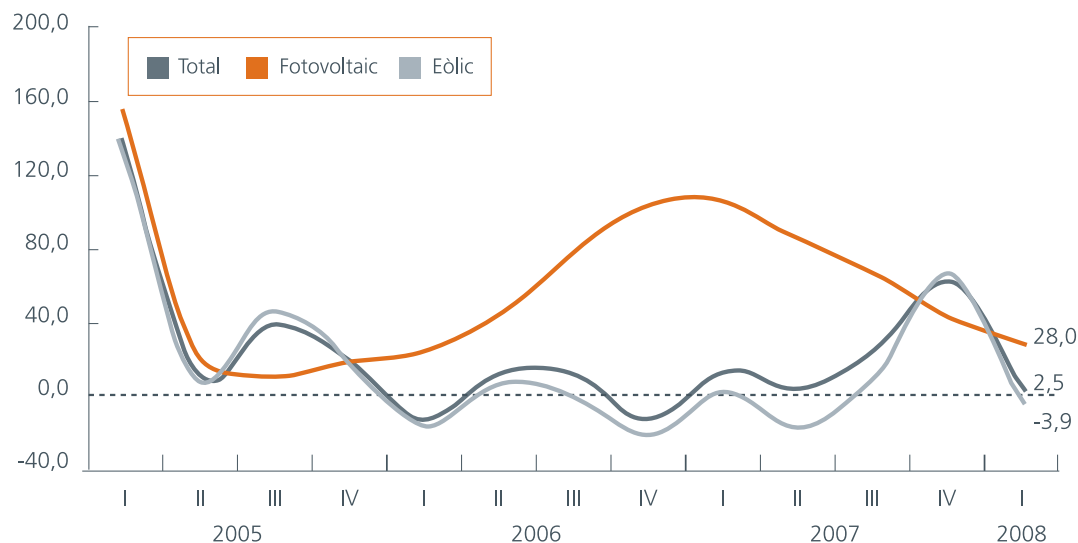
els mesos d'hivern. Quant a la resta d'illes, han mantengut la tendència al creixement, sobretot les Pitiüses (9,1%), atès que Menorca ha acusat una major desacceleració (8,4% vs 17,7%, 4t trim, 2007).

Pel que fa al consum d'aire propanat, també se n'ha debilitat el creixement arran de les menors necessitats d'aigua calenta lligades a la relativa benevolència de l'època hivernal. Així, s'ha incrementat un 4,4% interanual durant el primer trimestre, fins a 31 pp menys que durant el període anterior, afectat pel retrocés dels usos no domèstics (-1,9%).

El consum de productes petrolífers es conté, més enllà dels imperatius meteorològics, també per mor del refredament de l'activitat.

El consum de productes petrolífers ha acusat un descens del 6,4% interanual durant el primer trimestre de l'any, el major des de l'estiu de 1998, afectat també per la menor demanda derivada de les suaus temperatures i, especialment, de l'alentiment econòmic. Així, el consum de combustible per a calefacció, principal responsable del repunt de la demanda de petroli durant els darrers mesos de l'any passat, ha totalitzat

Producció d'electricitat mitjançant energies renovables per tipus

* Taxes de variació interanual en percentatges

Font: GESA i elaboració pròpia

la menor xifra (125,6 milions de litres) pel que fa als mesos d'hivern des de l'any 2004 com a conseqüència d'un descens interanual del 7,1%.

Per la seva part, la venda de combustible per a l'aviació comercial s'ha vist malmesa pel flux inici de la temporada turística (-0,5%, taxa que s'amplifica fins al -1,8% si descomptam l'efecte Pasqua tot afegint la dada d'abril), mentre que la demanda de combustible per part del trànsit rodat també s'ha mogut a la baixa (-2,4%), sens dubte afectada ja per l'escalada del preu del combustible i per la pèrdua de renda disponible per part de les famílies, fets que conviden més que mai a deixar el cotxe a casa.

Per illes, només Menorca ha mostrat un augment de les vendes de combustible, empesa pel màxim històric anotat quant a demanda de l'aviació comercial (1,7 milions de litres, un 24,4% més que l'any anterior) en coherència amb el creixement de les arribades de turistes (15,7%), el major de totes les illes. Per la seva part, Mallorca i les Pitiüses, afectades per una major desacceleració econòmica, han mostrat els majors descensos de la demanda de petroli (-7,7% i -5,8%, respectivament).

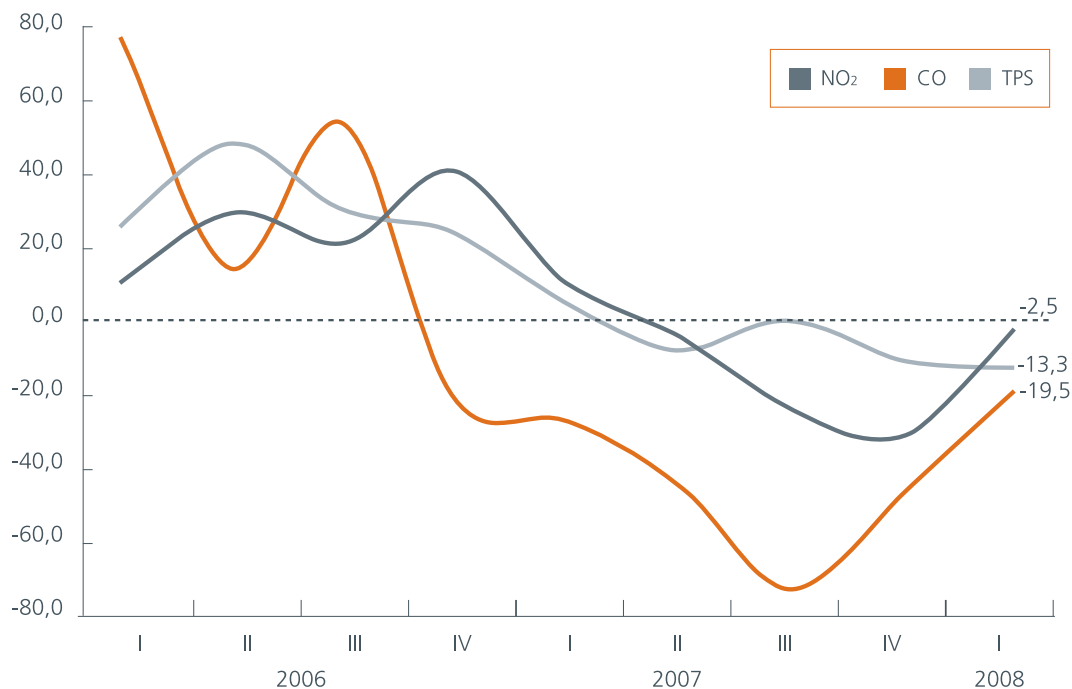
En aquest context, la producció d'electricitat a partir de fonts renovables continua guanyant protagonisme.

La generació d'energia elèctrica mitjançant fonts renovables i menys contaminants s'erigeix en una aposta cabdal per conjugar el binomi economia-medi ambient d'una manera més harmoniosa.

En aquest sentit, l'aportació d'energia «neta» ha totalitzat 2,8 milions de kWh durant el primer quadrimestre de l'any, un 27,2% més que durant el mateix període de l'any anterior, gràcies tant a l'estirada de l'energia fotovoltaica (32,7%) com de la provinent del parc eòlic des Milà a Menorca (25,5%).

Amb tot, el gruix de la producció elèctrica en règim especial ha representat només un 2,3% de la demanda energètica total, sis dècimes percentuals menys que l'any anterior, per mor de l'escàs dinamisme de l'energia provinent de la incineració de residus urbans, que representa gairebé un 90% del total i amb prou feines ha crescut durant el primer quadrimestre (0,3%).

Concentració principals contaminants originats pel trànsit rodat a Palma

* Taxes de variació interanual en percentatges. Dades de l'estació de Foners
Font: Conselleria de Medi Ambient i elaboració pròpia

La frenada del consum energètic permet que la qualitat de l'aire continuï millorant.

El menor consum energètic ha possibilitat una nova reducció del volum d'immissions dels principals contaminants durant el primer trimestre, tot i les escasses pluges registrades, que contribuïren ben poc a netejar l'atmosfera. D'aquesta manera, d'acord amb les dades de la Conselleria de Medi Ambient, i pel que fa als contaminants originats pel trànsit rodat, les concentracions de diòxid de nitrogen (NO₂) i de monòxid de carboni (CO) han minvat el nivell mitjà interanual a l'estació de Palma-Foners (-2,5% i -19,5%, respectivament), al mateix temps que les partícules en suspensió també evidenciaven un descens important (-13,3%).

Paral·lelament, les estacions de Ciutadella i, especialment, de Sant Antoni, han palesat disminucions encara més notables pel que fa a les concentracions tant de diòxid de nitrogen (-29,1% i -39,7%, respectivament) com de partícules en suspensió (-15,1% i -44,5%, respectivament).

A falta dels informes de concentracions corresponents als mesos de maig i de juny, cal tenir ben present que aquests mesos han estat notablement plujosos, com ja s'ha apuntat a bastament al llarg d'aquest apartat, circumstància que assenyalava una clara continuació de la tendència a la millora de la qualitat de l'aire experimentada durant els darrers trimestres.

Agraïments

AENA Aeroport d'Eivissa · AENA Aeroport de Menorca · AENA Aeroport de Palma de Mallorca · Agència Balear de l'Aigua i de la Qualitat Ambiental (ABAQUA) · Agrupació de Fabricants de Ciment d'Espanya (OFICEMEN) · Autoritat Portuària · Anàlisi de Gestió i Control Pressupostari de "SA NOSTRA" · Atese, Atención y Servicios S.L. · Banc d'Espanya · Calvià 2000 S.A. · Cambra de Comerç de Mallorca · Centre d'Investigació i Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB) · Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears · Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Mallorca · Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Menorca · Companyia Logística d'Hidrocarburs (CLH) · Consell d'Eivissa. Conselleria de Medi Ambient · Consell de Mallorca. Departament de Cooperació Local, Direcció Insular de Gestió de Residus · Conselleria de Comerç, Indústria i Energia. Direcció General d'Energia · Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació. Direcció General d'Economia · Conselleria de Medi Ambient. Direcció General de Recursos Hídrics · Conselleria de Medi Ambient. Direcció General de Biodiversitat, Servei de Gestió Forestal · Conselleria de Medi Ambient. Direcció General de l'Oficina del Canvi Climàtic, Secció de Contaminació Atmosfèrica · Consorci per a la Gestió dels Residus Sòlids Urbans de Menorca · Delegació de Balears de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) · Direcció General de Trànsit (DGT) · Direcció Territorial de Comerç Exterior · Distribución Mercat S.A. · El Corte Inglés S.A. · EMAYA S.A. · Federació Hotelera · Fundació de les Caixes d'Estalvis Confederades (FUNCAS) · GESA · GESA GAS · Grup de Recerca d'Economia del Turisme i del Medi Ambient de la UIB · Grupo Jumbo Tours · Institut Nacional de Meteorologia, Centre Territorial de les Illes Balears · Institut Nacional d'Ocupació (INEM) · Palmacer S.A. · Prefectura Provincial de Trànsit · Roldán Oficinas y Despachos S.A. · Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB) · Sol Meliá S.A. · TINSA. Delegació de Balears · Transportes Blindados S.A. (TRABLISA) · Tresoreria General de la Seguretat Social · Sala de Mercats de "SA NOSTRA"

www.cre.uib.es
www.cre.sanostra.es